

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Γλώσσα Δ' Δημοτικού Πετώντας με τις λέξεις

β' τεύχος

Δ' Δημοτικού

Προσαρμοσμένη έκδοση
για την ενίσχυση της
προσβασιμότητας με τη μέθοδο
easy to read-κείμενο για όλους

Δ' Δημοτικού

Προσαρμοσμένη έκδοση
για την ενίσχυση της
προσβασιμότητας με τη μέθοδο
easy to read-κείμενο για όλους

Γλώσσα Δ' Δημοτικού

Πετώντας με τις λέξεις

Βιβλίο μαθητή

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Συγγραφείς

Πάτσιου Στεφανία

Μαγκούτη Ζωή

Μπουσδούνης Ιωάννης

Σαρρή Νατάσσα

Υφαντή Ελένη

Φιλολογική επιμέλεια

Ουρανία Ρέτσου

Υλοποίηση

ΠΡΑΞΗ: «Καθολικός σχεδιασμός και ανάπτυξη προσβάσιμου ψηφιακού Εκπαιδευτικού υλικού», MIS 5001313, Άξονες Προτεραιότητας 6, 8, 9, στο πλαίσιο του Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση, με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο-ΕΚΤ).

Υπεύθυνη της Πράξης:

Γελαστοπούλου Μαρία, Σύμβουλος Α΄
Ειδικής & Ενταξιακής Εκπαίδευσης, ΙΕΠ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ιωάννης Αντωνίου

Πρόεδρος του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αν. Τσόχα 36, 11521 Αθήνα

Τηλ.: 213 1335100 Fax: 213 1335111

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: info@iep.edu.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Γλώσσα Δ' Δημοτικού

Πετώντας με τις λέξεις

Βιβλίο μαθητή

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΕΥΧΟΣ

Προσαρμοσμένη έκδοση
για την ενίσχυση της προσβασιμότητας
με τη μέθοδο
easy to read-κείμενο για όλους

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

6. Ιστορίες παιδιών	9
7. Η ελιά	52
8. Χριστός γεννάται	98
9. Η παράσταση αρχίζει	111
10. Λέξεις φτερουγίζουν πέρα, ταξιδεύουν στον αγέρα	180

Σε αυτήν την ενότητα

θα διαβάσουμε:

- ιστορίες που οι ήρωες τους είναι παιδιά

θα μάθουμε:

- να λέμε δικές μας ιστορίες
- να χρησιμοποιούμε σωστά τους **χρόνους** των **ρημάτων**
- πώς λέγονται και πώς κλίνονται λέξεις που φανερώνουν αριθμούς.

Ρήμα είναι η λέξη που δείχνει ότι:

- κάνω κάτι

Παράδειγμα: διαβάζω.

- παθαίνω κάτι

Παράδειγμα: λερώνομαι.

- **βρίσκομαι σε μια κατάσταση**

Παράδειγμα: κοιμάμαι.

Χρόνος σε ένα ρήμα είναι ο ενεστώτας, ο παρατατικός, ο αόριστος και άλλοι.

Κορίτσι

Στο παρακάτω ποίημα διαβάζουμε για ένα κορίτσι που κρατά στα χέρια της πετρούλες και παίζει **πεντόβολα**. Το κορίτσι μπαίνει μέσα σε έναν όμορφο κήπο. Στον κήπο έχει λουλούδια και δέντρα. Έχει **τζιτζίκια**, μέλισσες και πεταλούδες. Όσο παίζει, ακούει τον ήχο που κάνουν τα τζιτζίκια και το νερό στο σιντριβάνι.

Το κορίτσι **μονολογεί**:

- Δύο εσύ και τρία εγώ,
πράσινο πεντόβολο

μπαίνω μέσα στον **μπαξέ**,
γεια σου, κύριε **Μενεξέ**.

Σιντριβάνι και νερό
και χαμένο μου όνειρο.

Τζίντζιρας **τζιντζίρισε**,
το **ροδάνι** γύρισε.

Χοπ αν κάνω δεξιά
πέφτω πάνω στη **ροδιά**.

Τα **πεντόβολα** είναι ένα παιχνίδι που το παίζουμε με 5 πετρούλες.

Σιντριβάνι

Ο **μπαξές** είναι ο κήπος.

Ο **μενεξές** είναι ένα λουλούδι.

Ο **τζίντζιρας** είναι το τζιτζίκι.

Χοπ αν κάνω αριστερά
πάνω στη **βατομουριά**.

Το ένα χέρι μου κρατεί
μέλισσα **θεόρατη**,

το άλλο στον αέρα πιάνει
πεταλούδα που **δαγκάνει**.

Θεόρατη σημαίνει
πάρα πολύ μεγάλη.

Δαγκάνει σημαίνει
δαγκώνει.

Οδυσσέας Ελύτης, Ο ήλιος ο ηλιάτορας, Αθήνα, 1971.

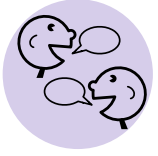
Πόσες στροφές έχει το ποίημα;
Βάλε αριθμούς μπροστά από την κάθε στροφή.

- Στη στροφή **2** του ποιήματος
κύκλωσε τη λέξη
που δείχνει σε ποιο μέρος
παίζει το κορίτσι.
- Στις στροφές **5** και **6**
κύκλωσε τα δέντρα
που έχει ο κήπος.
- Στις στροφές **7** και **8**
κύκλωσε τις λέξεις
που δείχνουν ποια **έντομα**
βλέπει το κορίτσι στον κήπο.

Έντομο είναι ένα πολύ μικρό ζώακι
με 6 πόδια και φτερά,
ένα ζουζούνι.

Παράδειγμα:

Η πεταλούδα και η μέλισσα
είναι έντομα.

Συζήτησε με τους συμμαθητές
και τις συμμαθήτριές σου στην τάξη
τι σου άρεσε περισσότερο στο ποίημα.

Ζωγράφισε αυτό που σου άρεσε στο ποίημα.

Το ποίημα που διάβασες
το έχει γράψει ένας ποιητής
που λέγεται Οδυσσέας Ελύτης.
Αυτό το ποίημα έχει γίνει τραγούδι.

Το ακούμε και το τραγουδάμε
στην τάξη
μαζί με τον δάσκαλο
ή τη δασκάλα μας.

Ο Οδυσσέας Ελύτης

Βρες πληροφορίες
για τον Οδυσσέα Ελύτη
και ποιήματά του στην εγκυκλοπαίδεια
ή στο Διαδίκτυο.

Παρουσίασε στους συμμαθητές σου
και στις συμμαθήτριάς σου
αυτά που βρήκες για αυτόν τον ποιητή.

Διάβασε στους συμμαθητές σου
και στις συμμαθήτριάς σου
κάποιο άλλο ποίημά του.

Το κορίτσι χαίρεται
το παιχνίδι του στη **φύση**.

Γράψε και εσύ στο τετράδιό σου
για έναν περίπατο στο δάσος
ή σε κάποιο άλλο μέρος
που σου άρεσε πολύ.

Φύση είναι όλα τα ζώα,
τα φυτά, οι θάλασσες,
τα βουνά, οι λίμνες
και ό,τι άλλο υπάρχει γύρω μας
και δεν το έχουν φτιάξει
οι άνθρωποι.

Η Ραλλού θα σε βοηθήσει στη **διήγησή** σου.

Κάνουμε **διήγηση**,
όταν λέμε ή γράφουμε
μια ιστορία ή κάτι που έχει γίνει.

Οι παρακάτω ερωτήσεις θα σε βοηθήσουν
να γράψεις με τη σωστή σειρά,
όλα όσα έζησες σε έναν περίπατο που έκανες.

Ξεκίνα να γράφεις,
απαντώντας στην πρώτη ερώτηση.
Ύστερα συνέχισε με τη σειρά
να γράφεις τις απαντήσεις σου.
Απαντώντας σε όλες τις ερωτήσεις
θα έχεις διηγηθεί σωστά όλα όσα θέλεις.

- Πότε έγιναν αυτά που διηγούμαι;
- Σε ποιο μέρος έγιναν;
- Ποια πρόσωπα ήταν μαζί μου;
- Τι είδα στο μέρος που πήγα;
- Τι άκουσα;
- Τι μύρισα;
- Τι κάναμε εκεί;
- Πώς ένιωσα;

Το μεγάλο μυστικό

Μια παρέα παιδιών ο Δημήτρης, ο Γρηγόρης, ο Μάρκος, ο Νικολής, ο Σταύρακας και ο Πιπίλας ζουν σε ένα νησί.

Η παρέα έχει αρχηγό της τον Κωνσταντή.

Όλοι μαζί κάνουν πολλές τρέλες.

Αυτή τη φορά ξεκίνησαν να μαζέψουν **αχινούς** στην **είσοδο μιας σπηλιάς**.

Ένα παιδί από την παρέα, ο Μάρκος, μας διηγείται την ιστορία τους.

- Συνεχίσαμε όλοι μαζί, ο Κωνσταντής, ο Δημήτρης, ο Γρηγόρης, ο Νικολής, ο Σταύρακας, ο Πιπίλας και εγώ την **πορεία** μας για τη σπηλιά.

Όταν φτάσαμε κοντά, πολλά γκρίζα άγρια περιστέρια πέταξαν τρομαγμένα χτυπώντας τα φτερά τους. Καθίσαμε όλη η παρέα έξω σε έναν μεγάλο **βράχο**, για να ξεκουραστούμε.

Γύρισα και κοίταξα τη σπηλιά. Το λίγο φως της ημέρας φώτιζε την είσοδό της.

Πιο μέσα όλα ήταν σκοτεινά. Η ώρα περνούσε ευχάριστα.

Αχινός

Η είσοδος της σπηλιάς

Πορεία είναι ο δρόμος που κάνουμε, όταν πάμε κάπου.

Όταν **φουρτουνιάζει** η θάλασσα, σηκώνει μεγάλα κύματα.

Όμως, ο αέρας δυνάμωσε και άρχισε η θάλασσα να **φουρτουνιάζει**.

Τα κύματα χτυπούσαν τα βράχια με δύναμη.

Μετά τα κύματα έμπαιναν μέσα στη σπηλιά και έβγαιναν έξω ξανά.

Τα κύματα έπαιρναν μαζί τους τις πέτρες και τα βότσαλα της μικρής παραλίας που είχε σχηματιστεί έξω από τη σπηλιά.

Ρώτησα τον Κωνσταντή:

- Έχεις μπει ποτέ σου μέσα στη σπηλιά Κωνσταντή;

- Ναι, έχω μπει, απάντησε ο Κωνσταντής.

- Γιατί; Εσύ, Μάρκο, φοβάσαι να μπεις; ρώτησε.

Δυσκολεύτηκα λίγο να απαντήσω.

- Για να πω την αλήθεια, φοβάμαι.

- Κοιτάτε έναν **φοβητσιάρη** που τον έχουμε και στην ομάδα μας, με **κορόιδεψε** ο Κωνσταντής.

Έσκυψα το κεφάλι από **ντροπή**.

Σε λίγο και άλλα παιδιά ήρθαν πιο κοντά και συζήτησαν μαζί μας.

- Έχω ακούσει
πως κάποτε σε αυτήν εδώ τη σπηλιά
οι **πειρατές** έκρυβαν τους **θησαυρούς** τους,
είπε ο Δημήτρης.

- Δεν ξέρω τι γινόταν παλιά,
είπε ο αρχηγός.
Εγώ δε βρήκα κανέναν θησαυρό.
Λοιπόν, για να δούμε
ποιος από εσάς δε φοβάται.
Όποιος μπει στη σπηλιά,
θα του δώσω τη σφυρίχτρα μου.

Σπηλιά με θησαυρό

Κοιταχτήκαμε όλοι μεταξύ μας,
αλλά κανένας δε σηκώθηκε από τη θέση του.
Νιώθαμε φόβο.
Δεν ξέραμε τι θα είχε μέσα η σπηλιά.

- Κανένας δεν είναι **θαρραλέος**
στην ομάδα μου,
είπε ο αρχηγός.

Θαρραλέος είναι αυτός
που δε φοβάται εύκολα.

Κανένας δεν κουνήθηκε από τη θέση του.

- Γιατί δεν πηγαίνεις εσύ;
τον ρώτησε ο Γρηγόρης.

- Εγώ έχω ξαναπάει,
απάντησε **δειλά** ο αρχηγός.
Αν θέλει,
ας μπει κάποιος άλλος.

Δειλός είναι αυτός
που φοβάται εύκολα.
Δειλά σημαίνει
φοβισμένα.

- Τότε να πάμε όλοι μαζί,
πρότεινε ο Νικολής.
- Καλή ιδέα, απάντησε ο Κωνσταντής.

Τότε ο Σταύρακας μας είπε:

- Όμως, λέω να μην προχωρήσουμε
πολύ μέσα στη σπηλιά,
γιατί δε θα βλέπουμε.
Έφυγε και ο ήλιος
και σε λίγο θα σκοτεινιάσει περισσότερο.

Προχωρήσαμε αργά και φοβισμένα.
Σταματήσαμε λίγο.
Δε βλέπαμε πολύ καλά,
γιατί είχε σκοτάδι μέσα στη σπηλιά.
Τα πόδια μας χώνονταν μέσα στη μαλακή άμμο.
Η **υγρασία** μας έκανε να κρυώνουμε.
Ένα περιστέρι πέταξε ξαφνικά
και μας τρόμαξε.

Υγρασία είναι
οι σταγόνες νερού
που σχηματίζονται σε τοίχους
και σε αντικείμενα
και τότε αυτά μοιάζουν
σαν βρεγμένα.

Κοιτάξαμε φοβισμένοι γύρω γύρω τη σπηλιά.
Είδαμε στο πάνω μέρος της
να κρέμονται **σταλαχτίτες**
που από τις άκρες τους έπεφτε νερό.

Σταλαχτίτες είναι
οι παγωμένες σταγόνες νερού
που υπάρχουν στις σπηλιές.

Κανένας δε μιλούσε.
Μόνο κοιτούσαμε.
Η σπηλιά συνεχιζόταν προς τα μέσα,
αλλά δεν μπορούσαμε να δούμε,
γιατί είχε σκοτάδι.

- Έχω μαζί μου έναν φακό.
Θέλετε να προχωρήσουμε λίγο ακόμα;
ρώτησε ο Πιπίλας.
Πάμε λίγο πιο μέσα
να δούμε τι έχει.

Κανένας δεν απάντησε.

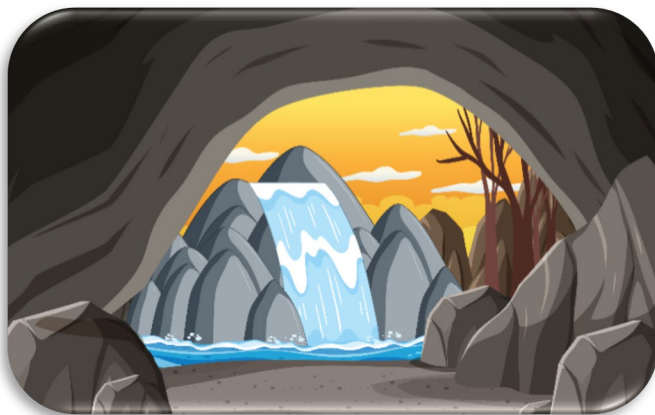
- Αν πάμε,
θα πάμε όλοι μαζί
και θα κρατάμε ο ένας
το χέρι του άλλου.
Συμφωνείτε;
είπε ο αρχηγός μας.

Γύρισα και κοίταξα προς τα πίσω
το άνοιγμα της σπηλιάς.
Δεν είχαμε ακόμη προχωρήσει
πολύ προς τα μέσα.
Όμως, κάθε βήμα μας πιο μέσα στη σπηλιά
ήταν βήματα προς το **άγνωστο**,
δηλαδή, βήματα προς ένα μέρος που δε γνωρίζουμε.

Μ. Κάβουρας, Το μεγάλο μυστικό (διασκευή).

Οι σταλαχτίτες
μέσα στη σπηλιά

Έξω από τη σπηλιά

1. Βάλε **Σ** στην πρόταση
που νομίζεις ότι είναι σωστή.
Βάλε **Λ** στην πρόταση
που νομίζεις ότι είναι λανθασμένη.

Μια παρέα παιδιών ξεκίνησαν
να μαζέψουν βότσαλα στην είσοδο μιας σπηλιάς.

☐

Όταν φτάσανε τα παιδιά κοντά στη σπηλιά,
κάθισαν έξω σε έναν μεγάλο βράχο
για να φάνε.

☐

Τα παιδιά έβλεπαν καθαρά
μόνο την είσοδο της σπηλιάς.

☐

Τα παιδιά δε φοβόντουσαν
να μπουν στη σπηλιά.

☐

Ο Δημήτρης είπε
πως κάποτε σε αυτήν τη σπηλιά
οι πειρατές έκρυβαν τους θησαυρούς τους.

☐

Τα παιδιά μέσα στη σπηλιά
δε βλέπανε πολύ καλά,
γιατί είχε σκοτάδι.

☐

Ο Κωνσταντής είχε μαζί του έναν φακό.

☐

Ο Πιπίλας είπε στα παιδιά
να προχωρήσουν λίγο ακόμα
πιο μέσα στη σπηλιά.

☐

Συζητάμε στην τάξη.

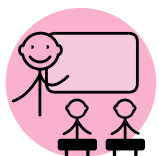
- Γιατί φοβήθηκαν τα παιδιά να μπουν στη σπηλιά;
- Τι έγινε και τα παιδιά αποφάσισαν τελικά να μπουν μέσα στη σπηλιά;

2. Παίζουμε την ιστορία των παιδιών στη σπηλιά.

Ο δάσκαλος ή η δασκάλα σου θα σου δώσει έναν **ρόλο** και θα κλείσει και τις κουρτίνες, για να γίνει σκοτάδι μέσα στην τάξη σου.

Όταν παίζουμε έναν **ρόλο**, είναι σημαντικό να δείχνουμε τι αισθανόμαστε. Για να το πετύχουμε αυτό, κάνουμε κινήσεις με το σώμα μας και με το πρόσωπό μας.

3. Διηγείσαι στους συμμαθητές και στις συμμαθήτριά σου μια ιστορία που έχεις ζήσει και που ένιωσες μεγάλο φόβο.

Μαθαίνω τη γραμματική

4. Μετά από μερικές μέρες

ο Μάρκος διηγείται στους συμμαθητές του και στις συμμαθήτρίες του τι έγινε όταν έφτασαν στην είσοδο της σπηλιάς.

Αρχίσαμε την πορεία μας για τη σπηλιά από το λιμανάκι.

Όταν φτάσαμε στην είσοδο της σπηλιάς, πολλά άγρια περιστέρια πέταξαν τρομαγμένα.

Ξαφνικά από ένα μικρό άνοιγμα μπήκε λίγο φως

και φώτισε τη σπηλιά.

Τα πόδια μας χώθηκαν μέσα στη μαλακή άμμο.

Η υγρασία μέσα στη σπηλιά μας κρύωσε.

Στο παραπάνω κείμενο κύκλωσε τα ρήματα που δείχνουν **παρελθόν**, όπως στο παράδειγμα.

Τα ρήματα που κύκλωσες
στην προηγούμενη σελίδα
είναι σε χρόνο **αόριστο**.

Όταν διηγούμαστε κάτι,
χρησιμοποιούμε ρήματα
σε **παρατατικό** και σε **αόριστο** χρόνο.

5. Η αδερφή του Γρηγόρη είχε ακούσει
τι σχεδίαζαν τα παιδιά της παρέας
για τη σπηλιά και ανησυχούσε.
Διάβασε στην επόμενη σελίδα
αυτά που της λέει ο Γρηγόρης,
για να την ηρεμήσει.

Χρησιμοποιούμε τον **αόριστο**,
όταν θέλουμε να δείξουμε
ότι κάτι έγινε χτες,
δηλαδή, στο **παρελθόν**,
για μια στιγμή μόνο, για λίγο.
Παράδειγμα:
Πολλά άγρια περιστέρια
πέταξαν τρομαγμένα.

Χρησιμοποιούμε ένα ρήμα
σε χρόνο **παρατατικό**,
όταν θέλουμε να δείξουμε
ότι κάτι γινόταν χτες,
δηλαδή, στο **παρελθόν**
συνέχεια.
Παράδειγμα:
Πολλά άγρια περιστέρια
πετούσαν τρομαγμένα.

Στο παρακάτω κείμενο
κύκλωσε τα ρήματα
που δείχνουν **μέλλον**,
όπως στο παράδειγμα.

Για το **μέλλον**
χρησιμοποιούμε
τη λέξη **θα**
μπροστά από το ρήμα.

Θα αρχίσουμε την πορεία μας από το μικρό λιμανάκι.

Θα πάμε στους μικρούς βράχους.

Θα φτάσουμε μπροστά στη σπηλιά.

Θα δούμε τι έχει μέσα.

Αν είμαστε τυχεροί,

θα βρούμε τον θησαυρό των πειρατών.

Μην ανησυχείς.

Θα γυρίσουμε σπίτι

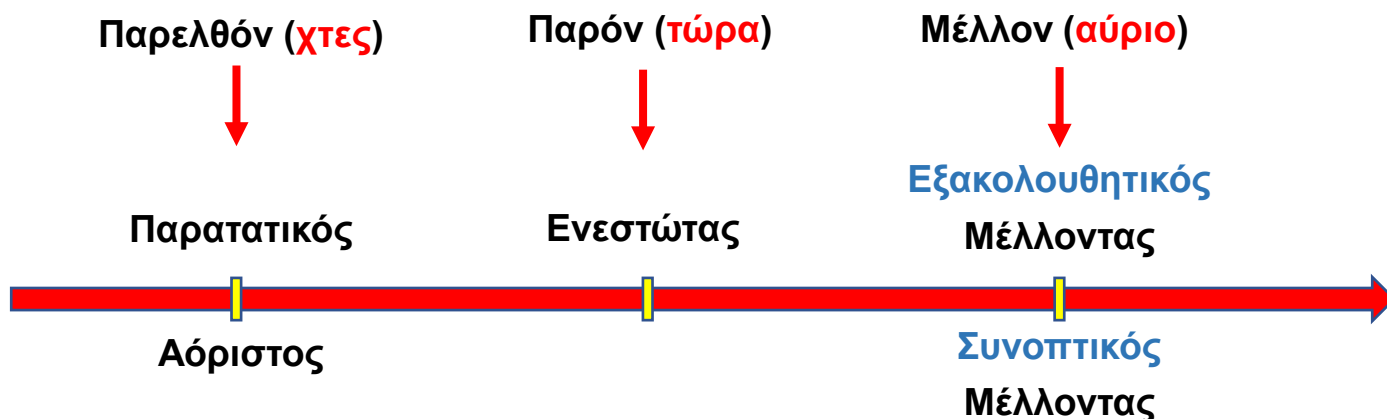
πριν βραδιάσει.

Σου υπόσχομαι

ότι **θα** προσέχουμε

και δε **θα** παίζουμε επικίνδυνα παιχνίδια.

Η γραμμή του χρόνου

Χρησιμοποιούμε ένα ρήμα
σε χρόνο **συνοπτικό μέλλοντα**,
όταν θέλουμε να δείξουμε
ότι κάτι θα γίνει αύριο,
δηλαδή, στο **μέλλον για μια
στιγμή** μόνο.

Παράδειγμα:

Θα προσέξουμε
και δε θα παίξουμε
επικίνδυνα παιχνίδια.

Χρησιμοποιούμε ένα ρήμα
σε χρόνο **εξακολουθητικό** μέλλοντα,
όταν θέλουμε να δείξουμε
ότι κάτι θα γίνει στο αύριο,
δηλαδή, στο **μέλλον συνέχεια**.

Παράδειγμα:

Θα προσέχουμε και δε θα παίζουμε
επικίνδυνα παιχνίδια.

Θυμάμαι τις εγκλίσεις των ρημάτων

Οι εγκλίσεις ενός ρήματος είναι 3:

- α) η **οριστική**
- β) η **υποτακτική**
- γ) η **προστακτική**.

α) Η οριστική έγκλιση

Χρησιμοποιούμε την οριστική,
όταν θέλουμε να μιλήσουμε
για κάτι που είναι σίγουρο ή πραγματικό.

Παράδειγμα:

Κάθε εβδομάδα ο Σωτήρης
διαβάζει ένα βιβλίο.

β) Η εξακολουθητική υποτακτική έγκλιση

Χρησιμοποιούμε την εξακολουθητική υποτακτική,
όταν θέλουμε να μιλήσουμε
για κάτι που θέλουμε να γίνει,
αλλά δεν έχει γίνει ακόμη.

Παράδειγμα:

Ο Σωτήρης θα ήθελε κάθε μέρα
να διαβάζει ένα βιβλίο.

Σχηματίζω την εξακολουθητική υποτακτική έγκλιση
αν βάλω μπροστά από το ρήμα
τη λέξη **να**.

γ) Η εξακολουθητική προστακτική έγκλιση.

Χρησιμοποιούμε την εξακολουθητική προστακτική,
όταν θέλουμε να παρακαλέσουμε,
ή να διατάξουμε κάποιον
να κάνει κάτι.

Παράδειγμα:

Διάβαζε, παιδί μου και άλλα βιβλία.

Η εξακολουθητική προστακτική έγκλιση κλίνεται μόνο
σε 2 πρόσωπα:

- στο β' ενικό
- στο β' πληθυντικό πρόσωπο.

Μαθαίνω πώς κλίνεται το ρήμα **αρχίζω**,
στην οριστική του αορίστου, στη συνοπτική υποτακτική,
στη συνοπτική προστακτική και στον συνοπτικό μέλλοντα.

Ενεργητική φωνή			
Οριστική Αορίστου	Συνοπτική Υποτακτική	Συνοπτική Προστακτική	Συνοπτικός Μέλλοντας
εγώ άρχισα	εγώ να αρχίσω		εγώ θα αρχίσω
εσύ άρχισες	εσύ να αρχίσεις	εσύ άρχισε	εσύ θα αρχίσεις
αυτός άρχισε αυτή άρχισε αυτό άρχισε	αυτός να αρχίσει αυτή να αρχίσει αυτό να αρχίσει		αυτός θα αρχίσει αυτή θα αρχίσει αυτό θα αρχίσει
εμείς αρχίσαμε	εμείς να αρχίσουμε		εμείς θα αρχίσουμε
εσείς αρχίσατε	εσείς να αρχίσετε	εσείς αρχίστε	εσείς θα αρχίσετε
αυτοί άρχισαν αυτές άρχισαν αυτά άρχισαν	αυτοί να αρχίσουν αυτές να αρχίσουν αυτά να αρχίσουν		αυτοί θα αρχίσουν αυτές θα αρχίσουν αυτά θα αρχίσουν

**Μαθαίνω το λεξιλόγιο
και την ορθογραφία**

6. Συμπλήρωσε το γράμμα ή τα γράμματα που λείπουν στο παρακάτω κείμενο με τη βοήθεια του δασκάλου ή της δασκάλας σου.

Διάβασε στην ιστορία
αυτά που είδαν τα παιδιά,
όταν έφτασαν στη σπηλιά.

Πιο μέσα όλα ήταν σκοτ.... νά.
Η ώρα κ ... λούσε ευχάριστα,
αλλά ο αέρας δυνάμ ... σε
και η θάλασσα άρχ ..σε να φουρτουνιάζ... .
Τα κ ... ματα χτύπαγαν στα βράχια.
Έπαιρναν μαζί τους τις πέτρες
και τα βότσαλα της μικρής παραλ .. ας
που είχε σχηματ στεί έξω από τη σπηλιά.

Ο αδερφός της Ασπασίας

Όταν ήμουν πιο μικρός,
στην Πρώτη Δημοτικού,
ήμουν θυμωμένος με τον μπαμπά μου.
Νόμιζα πως αγαπούσε την Ασπασία
πιο πολύ από εμένα.
Πώς το νόμιζα;
Πρώτα από όλα, υπήρχαν
5 άλμπουμ
με φωτογραφίες της Ασπασίας
και μόνο 2 άλμπουμ με δικές μου.

- Όλο την Ασπασία βγάζεις φωτογραφία.
Αυτήν αγαπάς πιο πολύ,
έλεγα στο μπαμπά μου.
Εκείνος με κοίταζε **έκπληκτος**.

- Η Ασπασία είναι πιο μεγάλη από εσένα,
για αυτό έχει βγάλει πιο πολλές φωτογραφίες,
απαντούσε ο πατέρας μου.

Είχε δίκιο,
αλλά εγώ δεν το καταλάβαινα.

Έπειτα ήταν και άλλα.

Παράδειγμα:

Όταν παρακολουθούσαμε
τηλεόραση όλοι μαζί,
εγώ καθόμουν με τα πόδια
πάνω στο τραπεζάκι.

- Κάτω τα πόδια σου!
Θα γδάρεις το τραπεζάκι,
μου φώναζε ο μπαμπάς.
- Συνέχεια σε εμένα φωνάζεις.
Ποτέ δε φωνάζεις στην Ασπασία.
Εκείνη αγαπάς, όχι εμένα,
έλεγα εγώ.

Και ξανά ο μπαμπάς με κοιτούσε έκπληκτος.

- Η Ασπασία κάθεται κανονικά,
γιατί να τη μαλώσω;
μου έλεγε.

Είχε δίκιο,
αλλά εγώ ήμουν ζηλιάρης.
Το παραδέχομαι.

- Έπειτα ήταν και η μαμά.
Αυτή έλεγε άλλα.
Η μαμά όμως φαινόταν να είναι
με το μέρος μου.
Παράδειγμα:
Όταν εγώ έμπαινα
στο δωμάτιο της Ασπασίας
και της ανακάτευα τα πράγματά της,
η Ασπασία με έδιωχνε.
Η μαμά της έβαζε τις φωνές.
- Σταμάτα!
Δεν έχεις καθόλου υπομονή.
Είναι παιδί, της έλεγε.

Όταν η μαμά έλεγε αυτά στην Ασπασία,
εγώ ήμουν σίγουρος
ότι η μαμά με αγαπάει.
Με αγαπούσε πιο πολύ
από την αδερφή μου.
Δεν ήταν σαν τον μπαμπά
που μόνο από εμένα ήθελε κάτι.

Λοιπόν, ο μπαμπάς και η μαμά
συμφωνούν σε πολλά,
αλλά και **διαφωνούν** σε πολλά.
Συνήθως, συμφωνούν
στα βιβλία που διαβάζουν.
Τους αρέσουν τα ίδια βιβλία.
Όμως, διαφωνούν στο πώς πρέπει
να συμπεριφέρονται στην Ασπασία.

Συμφωνώ σημαίνει ότι
έχω την ίδια γνώμη με κάποιον.
Διαφωνώ σημαίνει ότι
έχω διαφορετική γνώμη από κάποιον.

Ο μπαμπάς πάντα τη **δικαιολογεί**.
Ας έχει και αυτή ένα **άσχημο**
στη συμπεριφορά της.
Η Ασπασία είναι καλή μαθήτρια
και είναι ήσυχος **χαρακτήρας**.
Το μόνο άσχημο που έχει είναι
ότι της αρέσει να τσακώνεται λίγο.

Κάθε άνθρωπος έχει
τον δικό του **χαρακτήρα**,
δηλαδή, έχει τον δικό του τρόπο
να συμπεριφέρεται
και να σκέφτεται.

Όμως, η μαμά έχει άλλη γνώμη.

- Εσύ φταις
που η Ασπασία τσακώνεται,
γιατί της κάνεις όλα τα χατίρια.
Τώρα δεν ακούει κανέναν,
έλεγε στον μπαμπά.

Όταν η Ασπασία τους ακούει
να τα λένε όλα αυτά,
αρχίζει τα παράπονα.
Ετοιμάζεται να κλάψει.
Τελικά προτιμά να κλείσει με θυμό
την πόρτα του δωματίου της
και να βάλει δυνατά τη μουσική.

Για μένα οι γονείς μου δε διαφωνούν.
Συμφωνούν και οι δυο
πως έχω καλή καρδιά.
Συμφωνούν πως,
αν κάποια στιγμή με μαλώσουν
και εγώ βάλω τα κλάματα,
αμέσως μετά έχω **ξεθυμώσι**.

Η γιαγιά λέει
ότι ο καθένας έχει τον δικό του χαρακτήρα,
αλλά εγώ το ξαναλέω:
τη ζήλεα την Ασπασία.

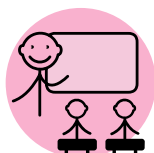
Ξεθυμώνω σημαίνει
δεν είμαι θυμωμένος πια.

Όμως, αργότερα μου πέρασε.
 Δηλαδή, δε μου πέρασε ακριβώς.
 Για να σας πω την αλήθεια,
 την Ασπασία τη ζηλεύω ακόμα.
 Αλλά και την αγαπώ,
 όπως και αυτή με αγαπάει.
 Πρέπει να λέμε την αλήθεια.
 Αλλά γιατί να έχει γεννηθεί
 πριν από εμένα;
 Και έτσι τώρα είναι η πιο μεγάλη
 από τους δυο μας.
 Αδικία!

Μάνος Κοντολέων, Ο αδερφός της Ασπασίας (διασκευή).

Την ιστορία μας τη διηγείται ο Δαμιανός
 που είναι ο αδερφός της Ασπασίας.

Διηγήσου και εσύ την ιστορία
 με λίγα λόγια
 στους συμμαθητές και στις συμμαθήτριάς σου.

Οι παρακάτω ερωτήσεις θα σε βοηθήσουν
 να διηγηθείς την ιστορία.

- Τι πίστευε ο μικρός αδερφός της Ασπασίας για τον μπαμπά του, όταν πήγαινε στην πρώτη δημοτικού;
- Γιατί το πίστευε αυτό;
- Γιατί παραπονιόταν στον πατέρα του ότι αγαπούσε μόνο την Ασπασία;
- Γιατί πίστευε ότι η μαμά του τον αγαπούσε περισσότερο από την Ασπασία;
- Τι γνώμη έχει σήμερα ο Δαμιανός για την Ασπασία;

Η γιαγιά λέει τη λέξη χαρακτήρα,
για να δείξει πόσο διαφορετικά
είναι τα αδέρφια της ιστορίας.

Ένωσε με μπλε γραμμή αυτά
που ταιριάζουν στον χαρακτήρα του Δαμιανού
και με κόκκινη γραμμή αυτά
που ταιριάζουν στον χαρακτήρα της Ασπασίας.

Ο Δαμιανός ●

Η Ασπασία ●

- ζηλεύει πολύ.
- τσακώνεται εύκολα.
- τα πάει καλά στο σχολείο.
- είναι ήσυχος χαρακτήρας.
- έχει καλή καρδιά.
- δεν έχει υπομονή.
- ξεθυμώνει αμέσως.

Κύκλωσε το ρήμα κάθεται στο παρακάτω κείμενο,
όπως στο παράδειγμα.

Στο σαλόνι του σπιτιού
η Ασπασία κάθεται κανονικά στην καρέκλα της,
ενώ ο αδερφός της καθόταν με τα πόδια
πάνω στο τραπεζάκι.
Όμως, υποσχέθηκε
ότι θα κάθεται και αυτός κανονικά
από δω και πέρα.

Μαθαίνω τη γραμματική

Τα ρήματα είναι λέξεις
που δείχνουν ότι κάνουμε κάτι.

Παράδειγμα:

Τρέχω, γελώ, κοιμάμαι, σκέφτομαι

Παρατηρώντας τα ρήματα

βλέπουμε ότι στο **α' πρόσωπο**

της οριστικής του ενεστώτα (δηλαδή, **εγώ τώρα**)

τελειώνουν σε **-ω**, ή **-ω** ή σε **-μαι**.

Για να μπορούμε

να τα μελετάμε πιο εύκολα,

χωρίζουμε τα ρήματα

σε 2 μεγάλες κατηγορίες.

Για να τα χωρίσουμε σωστά

στις 2 αυτές κατηγορίες

παρατηρούμε την **κατάληξή τους**

(δηλαδή, αν τελειώνουν

σε **-ω**, ή σε **-ώ** ή σε **-μαι**).

Τις κατηγορίες αυτές τις ονομάζουμε **φωνές**.

• Όσα ρήματα

τελειώνουν στο **α' πρόσωπο** της οριστικής του ενεστώτα

σε **-ω** ή σε **-ώ**,

ανήκουν στην **ενεργητική φωνή**.

Παράδειγμα: εγώ τρέχω, αγαπώ, σφυρίζω, ανεβαίνω

• Όσα ρήματα

τελειώνουν στο **α' πρόσωπο** της οριστικής του ενεστώτα

σε **-μαι**,

ανήκουν στην **παθητική φωνή**.

Παράδειγμα:

Εγώ φαίνομαι, έρχομαι, κοιμάμαι,

ντύνομαι, φιλιέμαι, γίνομαι, είμαι.

Όταν κλίνω ένα ρήμα ενεργητικής φωνής σε κάποιον χρόνο σε όλα τα πρόσωπα, παρατηρώ ότι αυτό αλλάζει μορφή.

Παράδειγμα: εγώ τρέχω, εσύ τρέχεις, αυτός τρέχει, αυτή τρέχει, αυτό τρέχει.

Το ίδιο συμβαίνει και όταν κλίνω ένα ρήμα παθητικής φωνής σε κάποιον χρόνο σε όλα τα πρόσωπα.

Παράδειγμα: εγώ γίνομαι, εσύ γίνεσαι, αυτός γίνεται, αυτή γίνεται, αυτό γίνεται, εμείς γινόμαστε, εσείς γίνεστε, αυτοί γίνονται, αυτές γίνονται, αυτά γίνονται.

Μαθαίνω πώς κλίνεται το ρήμα κάθομαι στον ενεστώτα, στον παρατατικό και στον εξακολουθητικό μέλλοντα.

Ενεργητική φωνή		
Ενεστώτας	Παρατατικός	Εξακολουθητικός μέλλοντας
εγώ κάθομαι	εγώ καθόμουν	εγώ θα κάθομαι
εσύ κάθεσαι	εσύ καθόσουν	εσύ θα κάθεσαι
αυτός κάθεται αυτή κάθεται αυτό κάθεται	αυτός καθόταν αυτή καθόταν αυτό καθόταν	αυτός θα κάθεται αυτή θα κάθεται αυτό θα κάθεται
εμείς καθόμαστε	εμείς καθόμασταν	εμείς θα καθόμαστε
εσείς κάθεστε	εσείς καθόσασταν	εσείς θα κάθεστε
αυτοί κάθονται αυτές κάθονται αυτά κάθονται	αυτοί κάθονταν αυτές κάθονταν αυτά κάθονταν	αυτοί θα κάθονται αυτές θα κάθονται αυτά θα κάθονται

Μαθαίνω τη γραμματική

Ο Γιάννης, ο καλύτερος φίλος του Δαμιανού,
του λέει τι συμβαίνει στο δικό του σπίτι
λίγο πριν το βραδινό φαγητό.

- Δαμιανέ, είσαι τυχερός
που έχεις μια μεγαλύτερη αδερφή.
Εμείς είμαστε 4 αδέλφια
και εγώ είμαι ο μεγαλύτερος,
όπως ξέρεις.

Συμπλήρωσε τα κενά
στο παρακάτω κείμενο
με το ρήμα κάθομαι,
για να μάθεις τι του είπε.

Κάθε βράδυ όλοι
στο σαλόνι του σπιτιού.
Η Αναστασία και η Ιωάννα
..... στο πάτωμα
ανάμεσα σε έναν σωρό από παιχνίδια.
Ο Γιωργάκης
στα γόνατα της γιαγιάς.
Η μαμά φωνάζει πάντα σε εμένα,
αφού είμαι ο μεγαλύτερος.
Μην,
έλα να με βοηθήσεις
να στρώσουμε το τραπέζι,
μου λέει.

Βρες και αντίγραψε από το κείμενο
τα λόγια της γιαγιάς.

.....

.....

.....

.....

Μαθαίνω το λεξιλόγιο και την ορθογραφία

Η γιαγιά λέει
ότι η Ασπασία και ο Δαμιανός
έχουν διαφορετικούς χαρακτήρες.
Όταν οι γονείς τους
τους μαλώνουν,
ο αδερφός της βάζει τα κλάματα.

Ένωσε με μια γραμμή
τις φράσεις με το ρήμα **βάζω**
και τη σημασία που έχουν κάθε φορά.

Δες το παράδειγμα.

Βρήκα πολλές δυσκολίες
στον δρόμο μου,
αλλά δεν το έβαλα κάτω
και συνέχισα το ταξίδι.

Όλοι βάλαμε ένα χεράκι για
να τακτοποιήσουμε
το δωμάτιο που θα κοιμόμαστε.

Θα βάλω τα δυνατά μου για
να τελειώσω
τα μαθήματά μου νωρίς σήμερα.

● Βοηθάω σε κάτι.

● Δε σταματώ
να προσπαθώ.

● Προσπαθώ
με όλες μου τις δυνάμεις.

Ο εξάχρονος ήρωας της Ορλεάνης

Ο Ντεαμόντε Λοβ θα μπορούσε να σκεφτεί ότι είναι αρχηγός σε μια ποδοσφαιρική ομάδα στη γειτονιά του. Όμως, δε θα μπορούσε να σκεφτεί ότι, όταν ήταν 6 χρόνων, θα έπρεπε να φροντίσει μόνος του όχι μόνο τον εαυτό του, αλλά και 6 ακόμα μικρά παιδιά.

Όλες οι εφημερίδες της **Αγγλίας** και της **Αμερικής** έγραψαν για τον Ντεαμόντε Λοβ. Τον ονόμασαν μικρό ήρωα της **Νέας Ορλεάνης**. Η **συγκινητική** του ιστορία θα μπορούσε να είναι παραμύθι. Όμως, είναι μια αληθινή ιστορία. Ο **τυφώνας** Κατρίνα πέρασε από την περιοχή που ζούσε ο μικρός Ντεαμόντε. Μετά από 4 μέρες ο Ντεαμόντε είχε βρεθεί σε ένα **καταφύγιο** με ένα μωρό 5 μηνών στην αγκαλιά του και 5 ακόμα παιδάκια. Τα προστάτευε, γιατί έτσι είχε υποσχεθεί στη μαμά του.

Η **Ορλεάνη** είναι μια μεγάλη πόλη της Αμερικής.

Ο **τυφώνας** είναι ένας πάρα πολύ δυνατός αέρας που κάνει πολύ μεγάλες καταστροφές.

Το **καταφύγιο** είναι ένα μέρος όπου νιώθουμε ασφάλεια, δηλαδή, νιώθουμε ότι εκεί δεν κινδυνεύουμε.

Οι γονείς δώσανε τα παιδιά τους
σε ένα **διασωστικό ελικόπτερο**,
για να τα σώσουν από τον τυφώνα.
Οι γονείς πίστεψαν
ότι το ελικόπτερο θα ερχόταν πίσω,
για να σώσει και αυτούς.
Αλλά αυτό δεν έγινε ποτέ.

Διασωστικό ελικόπτερο
είναι το ελικόπτερο
που σώζει ανθρώπους
που κινδυνεύουν.

Ο Ντεαμόντε είχε πάντα στο μυαλό του
αυτό που του είχε ζητήσει η μητέρα του,
δηλαδή, να προσέχει τα μικρά παιδιά.
Τα κρατούσε όλα κοντά του.
Πήγαινε να πάρει το φαγητό
από τα **σωστικά συνεργεία**
περιμένοντας τη σειρά του με ηρεμία
σαν να ήταν μεγάλος
και όχι μικρό παιδί.

Τα **σωστικά συνεργεία** είναι ομάδες
με ανθρώπους που προσπαθούν
να σώσουν άλλους ανθρώπους
που βρίσκονται σε κίνδυνο.

Όμως, μετά από λίγες μέρες
ο Ντεαμόντε ένιωσε μεγάλη χαρά,
γιατί βρήκε τη μητέρα του.
Και όλα τα άλλα παιδάκια
που πρόσεχε ο Ντεαμόντε
βρήκαν τις μητέρες τους.

(Εφημερίδα)

1. Διηγήσου στους συμμαθητές σου και στις συμμαθήτριάς σου την ιστορία του Ντεαμόντε με τη βοήθεια των παρακάτω ερωτήσεων.

- Πού συνέβη η ιστορία που διάβασες;
- Πότε συνέβη;
- Ποια είναι τα πρόσωπα της ιστορίας;
- Γιατί τα παιδιά έμειναν μόνα τους;
- Τι έκανε ο μικρός Ντεαμόντε, για να βοηθήσει τα άλλα παιδάκια στο καταφύγιο;
- Με ποιο τρόπο σώθηκαν τα παιδιά;
- Ποιες σκέψεις νομίζεις ότι έκανε ο Ντεαμόντε, όταν ήταν μακριά από τη μητέρα του;
- Τι νομίζεις ότι ένιωσε ο Ντεαμόντε, όσο ήταν μόνος του με τα άλλα παιδάκια στο καταφύγιο;

2. Συζήτησε με τους συμμαθητές σου και τις συμμαθήτριάς σου στην τάξη.

- Τι ένιωσες, όταν διάβασες την ιστορία του Ντεαμόντε;
- Τι θα έκανες, αν βρισκόσουν στη θέση του;

Διηγήσου μια δική σου δυσκολία που πέρασες.

Μαθαίνω τη γραμματική

3. Όλοι όσοι διάβασαν την ιστορία του Ντεαμόντε
εντυπωσιάστηκαν από την ηλικία του.

Ο ήρωας της Νέας Ορλεάνης ήταν **έξι** χρόνων.
Όμως, για **τέσσερις** μέρες
κατάφερε σαν μεγάλος
να φροντίσει **ένα** μωρό **πέντε** μηνών
και **πέντε** ακόμα μικρά παιδιά.

Τα χρωματισμένα **επίθετα** δείχνουν αριθμούς.
Αυτά τα επίθετα λέγονται αριθμητικά.

Α. Τα αριθμητικά επίθετα που **φανερώνουν**
πόσα είναι τα πρόσωπα, τα ζώα ή τα πράγματα
λέγονται **απόλυτα αριθμητικά**.

Παράδειγμα:

- **δώδεκα** μαθητές
- **ένας** σκύλος
- **μία** πέτρα.

Από τα **απόλυτα αριθμητικά**
κλίνονται μόνο τα επίθετα:

- **ένας, μία, ένα**
- **τρεις, τρεις, τρία**
- **τέσσερις, τέσσερις, τέσσερα.**

Μαθαίνω πώς κλίνονται τα **απόλυτα αριθμητικά**:

- ένας, μία, ένα

Ενικός αριθμός		
Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
ένας	μία	ένα
ενός	μιας	ενός
έναν	μία	ένα

- τρεις, τρεις, τρία

Πληθυντικός αριθμός	
Αρσενικό και Θηλυκό	Ουδέτερο
τρεις	τρία
τριών	τριών
τρεις	τρία

- τέσσερις, τέσσερις, τέσσερα

Πληθυντικός αριθμός	
Αρσενικό και Θηλυκό	Ουδέτερο
τέσσερις	τέσσερα
τεσσάρων	τεσσάρων
τέσσερις	τέσσερα

Β. Τα αριθμητικά επίθετα που φανερώνουν τη σειρά λέγονται **τακτικά αριθμητικά**.

Παράδειγμα:

- **πρώτος** μήνας
- **τρίτη** καρέκλα
- **δεύτερο** θρανίο.

Γράψε στα κενά των παρακάτω προτάσεων με λέξεις τους αριθμούς της παρένθεσης με τη βοήθεια του δασκάλου ή της δασκάλας σου.

Δύο δημοτικά σχολεία στην πόλη μας,
το (14ο) δέκατο τέταρτο και το (12ο)
αποφάσισαν να στείλουν μια μικρή βοήθεια
στα παιδιά της Νέας Ορλεάνης.

Για να μαζέψουν χρήματα,
οργάνωσαν έναν αγώνα.

Για να πάρουν μέρος οι μαθητές,
έπρεπε να αγοράσουν μια μπλούζα
που κόστιζε (19) ευρώ.

Στις (25) Νοεμβρίου
έγινε ο αγώνας ανάμεσα στους μαθητές
της (4ης) τάξης και της (5ης)
.....τάξης.

Την (1η) θέση πήρε ο Μίμης
που κέρδισε (3) προσκλήσεις για τους αγώνες στίβου.

Όμως, όλοι όσοι συμμετείχαν στον αγώνα
πήραν (1) δίπλωμα.

Οι αριθμοί από το **1** μέχρι το **20**
γράφονται με **μία λέξη**.

Παράδειγμα:

- 13: δεκατρία
- 14: δεκατέσσερα
- 15: δεκαπέντε.

Οι αριθμοί πάνω από το 20 γράφονται με **δύο λέξεις**.

Παράδειγμα:

- 21: είκοσι ένα
- 38: τριάντα οχτώ.

Προσοχή

Γράφονται με **2 v**:

- 9: εν**ν**έα, εννιά
- 900: εν**ν**ιακόσια
- 900ος: εν**ν**ιακοσιστός.

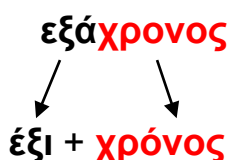
Γράφονται με **1 v**:

- 90: ενενήντα
- 90ος: εννηκοστός.

4. Ο τίτλος του κειμένου που διάβασες είναι:
Ο εξάχρονος ήρωας της Νέας Ορλεάνης.

Η λέξη εξάχρονος σημαίνει 6 χρονών.
Η λέξη εξάχρονος είναι μία **σύνθετη** λέξη
που έχει 2 **συνθετικά**.

Πρώτο συνθετικό έχει τη λέξη **έξι**
και δεύτερο συνθετικό έχει τη λέξη **χρόνος**.

Σύνθετη λέμε τη λέξη που έχουμε φτιάξει από 2 άλλες λέξεις.

Πρώτο συνθετικό λέμε την πρώτη λέξη της σύνθετης λέξης.

Δεύτερο συνθετικό λέμε τη
δεύτερη λέξη της σύνθετης λέξης.

Παράδειγμα:

Η λέξη **πεζοδρόμιο** είναι μια σύνθετη λέξη.

Πεζοδρόμιο: Πεζός + δρόμος

Πρώτο συνθετικό: πεζός

Δεύτερο συνθετικό: δρόμος

Απάντησε τις παρακάτω ερωτήσεις με μία λέξη.

Ποια είναι η σύνθετη λέξη του τίτλου

Ο εξάχρονος ήρωας της Ορλεάνης;

Ποιο είναι το πρώτο συνθετικό της λέξης;.....

Ποιο είναι το δεύτερο συνθετικό της λέξης;.....

Υπάρχουν σύνθετες λέξεις
που έχουν πρώτο συνθετικό ένα αριθμητικό.

Παράδειγμα:

Από τον αριθμό **δύο** φτιάχνουμε τη λέξη

διώροφο → δύο όροφοι.

Από τον αριθμό **τρία** φτιάχνουμε τη λέξη

τρίγωνο → τρεις γωνίες.

Από τον αριθμό **τέσσερα** φτιάχνουμε τη λέξη

τετράγωνο → τέσσερις γωνίες.

Πώς λέγεται με μια λέξη;

Ένωσε με μια γραμμή
τη λέξη με την περιγραφή της,
όπως στο παράδειγμα.

Η εκδρομή που διαρκεί
τρεις ημέρες.

Τριήμερη

Το σχήμα που έχει **έξι** γωνίες.

Επτασύλλαβη

Η λέξη που έχει **επτά** συλλαβές.

Εξάγωνο

Η εγκυκλοπαίδεια
που έχει **πέντε** τόμους.

Οχτάχρονος

Ο μαθητής που είναι **οχτώ** χρόνων.

Τετράποδα

Τα ζώα που έχουν **τέσσερα** πόδια.

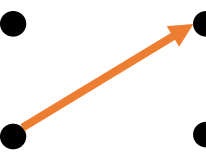

Πεντάτομη

Το σπίτι που έχει **δύο** ορόφους.

Διώροφο

5. Συμπλήρωσε τα κενά των λέξεων
με τα γράμματα που λείπουν
με τη βοήθεια του δασκάλου ή της δασκάλας σου.

Τέσσερ... ς

δ ... δέκατος

τυφ ... νας

... κοστός

ευθ ... νη

δ ... στυχισμένος

6. Αντίγραψε από το κείμενο
Ο εξάχρονος ήρωας της Ορλεάνης
3 γραμμές που σου άρεσαν περισσότερο.

.....

.....

.....

.....

Λεξιλόγιο της ενότητας

Γράψε τις παρακάτω λέξεις
στη στήλη του πίνακα που πρέπει:

μετανιώνω, πορεία, ήρωας,
χαρακτήρας, φουρτουνιάζω,
συναυλία, παλικάρι,
θαρραλέος, σταλαχτίτης,
τυφώνας, συγκινητικός,
σωστικός, απογοητεύομαι

Ουσιαστικό	Επίθετο	Ρήμα

Βάζω ✓ στο κουτάκι,
για να δείξω
πόσο καλά έμαθα κάτι.

Σε αυτήν την ενότητα έμαθα	Έμαθα πολύ καλά	Χρειάζομαι λίγη βοήθεια
Να ξεχωρίζω τα απόλυτα αριθμητικά επίθετα, όπως: ένας, μία, ένα και να τα γράφω σωστά.		
Να ξεχωρίζω τα τακτικά αριθμητικά επίθετα, όπως: πρώτος, δεύτερος, τρίτος και να τα γράφω σωστά.		

Βάζω ✓ στο κουτάκι,
για να δείξω
πόσο καλά έμαθα κάτι.

Σε αυτήν την ενότητα έμαθα	Έμαθα πολύ καλά	Χρειάζομαι λίγη βοήθεια
Να διηγούμαι γεγονότα που έχω ζήσει.		
Να γράφω ρήματα σε χρόνο αόριστο, όπως: γράφω, έγραψα .		
Να γράφω ρήματα στον συνοπτικό μέλλοντα της ενεργητικής φωνής, όπως: γράφω, θα γράψω .		
Να χρησιμοποιώ τον χρόνο ενεστώτα, τον παρατατικό και τον εξακολουθητικό μέλλοντα της παθητικής φωνής. Ενεστώτας: κάθομαι Παρατατικός: καθόμουν Εξακολουθητικός Μέλλοντας: θα κάθομαι .		

Συζητάμε στην τάξη με τον δάσκαλο
ή τη δασκάλα μας
ποια βιβλία θα μπορούσαμε να διαβάσουμε.

Ανθολόγιο: **Μαρία Πυλιώτου,** *Χαρούμενοι χαρταετοί*
Μάρω Λοϊζου, *Η Κατερίνα και ο Αόρατος στο σκοτάδι*

Σε αυτήν τη ενότητα

θα μάθουμε:

- να χωρίζουμε ένα κείμενο σε μικρότερα κομμάτια
- πώς λέγεται το κάθε κομμάτι του κειμένου που χωρίσαμε
- να κλίνουμε θηλυκά ουσιαστικά, όπως: η τροφή
- τον αόριστο της παθητικής φωνής ενός ρήματος, όπως είναι το ρήμα ψήνομαι
- λέξεις και φράσεις που έχουν σχέση με την ελιά και το λάδι

θα γνωρίσουμε:

- μύθους που έχουν σχέση με την ελιά
- συνταγές με λάδι.

Στο παρακάτω ποίημα
θα διαβάσουμε για το δέντρο της ελιάς.

Μιλάει η ίδια η ελιά.
Λέει ότι είναι κόρη του ήλιου,
ότι φυτρώνει παντού
και ζει πολλά χρόνια.
Ακόμα μιλάει για τον καρπό της
που είναι οι ελιές.

Η ελιά είναι ευλογημένη από τον Θεό,
αφού ένα κλαδί ελιάς κρατούσε στο στόμα του
το περιστέρι του Νώε.
Ακόμα κάτω από μια ελιά
προσευχήθηκε ο Χριστός,
πριν σταυρωθεί.

- Είμαι του ήλιου **θυγατέρα**
η πιο απ' όλες **χαϊδευτή**,
χρόνια η αγάπη του πατέρα
σ' αυτόν τον κόσμο με κρατεί.
Όσο να γείρω νεκρωμένη,
αυτόν το μάτι μου ζητεί.
Είμαι η ελιά η τιμημένη!

Θυγατέρα είναι η κόρη.

Χαϊδευτή είναι η κοπέλα
που την αγαπούν πολύ
και της κάνουν όλα τα χατίρια.

Όσο να γείρω νεκρωμένη
σημαίνει μέχρι να πεθάνω.

Όπου και αν λάχω κατοικία,
δε μου απολείπουν οι καρποί.

Ως τα βαθιά μου γερατεία

δε βρίσκω στη δουλειά ντροπή.

Μ' έχει ο Θεός ευλογημένη

κι είμαι γεμάτη προκοπή.

Είμαι η ελιά η **τιμημένη**!

Φρίκη, ερημιά, νερό, σκοτάδι

τη γη τη θάψαν μια φορά.

Εμένα ζωής φέρνει σημάδι

στο Νώε η περιστέρα.

Όλης της γης είχα γραμμένη

την ομορφάδα και χαρά.

Είμαι η ελιά η τιμημένη!

Όπου και αν λάχω κατοικία

σημαίνει όπου και να ζω.

Δε μου απολείπουν οι καρποί

σημαίνει έχω πάντα καρπό.

Ως τα βαθιά μου γερατεία

σημαίνει μέχρι να γεράσω.

Η ελιά η **τιμημένη** σημαίνει

πως όλοι μιλούν για την ελιά

με τα καλύτερα λόγια.

Φρίκη είναι κάτι

πάρα πολύ άσχημο.

Εδώ στον **ίσκιο** μου από κάτω
ήρθ' ο Χριστός να αναπαυθεί
κι ακούστηκε η γλυκιά **λαλιά** Του,
λίγο προτού να σταυρωθεί.
Το δάκρυ Του, δροσιά αγιασμένη,
έχει στη ρίζα μου χυθεί.
Είμαι η ελιά η τιμημένη!

Λαλιά είναι η φωνή.

Κωστής Παλαμάς (διασκευή)

1. Ο ποιητής Κωστής Παλαμάς
θαύμαζε το δέντρο της ελιάς
για την ομορφιά του και την ιστορία του.

Βάλε αριθμό σε κάθε στροφή του ποιήματος.
Γράψε στα κουτάκια τον αριθμό της στροφής
όπου διαβάζουμε τους παρακάτω στίχους.

Φρίκη, ερημιά, νερό, σκοτάδι
τη γη τη θάψαν μια φορά.
Εμένα ζωής φέρνει σημάδι
στο Νώε η περιστέρα.
Όλης της γης είχα γραμμένη
την ομορφάδα και χαρά.

Είμαι του ήλιου θυγατέρα
η πιο απ' όλες χαϊδευτή,
χρόνια η αγάπη του πατέρα
σ' αυτόν τον κόσμο με κρατεί.

Εδώ στον ίσκιο μου από κάτω
ήρθε ο Χριστός να αναπαυθεί.

Μ' έχει ο Θεός ευλογημένη
και είμαι γεμάτη προκοπή.

Συζήτησε με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σου.

- Ποιος **στίχος επαναλαμβάνεται** στο ποίημα;
- Γιατί πιστεύεις ότι ο ποιητής τον επαναλαμβάνει;

Μαθαίνω τη γραμματική

2. Η Ραλλού ανακάλυψε στο ποίημα κάποιες λέξεις που τους λείπει το **φωνήεν**.
 Δηλαδή, αντί να γράφει με έχει ο Θεός ευλογημένη, γράφει **μ' έχει** ο Θεός ευλογημένη.
 Στις λέξεις που λείπει το φωνήεν υπάρχει ένα σύμβολο που λέγεται **απόστροφος (')**.

Τα **φωνήεντα** είναι
 τα: **α ε ο ω ι η υ**

Κύκλωσε στο ποίημα τις λέξεις που έχουν απόστροφο.

Αντίγραψε παρακάτω αυτές τις λέξεις.

.....

Γράψε ξανά δίπλα στην κάθε λέξη με την απόστροφο τη λέξη με το φωνήεν της.

1. απ' όλες → από όλες
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Μια λέξη χάνει το φωνήεν της,
όταν η λέξη που ακολουθεί
αρχίζει από **φωνήεν**.
Στη θέση του γράμματος που λείπει
βάζουμε απόστροφο → ' .

Παράδειγμα:

- Θα αρχίσω → Θ' αρχίσω..
- για αυτό → γι' αυτό.

Ο **σύνδεσμος** και γίνεται **κι**,
όταν η λέξη που ακολουθεί
αρχίζει από φωνήεν.

Παράδειγμα:

Και άλλη → **Κι** άλλη

Το **επίρρημα** μέσα γίνεται:

- **μεσ'**

Παράδειγμα:

Μέσα από → **Μεσ'** από

- **μες,**

όταν η λέξη που ακολουθεί
αρχίζει από σύμφωνο.

Παράδειγμα:

Μέσα στο σπίτι → **Μεσ** στο σπίτι

Διάβασε παρακάτω το παραμύθι
η **Δέσποινα και το περιστέρι**.

Γράψε ξανά τις φράσεις στις παρενθέσεις
βάζοντας απόστροφο.

Διάλεξε τη σωστή φράση
από τον πίνακα δίπλα.

Δες το παρακάτω παράδειγμα.

(**Το άλλο**) **Τ' άλλο** πρωί,
όταν οι πρώτες ακτίνες του ήλιου μπήκαν
(**από το**) παράθυρο,
η Δέσποινα ξύπνησε
και νόμισε ότι φαντάστηκε
(**το όμορφο**) περιστέρι.

Πήγε στην κουζίνα (**και όταν**)
γύρισε (**με ένα**) ποτήρι γάλα
στο δωμάτιό της,
το είδε
να κάθεται πανέμορφο στο παράθυρο.
Κρατούσε κάτι μαύρο
και μικρό στο ράμφος του.

— (**Τι είναι**) αυτό;
ρώτησε η Δέσποινα.

Μοιάζει με κουκούτσι.

— Εγώ (**το έφερα**),
αποκρίθηκε το περιστέρι.
Φύτεψέ το στον κήπο σου
(**και αύριο**) το πρωί
θα δεις.

~~Τ' άλλο~~
απ' το
τ' όμορφο
κι όταν
μ' ένα
τί ναι
το' φερα
κι αύριο
τ' άλλο
απ' το
μες στα
σ' ένα
γι' αυτό
μ' ένα
από τ' άλλα

Όταν ξύπνησε (**το άλλο**) πρωί,
 όπως περνούσε
 (**από το**) παράθυρο,
 την είδε.
 Εκεί στον κήπο
 (**μέσα στα**)
 πολύχρωμα λουλούδια
 μια μικρή φουντωτή ελιά είχε φυτρώσει.
 Η Δέσποινα σκαρφάλωσε
 στη μικρή ελιά
 και κάθισε (**σε ένα**) κλαδί
 κοντά στο περιστέρι.
 Χάρηκε
 που θα ξεκινούσαν
 (**για αυτό**) το ταξίδι
 (**με ένα**) δέντρο
 διαφορετικό (**από τα άλλα**)

~~Τ' άλλο~~
 απ' το
 τ' όμορφο
 κι όταν
 μ' ένα
 τί ναι
 το' φερα
 κι αύριο
 τ' άλλο
 απ' το
 μες στα
 σ' ένα
 γι' αυτό
 μ' ένα
 από τ' άλλα

Ευγένιος Τριβιζάς, Η Δέσποινα και το περιστέρι (διασκευή).

Οι μύθοι και η ελιά

Η ελιά δώρο της Αθηνάς

Υπάρχει ένας αρχαίος μύθος για την **καλλιέργεια** της ελιάς. Στον μύθο αυτόν διαβάζουμε ότι το δέντρο της ελιάς ήταν δώρο της θεάς Αθηνάς.

Όταν κάποιος **καλλιεργεί**, αυτό που κάνει είναι να:

- σκάβει το χώμα
- ρίχνει τον σπόρο
- ποτίζει τη γη.

Έτσι φυτρώνει και μεγαλώνει αυτό που φύτεψε.

Όλα ξεκίνησαν, όταν η **Αθηνά** και ο **Ποσειδώνας** τσακώνονταν για το ποιος θα γινόταν προστάτης της **Αττικής**. Δηλαδή, όποιος από τους δύο θεούς κέρδιζε, θα **προστάτευε** την Αττική.

Ο καθένας θα έπρεπε να προσφέρει ένα ακριβό δώρο. Σε αυτόν τον διαγωνισμό νικητής θα ήταν εκείνος που το δώρο του θα ήταν το πιο σπουδαίο για την πόλη.

Όταν **προστατεύουμε** κάποιον ή κάτι, προσέχουμε να μην πάθει τίποτα κακό.

Ο Ποσειδώνας, ο θεός των θαλασσών,
σήκωσε την **τρίαινά** του
και την κάρφωσε
στον **ιερό βράχο** της **Ακρόπολης**.
Στις **ρίζες** του βράχου
άρχισε να κυλάει αλμυρό νερό.
Ο Ποσειδώνας πίστευε
ότι θα κέρδιζε τον διαγωνισμό
με το νερό.
Η Αθηνά έσκυψε
και φύτεψε μια ελιά.

Μέσα σε λίγη ώρα
η ελιά είχε μεγαλώσει
και τα **ασημοπράσινα** φύλλα της
έκαναν μεγάλη **εντύπωση** σε όλους.

Τέτοιο δέντρο δεν υπήρχε
ως τότε στον κόσμο.
Μέχρι τότε
οι άνθρωποι δεν μπορούσαν
να απολαύσουν το φαγητό τους,
γιατί το έτρωγαν χωρίς λάδι.
Ακόμα δεν μπορούσαν
να έχουν φως τη νύχτα,
γιατί δεν υπήρχε το λάδι
που θα άναβε τους **λύχνους** τους.

Οι υπόλοιποι θεοί αποφάσισαν
πως το δώρο της Αθηνάς
ήταν πολύ μεγάλης αξίας.

Τρίαινα

Ο ιερός βράχος της Ακρόπολης
στην Αθήνα.

Ασημοπράσινο λέμε το χρώμα
που μοιάζει με 2 χρώματα μαζί
δηλαδή, ασημί και πράσινο.

Λύχνος.

Παλιά οι άνθρωποι
είχαν τον **λύχνο** για να
φωτίζουν στο σκοτάδι.
Ο λύχνος άναβε με λάδι.

Η ελιά του Αρισταίου

Ο Αρισταίος ήταν γιος του Απόλλωνα και της Κυρήνης.

Γεννήθηκε στη **Λιβύη**.

Ο **Ερμής** πήρε τον Αρισταίο και τον πήγε στη **Γαία** και στις **Ωρες**, για να τον μεγαλώσουν.

Ήταν ένα **χαρισματικό** παιδί που έζησε πολύ όμορφα χρόνια κοντά στις **Νύμφες**.

Όταν μεγάλωσε, φύλαγε τα πρόβατα που είχαν οι **Μούσες**.

Αυτές του δίδαξαν τη **μαντική** και την **ιατρική τέχνη**.

Η **Γαία** και οι **Ωρες** ήταν αρχαίες θεές.

Οι **Νύμφες** και οι **Μούσες** ήταν αρχαίες θεές.

Με τη **μαντική τέχνη** ο άνθρωπος προσπαθούσε να καταλάβει τι θα γίνει στο μέλλον. Μαθαίνοντας την **ιατρική τέχνη** γινόταν κάποιος γιατρός.

Οι Νύμφες **έμαθαν στον Αρισταίο**:

- πώς να **καλλιεργεί** τα αμπέλια και τις ελιές
 - πώς να φροντίζει τα μελίσσια
 - πώς να κάνει το γάλα τυρί.
- Ο τόπος εκεί ήταν γεμάτος άγριες ελιές. Οι Νύμφες έδειξαν **στον Αρισταίο** πώς να καλλιεργεί **τις ελιές**, **και πώς να** τις φροντίζει, για να δίνουν **καρπό**.

Του έδειξαν ακόμα πώς να τις αλέθει, δηλαδή, πώς να πιέζει τον καρπό της ελιάς για να παίρνει το **ελαιόλαδο**.

Ο **καρπός** του δέντρου της ελιάς είναι οι ελιές που τρώμε. Από τις ελιές με τον κατάλληλο τρόπο παίρνουμε το **ελαιόλαδο**, δηλαδή, το λάδι.

Οι αρχαίοι πίστευαν
πως ο Αρισταίος ανακάλυψε
το **ελαιοπιεστήριο**.
Έτσι τους έδειξε
πώς να παίρνουν εύκολα
το λάδι από τις ελιές
και δεν το κράτησε μυστικό.
Το **δίδαξε** στους ανθρώπους.

Ελαιοπιεστήριο

είναι το μηχανήμα
που χρησιμοποιούμε
για να πιέζουμε τον καρπό της ελιάς,
και να βγάλουμε το λάδι της.

Η μυθολογία μας λέει
πως ο Αρισταίος ταξίδεψε
σε πολλά μέρη της Ελλάδας.
Πήγε και στη **Σαρδηνία** και στη **Σικελία**,
και καλλιέργησε και εκεί ελιές.
Εκεί τον έκαναν θεό
που προστάτευε τους **ελαιοκαλλιεργητές**,
δηλαδή, όλους τους ανθρώπους
που καλλιεργούσαν τις ελιές.
Από τότε στα δάση της αγριελιάς
που υπήρχαν γύρω από τη Μεσόγειο
άρχισαν να καλλιεργούν ελιές.

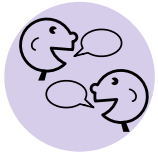
Οι άνθρωποι έμαθαν
να χρησιμοποιούν
το λάδι και τις ελιές
στο φαγητό τους.
Οι άνθρωποι **εκτίμησαν** πολύ τον Αρισταίο
για το καλό που τους πρόσφερε.

Ελιά

Νίκος & Μαρία Ψιλάκη - Ηλίας Καστανάς, Ο πολιτισμός της ελιάς (διασκευή).

1. Τα κείμενα που διαβάσαμε είναι μύθοι.

Συζητάμε στην τάξη.

- Ο πρώτος μύθος είναι: **Η ελιά δώρο της Αθηνάς.**
Τι διαβάζουμε σε αυτόν τον μύθο;
- Ο δεύτερος μύθος είναι: **Η ελιά του Αρισταίου.**
Τι διαβάζουμε σε αυτόν τον μύθο;
- Για ποιον λόγο διαγωνίστηκαν
ο θεός Ποσειδώνας και η θεά Αθηνά;
- Ποιο δώρο πρόσφερε
ο κάθε θεός στην πόλη;
- Γιατί πιστεύεις ότι οι άλλοι θεοί
διάλεξαν το δώρο της θεάς Αθηνάς;
- Τι έμαθε ο Αρισταίος από τις Μούσες;
- Τι έμαθε ο Αρισταίος από τις Νύμφες;
- Γιατί ο Αρισταίος έγινε θεός που προστάτευε
τους ελαιοκαλλιεργητές;

2. Θα ήθελες να κάνεις ένα ταξίδι στο παρελθόν;

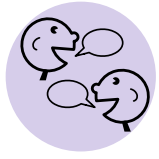
Μαζί με τους συμμαθητές σου
και τις συμμαθήτριάς σου
βρίσκεστε στον διαγωνισμό
που έκαναν
ο θεός Ποσειδώνας και η θεά Αθηνά.
Χωριστείτε σε 3 ομάδες.

- Η **πρώτη ομάδα** θα είναι
με το μέρος της θεάς Αθηνάς.

**Συζήτησε με την ομάδα σου στην τάξη
τι θα μπορούσε να πει η θεά Αθηνά,
για να πείσει τους θεούς
ότι το δώρο της
είναι το καλύτερο για την πόλη.**

- Η **δεύτερη ομάδα** θα είναι με το μέρος του θεού Ποσειδώνα.

Συζήτησε με την ομάδα σου στην τάξη τι θα μπορούσε να πει ο θεός Ποσειδώνας, για να πείσει τους θεούς ότι το δώρο του είναι το καλύτερο για την πόλη.

- Η **τρίτη ομάδα** θα παίξει τους θεούς που παρακολουθούν τον διαγωνισμό και ακούν αυτά που λένε η Αθηνά και ο Ποσειδώνας. Μετά θα αποφασίσει ποιος από τους δύο θεούς πρόσφερε το καλύτερο δώρο για την πόλη.

Μαθαίνω τη γραμματική

3. Ο Αρισταίος δίδαξε στους ανθρώπους όσα του έδειξαν οι Νύμφες για την καλλιέργεια της ελιάς.

Κύκλωσε στο κείμενο
Η ελιά του Αρισταίου
τι έδειξαν οι Νύμφες
στον Αρισταίο για την ελιά.

Αντίγραψε αυτά που κύκλωσες.

Οι Νύμφες του **έδειξαν**:

-
-
-
-
-

Διάβασε την παρακάτω φράση.

Γράψε τη φράση
ξανά στις παρακάτω γραμμές.
Όπου έχει κόμμα,
βάλε τον **σύνδεσμο και**.

Οι Νύμφες του έμαθαν
πώς να φροντίζει τα μελίσσια,
πώς να κάνει το γάλα τυρί.

.....

.....

.....

Πες στους συμμαθητές και στις συμμαθήτριά σου
τι παρατηρείς.

Η λέξη **και**
είναι ένας **σύνδεσμος**.
Οι σύνδεσμοι είναι λέξεις
που δεν κλίνονται.
Λέγονται σύνδεσμοι
γιατί συνδέουν,
δηλαδή, ενώνουν
λέξεις και προτάσεις.

Παράδειγμα:

Οι Μούσες δίδαξαν στον Αρισταίο
τη μαντική και την ιατρική τέχνη.

Μερικές φορές σε λέξεις που είναι
η μία δίπλα στην άλλη
και δεν υπάρχει ο σύνδεσμος **και**
βάζουμε κόμμα.

Παράδειγμα:

Η ελιά, η λεμονιά είναι δέντρα.

Κόμμα βάζουμε και σε προτάσεις
που είναι η μία
δίπλα στην άλλη,
αλλά τους λείπει
ο σύνδεσμος **και**.

Παράδειγμα:

Οι Νύμφες του έμαθαν
πώς να φροντίζει τα μελίσσια,
πώς να κάνει το γάλα τυρί.

Βρες στο παρακάτω κείμενο
σε ποια σημεία χρειάζεται να βάλεις κόμμα.

Έτσι θα διαβάσεις
τι έμαθε
να κάνει ένας **ναυτικός**,
όταν σταμάτησε πια να ταξιδεύει.

Τρία χρόνια έζησα με τη Μαριώ
στο χωριό του πεθερού μου.

Έμαθα την **αξίνα**
και δούλευα με αυτήν
το περιβόλι, το αμπέλι
το χωράφι.
Πώς περνούσε ο καιρός
δεν το κατάλαβα.
Έμαθα να σκαλίζω τις **κιτριές**
να κλαδεύω το αμπέλι
να οργώνω το χωράφι.

Ανδρέας Καρκαβίτσας, Λόγια της Πλώρης.

Η **αξίνα** είναι εργαλείο
που το χρησιμοποιούμε
για το σκάψιμο.

Αξίνα

Οι **κιτριές** είναι δέντρα.
Ο καρπός τους είναι
το κίτρο.

Μαθαίνω τη γραμματική

4. Όταν διάβασα στη γιαγιά μου
τον μύθο **Η ελιά του Αρισταίου**,
μου είπε:

Ο Αρισταίος δεν κράτησε
τα μυστικά που του έδειξαν
οι Νύμφες για **τον εαυτό του**.
Αυτό που έκανε
δείχνει ότι δεν ήταν εγωιστής,
όπως κάποιοι άλλοι
που ενδιαφέρονται μόνο για **τον εαυτό τους**.
Αν όλοι προσπαθούσαμε
να μη μας νοιάζει μόνο **ο εαυτός μας**
αλλά **και** οι άλλοι,
ο κόσμος μας θα ήταν καλύτερος.

Κύκλωσε στο παραπάνω κείμενο
τις φράσεις που έχουν μέσα τη λέξη **εαυτό**.
Γράψε τις φράσεις αυτές εδώ.

1.τον εαυτό του
2.
3.

Οι φράσεις:

- **τον εαυτό του**,
 - **τον εαυτό τους**,
 - **ο εαυτός μας**,
- είναι **αντωνυμίες**.

Αυτές οι αντωνυμίες
έχουν μέσα τη λέξη **εαυτός**.
Για αυτό και λέγονται
αυτοπαθείς αντωνυμίες.

Τις λέξεις που
χρησιμοποιούμε στη θέση
ενός ονόματος τις λέμε
αντωνυμίες.

Παράδειγμα:

Η Μαρία είναι μικρή.

Αυτή είναι μικρή.

Οι γιαγιάδες
και λένε παραμύθια και ιστορίες
στα εγγόνια τους
και τα συμβουλεύουν κιόλας.

Τις αντωνυμίες που
έχουν μέσα τη λέξη **εαυτός**
τις λέμε
αυτοπαθείς αντωνυμίες.

Συμπλήρωσε στις συμβουλές της γιαγιάς
που βλέπεις παραπάνω
την **αυτοπαθή αντωνυμία** από τον πίνακα
όπως στο παράδειγμα.

ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΟΥΣ	ΣΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ
ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΟΥ	ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ

Αν δεν μάθεις γράμματα,
θα κάνεις κακό **στον εαυτό σου**.

Ο καλός άνθρωπος κάθε πρωί
κοιτά
στον καθρέφτη και χαμογελάει.

Όλα τα παιδιά περιποιοούνται,
πριν πάνε στο σχολείο.

Εσύ γιατί δε φροντίζεις
.....
και φεύγεις αχτένιστος για το σχολείο;

5. Στα παλιά χρόνια
τη λέξη **ελιά**
την έλεγαν **ελαία**.
Το λάδι το έλεγαν **έλαιον**.

Από τις λέξεις **ελαία** και **έλαιον**
μπορούμε
να φτιάξουμε πολλές **σύνθετες** λέξεις.

Ένωσε με μια γραμμή
κάθε σύνθετη λέξη
με τη σημασία τους.

Η ζωγραφική
με **λαδομπογιές**

Το λάδι που βγαίνει
από τον καρπό της ελιάς

Αυτός που καλλιεργεί ελιές

Ο τεχνίτης που χρωματίζει
με λαδομπογιά

Σύνθετη λέμε τη λέξη
που έχουμε φτιάξει
από 2 άλλες λέξεις.

Πρώτο συνθετικό λέμε την **πρώτη**
λέξη της σύνθετης λέξης.

Δεύτερο συνθετικό λέμε τη
δεύτερη λέξη της σύνθετης λέξης.

Παράδειγμα:

Η λέξη μαχαιροπίρουνο είναι μια
σύνθετη λέξη.

Μαχαιροπίρουνο:
μαχαίρι + πιρούνι.

Πρώτο συνθετικό: **μαχαίρι**.

Δεύτερο συνθετικό: **πιρούνι**.

● **Ελαιογραφία**

● Ελαιοχρωματιστής

● Ελαιόλαδο

● Ελαιοκαλλιεργητής

Η **λαδομπογιά**

είναι μπογιά
που τη φτιάχνουμε με λάδι.

Η **ελαιογραφία** είναι ζωγραφική
με λαδομπογιές.

Η ελιά στην Ελλάδα και στη Μεσόγειο

Η ελιά εμφανίστηκε για πρώτη φορά στην **ανατολική Μεσόγειο**.

Σε έρευνες που έκαναν οι αρχαιολόγοι στις **Κυκλάδες** βρέθηκαν φύλλα ελιάς που είχαν γίνει πέτρα και ήταν πολύ παλιά.

Σε **πινακίδες της Γραμμικής Β γραφής** που βρέθηκαν στην **Αρχαία Πύλο** υπάρχει το **ιδεόγραμμα** της ελιάς και του ελαιόλαδου.

Στις γιορτές που γίνονταν στα αρχαία χρόνια οι άνθρωποι διάλεγαν και χρησιμοποιούσαν το δέντρο της ελιάς. Μέχρι και σήμερα η ελιά είναι ένα πολύ αγαπημένο δέντρο και **σύμβολο** ειρήνης.

Οι **πινακίδες**

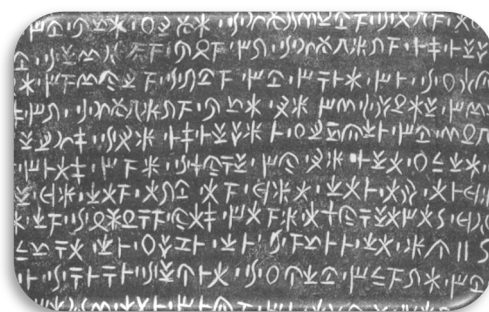
της Γραμμικής Β γραφής

μας δίνουν πληροφορίες για το πώς έγραφαν οι Έλληνες στα αρχαία χρόνια.

Η γραφή αυτή έχει ιδεογράμματα.

Το **ιδεόγραμμα**

είναι μια ζωγραφιά που σημαίνει μια λέξη.

Γραμμική Β

Η ελιά είναι **σύμβολο** ειρήνης. Δηλαδή, όταν βλέπουμε μια ζωγραφιά με την ελιά, το μυαλό μας σκέφτεται την ειρήνη.

Το λάδι που μας δίνει το δέντρο της ελιάς,
όπως το **σιτάρι** και το κρασί,
Το χρησιμοποιούμε
στην **ορθόδοξη χριστιανική θρησκεία**.
Η ελιά υπάρχει στα **έθιμα** των Ελλήνων
και των άλλων κατοίκων της Μεσογείου.

Τα κλαδιά της ελιάς γίνονταν στεφάνια
που στεφάνωναν
τους νικητές στους **Ολυμπιακούς Αγώνες**.
Το ελαιόλαδο ήταν το βραβείο για τους νικητές
στους **Παναθηναϊκούς Αγώνες**
που γίνονταν
για να τιμήσουν τη θεά Αθηνά.

Από τα αρχαία χρόνια
μέχρι και σήμερα
η ελιά είναι
από τα πιο γνωστά δέντρα
στην Ελλάδα.
Το γκρίζο και πράσινο χρώμα
που έχουν τα φύλλα της
κάνει τους **καλλιτέχνες**
να θέλουν
να τη ζωγραφίσουν.
Στα αρχαία παλάτια
ζωγράφιζαν στους τοίχους
το δέντρο της ελιάς.
Ζωγράφιζαν ακόμα ανθρώπους
να μαζεύουν τις ελιές.
Την ελιά τη βλέπουμε και σε ζωγραφιές
πάνω σε **αμφορείς** και σε **αγγεία**.

Το **σιτάρι** είναι το φυτό
από το οποίο
βγαίνει το αλεύρι.

Έθιμα λέμε τις συνήθειες που
έχουν οι κάτοικοι ενός τόπου.

Παράδειγμα:

Το Πάσχα εμείς οι Έλληνες
έχουμε το έθιμο να βάφουμε
κόκκινα τα αβγά.

Καλλιτέχνης είναι

ο ζωγράφος, ο μουσικός,
ο ηθοποιός, ο τραγουδιστής
και άλλοι.

Οι **καλλιτέχνες** δημιουργούν
έργα τέχνης.

Παράδειγμα:

Ένας πίνακας ζωγραφικής
είναι ένα έργο τέχνης.

Αμφορέας

Αγγείο
για το λάδι

Γνωστοί Έλληνες και ξένοι καλλιτέχνες
ακόμα και σήμερα
ζωγραφίζουν το δέντρο της ελιάς.

Από τα αρχαία χρόνια
μέχρι και σήμερα
οι **συγγραφείς** και οι ποιητές
έχουν γράψει
πολύ όμορφα κείμενα
για την ελιά.
Και αυτό μας δείχνει
πόσο πολύ αγάπησαν την ελιά.

Ελαιώνας στην αρχαία Κνωσό.

Χωρίς την ελιά,
οι Έλληνες καλλιτέχνες και οι ποιητές
δε θα είχαν φτιάξει
τόσο όμορφα **έργα τέχνης**.

Το μάζεμα της ελιάς.

Παρακάτω βλέπεις **ιδεογράμματα**
σε πινακίδες της Γραμμικής Α
και της Γραμμικής Β γραφής.
Μπορείς να δεις
πώς στα αρχαία χρόνια
γράφανε το δέντρο της ελιάς,
το ελαιόλαδο και τον καρπό της ελιάς.

Το δέντρο
της ελιάς

Ο καρπός
της ελιάς

Το ελαιόλαδο

-
1. Διάβασε στις προηγούμενες σελίδες το κείμενο με τίτλο
Η ελιά στην Ελλάδα και στη Μεσόγειο.
Μετά συζήτησε με τους συμμαθητές
και τις συμμαθήτριά σου.

Πώς γνωρίζουμε εμείς σήμερα
ότι η ελιά υπήρχε στην Ελλάδα
εδώ και χιλιάδες χρόνια;

Σε ποιους αγώνες της αρχαίας Ελλάδας
έδιναν κλαδιά της ελιάς
στους νικητές για βραβεία;

Στο κείμενο διαβάσαμε ότι,
χωρίς την ελιά,
οι Έλληνες καλλιτέχνες και ποιητές
δε θα έφτιαχναν
τόσο όμορφα έργα τέχνης.
Πώς το καταλαβαίνεις εσύ αυτό;

Μαθαίνω τη γραμματική

2. Στις προηγούμενες σελίδες το κείμενο με τίτλο
Η ελιά στην Ελλάδα και στη Μεσόγειο
είναι χωρισμένο σε **παραγράφους**.

Ένα κείμενο μπορεί να χωρίζεται
σε μικρότερα κομμάτια.
Κάθε κομμάτι του κειμένου
λέγεται **παράγραφος**.
Κάθε παράγραφος
μιλάει για ένα διαφορετικό θέμα.

Συζητάμε στην τάξη
ποιες είναι οι παράγραφοι
στο προηγούμενο κείμενο.

Η Ραλλού, για να μας βοηθήσει,
βρήκε έναν **τίτλο**
για την κάθε παράγραφο.

Διάβασε παρακάτω
τον τίτλο κάθε παραγράφου.

- Το ελαιόλαδο ήταν βραβείο για τους νικητές των αγώνων.
- Οι συγγραφείς και οι ποιητές έχουν γράψει πολύ όμορφα κείμενα για την ελιά.
- Η ελιά στα έθιμα των Ελλήνων και των άλλων κατοίκων της Μεσογείου.
- Η ιστορία της ελιάς.
- Η ελιά γίνεται θέμα ζωγραφικής για τους καλλιτέχνες.
- Η ελιά, αγαπημένο δέντρο.

Στον **τίτλο** βλέπουμε με λίγα λόγια όλα όσα διαβάζουμε στην κάθε παράγραφο.

Διάβασε στις προηγούμενες σελίδες το κείμενο

Η ελιά στην Ελλάδα και στη Μεσόγειο.

Βρες σε ποια παράγραφο

από το κείμενο ταιριάζει ο κάθε τίτλος.

Βάλε στο κείμενο έναν αριθμό

δίπλα στην κάθε παράγραφο.

Ύστερα γράψε στο κουτάκι δίπλα

τον αριθμό της παραγράφου.

Το ελαιόλαδο ήταν βραβείο για τους νικητές των αγώνων.	
Οι συγγραφείς και οι ποιητές έχουν γράψει πολύ όμορφα κείμενα για την ελιά.	
Η ελιά στα έθιμα των Ελλήνων και των άλλων κατοίκων της Μεσογείου.	
Η ιστορία της ελιάς.	
Η ελιά γίνεται θέμα ζωγραφικής για τους καλλιτέχνες.	
Η ελιά, αγαπημένο δέντρο.	

Μαθαίνω τη γραμματική

4. Στις προηγούμενες σελίδες στο κείμενο με τίτλο **Η ελιά στην Ελλάδα και στη Μεσόγειο** υπάρχουν λέξεις που τις γράφουμε με κεφαλαίο, αν και δε βρίσκονται μετά από τελεία.

Λέξεις τις γράφουμε με κεφαλαίο είναι:

➤ **τα ονόματα που έχουν:**

- οι άνθρωποι → **Μαρία, Άρης**
- τα ζώα → **Αζώρ**
- τα ποτάμια → **Πηνειός**
- τα βουνά → **Όλυμπος**
- οι λίμνες → **Πρέσπες**

➤ όλες οι **ημέρες της εβδομάδας** → **Κυριακή**

➤ όλοι οι **μήνες** → **Αύγουστος**

➤ όλες οι **γιορτές** → **Πάσχα**

➤ τα **εθνικά** ονόματα → **Έλληνας, Κινέζος**

➤ τα **ονόματα** που μπορεί να έχουν:

- τα κτίρια → **Αρχαιολογικό Μουσείο**
- τα πλοία → **Αίολος**

➤ οι **τίτλοι στα βιβλία** → ο **Μάγκας** της Πηνελόπης **Δέλτα**

➤ τα **έργα τέχνης** → η **Νίκη** της Σαμοθράκης

➤ οι **τιμητικοί τίτλοι** → **Αξιότιμε, Σεβασμιότατε.**

Εθνικά λέμε

τα ονόματα που μας δείχνουν τη χώρα καταγωγής ενός ανθρώπου.

Παράδειγμα:

Ελλάδα → Έλληνας
Κίνα → Κινέζος

Ο **τιμητικός τίτλος** είναι μια λέξη που λέμε σε κάποιον, για να του δείξουμε ότι τον σεβόμαστε πολύ.

Τα εθνικά ονόματα
τα γράφουμε με κεφαλαίο.

Παράδειγμα:

Ο Μανόλης είναι Έλληνας.

Τα επίθετα που δημιουργούμε
από τα εθνικά ονόματα, όμως,
τα γράφουμε με μικρό.

Από το εθνικό όνομα
Έλληνας έχουμε το επίθετο:
ο ελληνικός, η ελληνική,
το ελληνικό.

Παράδειγμα:

Το ελληνικό λάδι
είναι το καλύτερο.

Στις προηγούμενες σελίδες
στο κείμενο με τίτλο
Η ελιά στην Ελλάδα και στη Μεσόγειο
κύκλωσε τις λέξεις
που γράφονται με κεφαλαίο γράμμα.

Αντίγραψε από το κείμενο με τίτλο
Η ελιά στην Ελλάδα και στη Μεσόγειο
τα κύρια ονόματα που κύκλωσες.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**Μαθαίνω το λεξιλόγιο
και την ορθογραφία**

5. Η Έλλη θυμάται
ότι τη λέξη **ελαιώνας** την έχει ακούσει
από τον παππού της.
Έλεγε ο παππούς της τη λέξη ελαιώνας,
όταν μιλούσε για το κτήμα με τις ελιές
που είχε στο χωριό.

Ελαιώνας είναι το μέρος
που έχει πολλές ελιές.

Στο λεξικό της η Έλλη βρήκε
ότι η λέξη **ελαιώνας** είναι ουσιαστικό.
Η λέξη **ελαιώνας** παράγεται
από τη λέξη **ελαία** που σημαίνει ελιά.
Το ουσιαστικό **ελαιώνας** ονομάζεται **περιεκτικό**.

Περιεκτικά λέμε τα ουσιαστικά που δείχνουν **το μέρος** όπου υπάρχουν **πολλά ίδια** πρόσωπα, ζώα ή πράγματα.

Παραδείγματα:

Ένα μέρος που έχει πολλές πορτοκαλιές λέγεται **πορτοκαλεώνας**.

Το μέρος που έχει πολλούς στρατιώτες λέγεται **στρατώνας**.

Το μέρος που έχει πολλά περιστέρια λέγεται **περιστερώνας**.

Οι λέξεις πορτοκαλεώνας, στρατώνας, περιστερώνας είναι **περιεκτικά** ουσιαστικά.

Φτιάξε και εσύ **περιεκτικά** ουσιαστικά που τελειώνουν σε – **ώνας**:

Δες το παράδειγμα.

περιστέρι	περιστερώνας
στρατός	
αμπέλι	
πεύκο	

Προσπάθησε τώρα να γράψεις τι σημαίνει η λέξη **πορτοκαλεώνας**

.....

**Μαθαίνω το λεξιλόγιο
και την ορθογραφία**

Τα **περιεκτικά** ουσιαστικά
γράφονται όλα με **ω**.

Παράδειγμα: ελαιώνας, πευκώνας, στρατώνας

Με **ω** γράφονται και πολλά αρσενικά ουσιαστικά
που τελειώνουν σε **-ώνας**, όπως:
αγώνας, αιώνας.

Όμως, κάποια από αυτά γράφονται με **ο**, όπως:
Μακεδόνας, Στρυμόνας,
κανόνας, κηδεμόνας.

Συμπλήρωσε στο παρακάτω κείμενο
τα γράμματα και τους τόνους που λείπουν
από τις χρωματισμένες λέξεις.

Οι αρχαίοι Έλληνες νίκησαν τους Πέρσες
στον **Μαραθ...να** της Αττικής
το 490 προ Χριστού.

Ο **αγ ... νας** τους ήταν δύσκολος.

Μετά από χρόνια

ο Μέγας Αλέξανδρος

και οι **Μακεδ ... νες** του,

αφού πέρασαν τον **Στρυμ ... να** ποταμό,

έφτασαν μέχρι τα βάθη της Ανατολής.

Από τότε

πέρασαν πολλοί **αι ... νες**,

αλλά τα κατορθώματά τους

τα θυμόμαστε ακόμη.

Μαγειρεύουμε με ελαιόλαδο

Εδώ και χιλιάδες χρόνια
οι ελιές και το ελαιόλαδο υπάρχουν
πάντα στο ελληνικό φαγητό.
Μας προσφέρουν κάθε μέρα
μια υγιεινή και πολύ νόστιμη τροφή.
Το ελαιόλαδο
δίνει στον άνθρωπο
υγεία και **μακροζωία**.
Το ελαιόλαδο μπορούμε
να το χρησιμοποιήσουμε
σε όλα τα φαγητά
και σε αυτό συμφωνούν
όλοι οι **διαιτολόγοι**.

Μακροζωία έχουμε
όταν ζούμε πολλά χρόνια.

Διαιτολόγος είναι ο επιστήμονας
που δίνει οδηγίες και **συμβουλές**
για το τι πρέπει να τρώμε,
για να έχουμε την υγεία μας.

Για να είναι πιο υγιεινό το φαγητό μας,
πρέπει να ρίχνουμε το λάδι **ωμό**.
Με αυτόν τον τρόπο
μας δίνει όλη του τη νοστιμιά.
Ακόμα μας δίνει
ωραία γεύση στις σαλάτες
και στα λαχανικά.

Ωμός είναι αυτός
που δεν έχει
μαγειρευτεί ή ψηθεί.

Διάβασε παρακάτω 2 συνταγές για το πώς φτιάχνουμε τα κουλουράκια λαδιού και φασολάκια λαδερά.

Συνταγή για κουλουράκια λαδιού

Υλικά:

- 3 ποτήρια ελαιόλαδο
- 2 ποτήρια ζάχαρη
- 1 ποτήρι κρασιού με χυμό πορτοκάλι και λίγο λεμόνι
- 1 ποτήρι κρασιού κανέλα βρασμένη
- 3 κουταλιές **ρακή**
- 2 κουταλάκια μπέικιν πάουντερ
- 1 κουταλάκι σόδα
- 1 ποτήρι σουσάμι
- αλεύρι όσο χρειάζεται.

Υλικά λέμε όλα αυτά που χρειαζόμαστε για να μαγειρέψουμε.

Η **ρακή** είναι ένα ποτό.

Εκτέλεση (τι κάνουμε)

1. Χτυπάμε το ελαιόλαδο με τη ζάχαρη.
2. Προσθέτουμε:
 - τη σόδα που την έχουμε διαλύσει στον χυμό του πορτοκαλιού
 - την κανέλα
 - το μπέικιν πάουντερ που το έχουμε διαλύσει στη ρακή
 - το σουσάμι
 - το αλεύρι.
3. Ζυμώνουμε μαλακά τη ζύμη.
4. Πλάθουμε τα κουλουράκια.
5. Τα κουλουράκια τα ψήνουμε στον φούρνο σε μέτρια (όχι πολύ δυνατή) θερμοκρασία.

Συνταγή για φασολάκια λαδερά

Υλικά:

- 1 κιλό φρέσκα φασολάκια
- 1 κρεμμύδι κομμένο σε μικρά κομματάκια
- 1 φλυτζάνι ελαιόλαδο
- 1 ματσάκι μαϊντανό κομμένο σε ψιλά κομματάκια
- μισό κιλό ντομάτες κομμένες σε μικρά κομματάκια
- αλάτι, πιπέρι.

Εκτέλεση (τι κάνουμε)

1. Κόβουμε από τα φασολάκια τις δύο άκρες.
2. Καθαρίζουμε τις ίνες που έχουν.
3. Κόβουμε τα φασολάκια στη μέση και τα πλένουμε.
4. Σε κατσαρόλα **τσιγαρίζουμε** το κρεμμύδι με το ελαιόλαδο.
5. Ρίχνουμε τα φασολάκια στην κατσαρόλα και σκεπάζουμε με το καπάκι.
6. Προσθέτουμε την ντομάτα, τον μαϊντανό, αλάτι, πιπέρι και νερό.
7. Βράζουμε σε σιγανή φωτιά μέχρι να ψηθούν και να μείνουν σχεδόν με το λάδι τους.

1. Συζήτησε με τον διπλανό ή τη διπλανή σου:

- ποια υλικά χρειαζόμαστε
για να μαγειρέψουμε τα φασολάκια
- πώς ετοιμάζουμε τα φασολάκια,
πριν τα ρίξουμε στην κατσαρόλα
- πόσο πρέπει να βράσουν τα φασολάκια
- με ποια σειρά βάζουμε τα υλικά
για τα κουλουράκια
- τι πρέπει να προσέξουμε,
όταν ψήνουμε τα κουλουράκια.

Μαθαίνω τη γραμματική

2. Στη συνταγή για τα κουλουράκια του λαδιού
μαθαίνεις ότι τα κουλουράκια
πρέπει **να ψηθούν** στον φούρνο
σε μέτρια θερμοκρασία.
Τα παιδιά,
όταν επιστρέφουν από το σχολείο,
ρωτάνε συνέχεια
αν **ψήθηκαν** τα κουλουράκια.
Η μητέρα τους απαντά πως,
για **να ψηθούν τα κουλουράκια**,
δεν πρέπει τα παιδιά
να ανοίγουν συνέχεια τον φούρνο.

Όσα ρήματα τελειώνουν στο α΄
πρόσωπο της οριστικής του
ενεστώτα σε **-ω** ή σε **-ώ**,
ανήκουν στην **ενεργητική φωνή**.
Παράδειγμα: εγώ τρέχω,
αγαπώ, σφυρίζω, ανεβαίνω.

Όσα ρήματα τελειώνουν στο
α΄ πρόσωπο της οριστικής του
ενεστώτα σε **-μαι** ανήκουν στην
παθητική φωνή.
Παράδειγμα: εγώ ψήνομαι,
έρχομαι, κοιμάμαι, ντύνομαι,
φιλιέμαι, είμαι, γίνομαι.

Στο κείμενο στην προηγούμενη σελίδα
το ρήμα ψήνομαι είναι
στον αόριστο χρόνο
της **παθητικής φωνής**.

Όσα ρήματα τελειώνουν στο α΄
πρόσωπο της οριστικής του
ενεστώτα σε **-ω** ή σε **-ώ**,
ανήκουν στην **ενεργητική φωνή**.

Παράδειγμα: εγώ τρέχω,
αγαπώ, σφυρίζω, ανεβαίνω.

Όσα ρήματα τελειώνουν στο
α΄ πρόσωπο της οριστικής του
ενεστώτα σε **-μαι** ανήκουν στην
παθητική φωνή.

Παράδειγμα: εγώ ψήνομαι,
έρχομαι, κοιμάμαι, ντύνομαι,
φιλιέμαι, είμαι, γίνομαι.

Παρατήρησε στον παρακάτω πίνακα
πώς κλίνεται το ρήμα ψήνομαι στον ενεστώτα.

Παθητική φωνή Οριστική
Ενεστώτας
εγώ ψήνομαι
εσύ ψήνεσαι
αυτός ψήνεται αυτή ψήνεται αυτό ψήνεται
εμείς ψηνόμαστε
εσείς ψήνεστε
αυτοί ψήνονται αυτές ψήνονται αυτά ψήνονται

Τώρα παρατήρησε πώς κλίνεται το ρήμα ψήνομαι στον **αόριστο της παθητικής φωνής**.

Παθητική φωνή		
Οριστική Αορίστου	Συνοπτική Υποτακτική	Συνοπτική Προστακτική
εγώ ψήθηκα	εγώ να ψηθώ	
εσύ ψήθηκες	εσύ να ψηθείς	εσύ ψήσου
αυτός ψήθηκε αυτή ψήθηκε αυτό ψήθηκε	αυτός να ψηθεί αυτή να ψηθεί αυτό να ψηθεί	
εμείς ψηθήκαμε	εμείς να ψηθούμε	
εσείς ψηθήκατε	εσείς να ψηθείτε	εσείς ψηθείτε
αυτοί ψήθηκαν αυτές ψήθηκαν αυτά ψήθηκαν	αυτοί να ψηθούν αυτές να ψηθούν αυτά να ψηθούν	

3. Η μαμά ζήτησε τη συμβουλή της γιαγιάς,
για να πετύχουν τα κουλουράκια.

Συμπλήρωσε τις οδηγίες της γιαγιάς.

Η Ραλλού, για να σε βοηθήσει,
σου δίνει τα ρήματα
που πρέπει να συμπληρώσεις.

ψηθούν	χτυπηθούν	διαλυθεί	προστεθεί	ζυμωθεί
--------	-----------	----------	-----------	---------

Πρόσεξε, παιδί μου.

Για να πετύχουν τα κουλουράκια σου,
πρέπει το λάδι με τη ζάχαρη
ναπολύ καλά.

Μετά, αφού καλά
η σόδα στον χυμό του πορτοκαλιού,
πρέπει να.....
στα υπόλοιπα υλικά.

Μετά πρέπει να.....
σε μαλακή ζύμη,
για να γίνουν αφράτα τα κουλουράκια.

Το πιο σημαντικό, όμως, από όλα
είναι το ψήσιμο.

Τα κουλουράκια δεν πρέπει
να.....σε δυνατό φούρνο.

4. Στις συνταγές διάβασες

ότι, για να φτιάξεις τα κουλουράκια,
χρειάζεται να βάλεις στη ζύμη
2 κουταλάκια μπέικιν πάουντερ
που το έχεις ανακατώσει
με 3 κουταλιές ρακή.

Οι λέξεις που δείχνουν
ότι κάτι είναι **μικρό**
λέγονται **υποκοριστικά**.

Παράδειγμα:

κουτάλι → **κουταλάκι**

βρύση → **βρυσούλα**

Τα **υποκοριστικά** τελειώνουν σε:

- **άκι**

όπως, δάσος → **δασάκι**

- **άκος**

ύπνος → **υπνάκος**

- **ούλα**

όπως, βρύση → **βρυσούλα**

- **ίτσα**

όπως, ελιά → **ελίτσα**

- **άκης**

όπως, Γιάννης → **Γιαννάκης**

- **ούλης**

όπως, μικρός → **μικρούλης**

Διάβασε το παρακάτω κείμενο
 στους συμμαθητές και στις συμμαθήτριάς σου.
 Στη θέση των χρωματισμένων λέξεων
 πες τα υποκοριστικά τους.
 Θα μάθεις
 πώς πέρασε ο Αντρέας
 την Κυριακή το μεσημέρι.

Την Κυριακή το πρωί
 πήγα με τα ξαδέρφια μου
 μια **βόλτα** στο κοντινό **δάσος**,
 για να απολαύσουμε
 το μεσημεριανό μας φαγητό.
 Όταν φτάσαμε εκεί,
 καθίσαμε κάτω από ένα δέντρο
 και στρώσαμε ο καθένας
 την **πετσέτα** του
 πάνω σε ένα **τραπέζι**.
 Βγάλαμε από την **τσάντα** μας
 τα **πιρουνία** μας, τα **πιάτα** μας,
 τα **μαχαίρια** μας
 και τα **ποτήρια** μας,
 για να πιούμε καθαρό **νερό**
 από τη **βρύση**.
 Η Γιάννα, η **ξαδέρφη** μου,
 είχε φέρει και 4 με 5 φέτες **ψωμί**,
 για να απολαύσουμε τις **ντομάτες**
 με **λάδι** και **τυρί**.
 Στο τέλος κόψαμε τα **φρούτα** μας
 και παίξαμε ένα επιτραπέζιο παιχνίδι.
 Ο ξάδερφός μου, ο Βασίλης, πήρε
 τον μεσημεριανό του **ύπνο** στη **δροσιά**.

Μαθαίνω το λεξιλόγιο και την ορθογραφία

Γράψε ξανά τις παρακάτω προτάσεις,
όπως στο παράδειγμα.
Βάλε στη θέση της χρωματισμένης φράσης
τη φράση από το πινακάκι.

Παράδειγμα:

Ο Δήμος είναι **άνθρωπος πολύ δραστήριος**.

Ο Δήμος **από την πέτρα βγάζει λάδι**.

από την πέτρα βγάζει λάδι

Ο Μιλτιάδης αντί να τους ηρεμήσει,
τους έκανε να θυμώσουν περισσότερο.

έριξε λάδι στη φωτιά

Ο Μιλτιάδης,
.....

Ο Κώστας **με κούρασε πάρα πολύ**,
για να του πω
ότι δεν έφταιγα εγώ
για αυτό που έπαθε.

μου έβγαλε το λάδι

.....
.....
.....
.....

Μαθαίνω τη γραμματική

Το ελαιόλαδο είναι **υγιεινή τροφή**
και δίνει ωραία **γεύση** στις σαλάτες.

Παρατήρησε στον παρακάτω πίνακα
πώς κλίνονται τα θηλυκά ουσιαστικά
τροφή και **γεύση**.

Ενικός αριθμός		
Ονομαστική	η τροφή	η γεύση
Γενική	της τροφής	της γεύσης
Αιτιατική	την τροφή	τη γεύση
Κλητική	τροφή	γεύση

Πληθυντικός αριθμός		
Ονομαστική	οι τροφές	οι γεύσεις
Γενική	των τροφών	των γεύσεων
Αιτιατική	τις τροφές	τις γεύσεις
Κλητική	τροφές	γεύσεις

Συμπλήρωσε τις προτάσεις.

Βάλε τα ουσιαστικά που είναι στην παρένθεση στην κατάλληλη πτώση.

Δες το παράδειγμα.

Η Νίκη ήθελε πάντα να σπουδάσει (η τέχνη) **την τέχνη...**
(η μαγειρική) της

Πολλές (μελέτη)
μας δείχνουν ότι η μεσογειακή (διατροφή)
δίνει υγεία και μακροζωία στον άνθρωπο.

Μαθαίνω το λεξιλόγιο και την ορθογραφία

Η Ελλάδα ανήκει στις χώρες που έχουν τη μεγαλύτερη (**παραγωγή**) σε ελαιόλαδο.

Παράγω σημαίνει φτιάχνω κάτι σε μεγάλες ποσότητες.

Παράδειγμα:

Πολλοί κάτοικοι της Καλαμάτας παράγουν ελιές και λάδι.

Έχουν μεγάλη **παραγωγή** λαδιού.

7. Με τη λέξη λάδι και με τις λέξεις: ρίγανη, λεμόνι, ξίδι, ψωμί φτιάξε σύνθετες λέξεις.

λάδι + ρίγανη → λαδορίγανη

λάδι + λεμόνι →

λάδι + →

..... + →

Λεξιλόγιο της ενότητας

Βάζω τις παρακάτω λέξεις
στον σωστό πίνακα.
Προσέχω σε ποιον πίνακα
ταιριάζει η κάθε λέξη.

ελαιόδεντρο, **ελαιό**λαδο,
ελαιοπιεστήριο, **ελαιο**καλλιεργητής,
λαδερά, **λαδο**μπογιά,
λαδιά, **λαδί**, **λαδ**ώνω,
λαδολέμονο, **λαδό**ξιδο, **λαδό**ψωμο.

Λαδ-

Ελαιο-

Λαδο-

Βάζω ✓ στο κουτάκι,
για να δείξω
πόσο καλά έμαθα κάτι.

Σε αυτήν την ενότητα έμαθα τα παρακάτω	Έμαθα πολύ καλά	Χρειάζομαι ακόμα λίγη βοήθεια
Να γράφω σωστά τα κύρια ονόματα και τα επίθετα που παράγονται από αυτά, όπως: Έλληνας, ελληνικός, ελληνική, ελληνικό.		
Να κλίνω σωστά τα θηλυκά ουσιαστικά που τελειώνουν σε -η, όπως η τροφή.		
Να χρησιμοποιώ σωστά τον αόριστο των ρημάτων στην παθητική φωνή. Παράδειγμα: Ρήμα παθητικής φωνής: ψήνομαι. Αόριστος παθητικής φωνής: ψήθηκα.		
Να χωρίζω ένα κείμενο σε παραγράφους.		
Να γράφω σωστά λέξεις που έχουν σχέση με το λάδι και την ελιά, όπως: λαδολέμονο, ελαιόλαδο και άλλες λέξεις.		
Να διαβάζω και να γράφω σωστά φράσεις με απόστροφο. Παράδειγμα: για αυτό → γι' αυτό.		

Συζητάμε στην τάξη με τον δάσκαλο
ή τη δασκάλα μας
ποια βιβλία θα μπορούσαμε να διαβάσουμε.

Ανθολόγιο: Ευγένιος Τριβιζάς, *Η Δόνα Τερηδόνα*

Σε αυτήν την ενότητα

- θα διαβάσουμε για τη γέννηση του Χριστού
- θα διηγηθούμε ιστορίες για τα Χριστούγεννα και την Πρωτοχρονιά
- θα τραγουδήσουμε τα κάλαντα και άλλα χριστουγεννιάτικα τραγούδια
- θα φτιάξουμε χριστουγεννιάτικες κάρτες.

Η νύχτα της γεννήσεως του Χριστού

Την άγια νύχτα τη χριστουγεννιάτικη
στην πόλη **Βηθλεέμ**
μέσα σε μια φάτνη
γεννήθηκε ο Χριστός.
Τα βόδια που είναι κοντά
στον μικρό Χριστούλη
λυγίζουν τα πόδια τους
και τον **προσκυνούν**.

Όταν κάποιος **προσκυνάει**,
γονατίζει ή σκύβει
προς τα μπροστά,
για να δείξει την πίστη του.

Μέσα στη φάτνη
όλοι λένε με πίστη:
Χριστός γεννιέται!
Την άγια νύχτα τη χριστουγεννιάτικη
οι άγγελοι στον ουρανό
ψάλλουν **ύμνους**
για τη γέννηση του Χριστού.
Οι βοσκοί ακούνε τους ύμνους
και ξυπνούν.
Με τις **φλογέρες** τους παίζουν
και αυτοί ύμνους
για τη γέννηση του Χριστού.
Την άγια νύχτα τη χριστουγεννιάτικη
ένα λαμπερό αστέρι
φωτίζει όλο τον ουρανό.

Οι **ύμνοι** είναι τραγούδια που
ψάλλουμε για τον Θεό και
τους Αγίους.

Φλογέρα

Αυτό το λαμπερό αστέρι
ακολουθούν και οι τρεις Μάγοι.
Θέλουν και αυτοί
να προσκυνήσουν τον μικρό Χριστό.
Θέλουν να του προσφέρουν τα δώρα τους.
Είναι το αστέρι
που θα τους δείξει τον δρόμο για τη Βηθλεέμ.

Γεώργιος Δροσίνης, Άπαντα, 3ος τόμος, εκδ. ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ
ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ, Αθήνα, 1996 (διασκευή).

Συζήτησε με τους συμμαθητές
και τις συμμαθήτριά σου στην τάξη.

- Τι θα σου άρεσε να ζωγραφίσεις
από τη νύχτα της γέννησης του Χριστού;
- Ποια ευχή θα κάνεις εσύ
τη νύχτα των Χριστουγέννων;

Όταν κάνεις μια ευχή,
λες κάτι που θέλεις
πάρα πολύ να γίνει.

Χριστουγεννιάτικα κάλαντα

Κάλαντα λέμε τα τραγούδια που λένε τα παιδιά πριν από τα Χριστούγεννα, πριν από την Πρωτοχρονιά και πριν από τα **Θεοφάνια**.

Τα **Θεοφάνια** γιορτάζουμε τη βάπτιση του Χριστού.

Συζήτησε με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριά σου στην τάξη.

- Εσύ λες τα κάλαντα;
- Γνωρίζεις κάλαντα από άλλες περιοχές της Ελλάδας;
- Τι κρατάει το παιδί της παραπάνω εικόνας που τραγουδά τα κάλαντα;
- Εσύ τι όργανο χρησιμοποιείς για να πεις τα κάλαντα;

Τα κάλαντα είναι ένα από τα **έθιμα** της γιορτής των Χριστουγέννων.

Άλλο ένα από τα έθιμα των Χριστουγέννων είναι η **ανταλλαγή** χριστουγεννιάτικων καρτών. Δες πώς γίνεται:

α) Φτιάξε μια χριστουγεννιάτικη κάρτα και αντάλλαξε τη με την κάρτα ενός συμμαθητή σου ή μιας συμμαθήτριάς σου:

- Φτιάξε τη χριστουγεννιάτικη κάρτα με τη βοήθεια του δασκάλου ή της δασκάλας σου.
- Γράψε μέσα στη χριστουγεννιάτικη κάρτα σου ευχές για τους συμμαθητές σου.
- Βάλε την κάρτα σου σε έναν φάκελο.
- Ζωγράφισε τον φάκελο με χριστουγεννιάτικα σχέδια.

Η χριστουγεννιάτικη κάρτα σου είναι έτοιμη.

β) Τώρα γράψε το όνομά σου σε ένα χαρτάκι.

γ) Ο δάσκαλος ή η δασκάλα σου θα μαζέψει τα χαρτάκια και θα τα βάλει σε ένα κουτί.

δ) Μετά όλοι θα πάρετε ένα χαρτάκι από το κουτί, για να δείτε με ποιον θα ανταλλάξετε κάρτα.

Τα **έθιμα** και οι παραδόσεις είναι συνήθειες που έχουν οι κάτοικοι ενός τόπου.

Ανταλλαγή γίνεται, όταν παίρνω κάτι από έναν άνθρωπο και του δίνω και εγώ κάτι.

Σκέψου ιδέες για το πώς μπορούμε να φτιάξουμε κάρτες.

Δες δίπλα την κάρτα που έφτιαξε ένα παιδί, ο Αλέξανδρος.

Η κάρτα του βρίσκεται στο **Μουσείο Ελληνικής Παιδικής Τέχνης**.

Στο μουσείο αυτό μπορείς να δεις διάφορες ζωγραφιές και κατασκευές που έχουν κάνει παιδιά.

Ξέρεις άλλα έθιμα των Χριστουγέννων;

Βρες έθιμα και παραδόσεις που δεν υπάρχουν σήμερα. Ρώτησε την οικογένειά σου αν ξέρει κάποια άλλα έθιμα.

Πες στους συμμαθητές και στις συμμαθήτριά σου τα έθιμα που βρήκες.

Η μπουγάδα του Αϊ-Βασίλη

Σήμερα ο Αϊ-Βασίλης ξυπνάει πολύ πρωί.

Σε 6 ημέρες θα είναι παραμονή της Πρωτοχρονιάς και έχει πάρα πολλές δουλειές:

- να τυλίξει τα τελευταία δώρα
- να επισκευάσει το έλκηθρό του
- να ετοιμάσει την κόκκινη στολή του που τη φοράει μια φορά τον χρόνο, για να μοιράσει τα δώρα.

Επισκευάζω σημαίνει φτιάχνω κάτι που έχει χαλάσει.

Ξεκρεμάει τη στολή του από την ντουλάπα και την κοιτάζει προσεχτικά.

Βλέπει τότε ότι η στολή του έχει έναν απαίσιο μαύρο λεκέ στο αριστερό της μανίκι.

Ο Αϊ-Βασίλης νευριάζει και βάζει τη στολή του γρήγορα μέσα στο πλυντήριο.

Μετά από λίγο βγαίνει στην αυλή, για να απλώσει την μπουγάδα του.

Και τότε βλέπει όλα του τα ρούχα να έχουν γίνει τόσο πολύ μικρά, που δεν μπορεί να τα φορέσει.

Λεκές είναι το σημάδι που έχει ένα ρούχο λερωμένο.

Σκέφτεται ότι δεν έχει άλλα ρούχα,
για να φορέσει
και έτσι δε θα μπορέσει να μοιράσει
τα δώρα στα παιδιά.

Ξαφνικά ο Αϊ-Βασίλης φωνάζει
δυνατά από τη χαρά του.

- Θα ζητήσω από τα παιδιά
να μου στείλουν ρούχα.

Θα τους στείλω από ένα γράμμα,
λέει ο Αϊ-Βασίλης.

Αμέσως κάθεται στο γραφείο του
και γράφει τα γράμματα.

Όταν τελειώνει το γράψιμο,
πηγαίνει στην άκρη του ουρανού
και ρίχνει τα γράμματα κάτω στη γη.

Από εκείνη τη στιγμή
ο Αϊ-Βασίλης δεν μπορεί
να ησυχάσει.

- Τα παιδιά θα με πιστέψουν;
σκέφτεται ο Αϊ-Βασίλης.

Θα μου στείλουν αυτά
που τους ζήτησα;
Μήπως νομίσουν
ότι είναι αστείο
και γελάσουν;

Κάθε φορά που ακούει θόρυβο,
τρέχει στην πόρτα,
αλλά δε βλέπει να έχει έρθει κάτι.
Περνούν οι μέρες.
Την τελευταία μέρα
πριν από την παραμονή της Πρωτοχρονιάς
ο Αϊ-Βασίλης είναι πάρα πολύ στενοχωρημένος.

- Ούτε ένα παιδί δε με σκέφτηκε;
Εγώ δεν ξέχασα ποτέ κανένα,
λέει με **παράπονο**
και **στριφογυρνάει** στο κρεβάτι του.

Στριφογυρνάω σημαίνει
γυρνάω πότε από τη μια μεριά
και πότε από την άλλη
στο κρεβάτι μου και δεν
μπορώ να κοιμηθώ.

Ξαφνικά μέσα στη νύχτα
το κουδούνι χτυπά.
Μπροστά στην πόρτα
υπάρχουν μεγάλα και πολύχρωμα πακέτα
για τον Αϊ-Βασίλη.

- Ζήτω! Έρθαν τα δώρα μου.

Τα παιδιά με θυμήθηκαν,
φωνάζει ο Αϊ-Βασίλης.

Ξετυλίζει τα δώρα με **λαχτάρα**
και βλέπει:

- 1 κόκκινο σακάκι
- 1 παντελόνι
- 1 φαρδύ πουκάμισο
- 2 ζεστές κάλτσες
- 1 όμορφο σκούφο
με το χρυσό κουδουνάκι στην άκρη του.

- Είναι καταπληκτικό, σκέφτεται ο Αϊ-Βασίλης,
να ανοίγεις πακέτα
που έχουν μέσα πολύ όμορφα δώρα.
Άργησα, αλλά κατάλαβα,
γιατί οι μεγάλοι και τα παιδιά
με περιμένουν με λαχτάρα
και με αγαπούν τόσο πολύ.

Ο Αϊ-Βασίλης βάζει τα κλάματα
από τη χαρά του,
επειδή πρώτη φορά στη ζωή του
παίρνει δώρα.

Ιωάννα Κυρίση, Η μπουγάδα του Αϊ-Βασίλη, εκδ.
Παπαδόπουλος, Αθήνα, 2004 (διασκευή).

Συζητάμε στην τάξη:

- Γιατί ο Αϊ-Βασίλης ξύπνησε πολύ πρωί;
- Πώς ένιωσε ο Αϊ-Βασίλης,
όταν είδε τον λεκέ στη στολή του;
- Τι έκανε,
για να λύσει το πρόβλημά του;
- Γιατί στο τέλος έβαλε τα κλάματα;
- Αν ο Αϊ-Βασίλης σου ζητούσε ένα δώρο,
τι δώρο θα του έδινες;

Η μοςχομυριστή βασιλόπιτα

Κάθε Πρωτοχρονιά περιμένω με λαχτάρα
την **πεντανόστιμη** βασιλόπιτα.

Πάντα την Πρωτοχρονιά
υπάρχει βασιλόπιτα στο τραπέζι.

Την κόβουμε σε κομμάτια.

Όλοι παίρνουν ένα κομμάτι,
για να έχει ευτυχία
και υγεία η οικογένεια τη νέα χρονιά.

Μέσα στη βασιλόπιτα
βάζουμε πάντα ένα φλουρί.

Μοςχομυριστός είναι αυτός
που μυρίζει πολύ ωραία.

Πεντανόστιμος είναι αυτός
που είναι πολύ νόστιμος.

Βασιλόπιτα γλυκιά
πάντα την Πρωτοχρονιά
τρώμε όλοι με χαρά
με **καλούδια** και **χρυσά**.

Καλούδια λέμε
τα νόστιμα φαγητά
και τα γλυκά.

Όμως, πώς φτιάχνουμε
τη νόστιμη βασιλόπιτα;

Για να φτιάξουμε μια νόστιμη βασιλόπιτα, χρειαζόμαστε:

- 1 φλιτζάνι τσαγιού γάλα φρέσκο
- 2 **κουταλάκια γλυκού** μαγιά
- 4 αυγά
- 1 φλιτζάνι βούτυρο γάλακτος
- 1 φακελάκι **μαχλέπι κοπανισμένο**
- 2 φλιτζάνια ζάχαρη
- 1 κιλό αλεύρι
- 1 **κοφτό κουταλάκι** γλυκού αλάτι
- **ξύσμα από ένα λεμόνι**
- λίγα αμύγδαλα, χωρίς τη φλούδα τους.

Το **μαχλέπι** είναι ένα μπαχαρικό.

Κοπανισμένος είναι αυτός που έχει χτυπηθεί και έχει γίνει πολύ μικρά κομματάκια.

Κοφτό κουταλάκι λέμε ένα μικρό κουταλάκι, όχι πολύ γεμάτο.

Ξύσμα από λεμόνι είναι η τριμμένη φλούδα του λεμονιού.

Στο κείμενο **Η μοσχομυριστή βασιλόπιτα** τι περιμένει **με ανυπομονησία** το παιδί της ιστορίας την παραμονή της Πρωτοχρονιάς;

Συζήτησε με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σου.

- Τι περιμένεις εσύ το βράδυ της Πρωτοχρονιάς;
- Τι γνωρίζεις για το έθιμο της βασιλόπιτας;
- Από πού πήρε το όνομά της η βασιλόπιτα;
- Ποια άλλα έθιμα του τόπου σου ξέρεις για την Πρωτοχρονιά;

Ανυπομονησία νιώθω, όταν δεν μπορώ να περιμένω να γίνει κάτι, δηλαδή, όταν βιάζομαι πολύ για να γίνει κάτι.

Συζητάμε στην τάξη με τον δάσκαλο
ή τη δασκάλα μας
ποια βιβλία θα μπορούσαμε
να διαβάσουμε για τα Χριστούγεννα
και την Πρωτοχρονιά.

Ανθολόγιο: **Ραμπιντρανάθ Ταγκόρ**, *Είσαι ο ουρανός ο απέραντος.*
Πρωτοχρονιάτικα κάλαντα της Κεφαλονιάς

Σε αυτήν την ενότητα

θα μάθουμε:

- πώς είναι ένα κείμενο μιας θεατρικής παράστασης
- πώς μπορούμε ένα παραμύθι να το κάνουμε **θεατρικό έργο**
- πώς να δίνουμε και πώς να ακολουθούμε σωστά **οδηγίες κατασκευής**

θα μάθουμε:

- λέξεις που έχουν σχέση με το θέατρο
- χρονικά επιρρήματα, δηλαδή, λέξεις που δεν κλίνονται και δείχνουν πότε κάναμε κάτι
- δύο καινούργιους χρόνους ρημάτων: τον **Παρακείμενο** και τον **Υπερσυντέλικο**.

Στις **οδηγίες κατασκευής** διαβάζουμε τι πρέπει να κάνουμε, για να φτιάξουμε κάτι σωστά.

και όλα αυτά παίζοντας θέατρο!

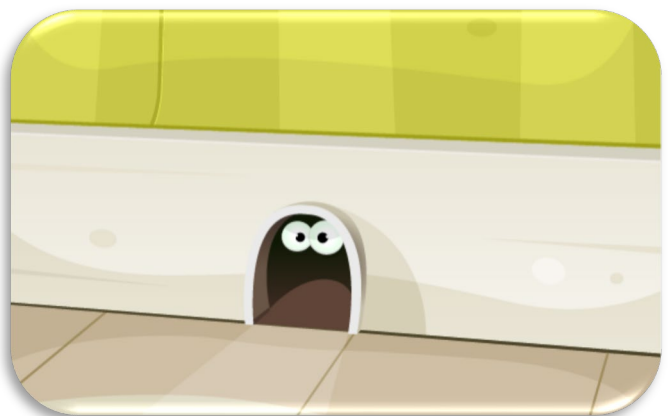
Μια περιπέτεια για τον Ρωμαίο

Η οικογένεια του κυρίου Όμηρου
ζει σε ένα ψηλό, παλιό κτίριο.
Δεν υπάρχει άλλη οικογένεια ποντικών
που να ζει σε ένα τόσο μεγάλο σπίτι.
Αυτό το σπίτι έχει μόνο
πολλά καθίσματα και
μια μεγάλη σκηνή.
Δεν έχει άλλα δωμάτια.
Είναι θέατρο.
Στο θέατρο αυτό μπορούν
να γίνουν πολλά **περίεργα** πράγματα.

Περιπέτεια λέμε κάτι
που μπορεί να μας συμβεί,
χωρίς να το περιμένουμε.
Περιπέτειες ακόμα λέμε
τις δυσκολίες που μπορεί να
περάσουμε,
για να καταφέρουμε κάτι.

Περίεργα πράγματα σημαίνει
παράξενα πράγματα.
Πράγματα, δηλαδή,
που βλέπουμε να γίνονται,
αλλά που δεν περιμέναμε να συμβούν.

Ο κύριος Όμηρος έμενε από μικρούλης
με τους γονείς του
στην αποθήκη του θεάτρου.
Θυμάται την πρώτη παράσταση
που ήταν η πιο όμορφη από όλες.
Ήθελε, όμως, μια μέρα
να φτιάξει το δικό του ποντικόσπιτο
δίπλα στη σκηνή του θεάτρου.
Και τα κατάφερε.

Το ποντικόσπιτο

Τώρα ο κύριος Όμηρος
ζει σε μια όμορφη τρύπα
μαζί με τη γυναίκα του, τη Λαβίνια.
Μαζί τους ζει και ο αγαπημένος τους γιος,
ο Ρωμαίος.

Ο μικρούλης Ρωμαίος δεν έχει δει
ακόμη καμιά παράσταση.
Οι γονείς του φοβούνται
και δεν τον αφήνουν
να απομακρυνθεί από τη φωλίτσα τους.

Ο κύριος Όμηρος και η γυναίκα του,
η Λαβίνια.

Όμως, ο Ρωμαίος
ξέρει πάρα πολλά πράγματα
για το θέατρο,
γιατί τα μαθαίνει από τον μπαμπά του.
Όταν ο κύριος Όμηρος λέει
ιστορίες για το θέατρο,
ξεχνάει να φάει και να κοιμηθεί,
να πλυθεί και να ντυθεί.
Ξεχνάει, δηλαδή, να κάνει
όλα όσα κάνει ένας ποντικομπαμπάς.
Ο Ρωμαίος βέβαια δεν ξέρει
πώς είναι οι άλλοι ποντικομπαμπάδες,
αφού μόνο τον δικό του ξέρει.

Ο Ρωμαίος

Η Λαβίνια, η μαμά του Ρωμαίου,
είναι μια όμορφη ποντικίνα.
Το όνειρό της είναι
να παίζει στο θέατρο.
Να γίνει, δηλαδή, θεατρίνα.
Η Λαβίνια ξέρει όλα τα έργα
απέξω κι ανακατωτά.

Κάθε φορά που ο μικρός Ρωμαίος
δεν είναι και πολύ χαρούμενος
του λέει η μαμά του:
- Πες μου, τι θες να σου παίξω;
Κωμωδία ή δράμα;
Δηλαδή, αστείο έργο,
ή λυπητερό έργο;

Στον Ρωμαίο αρέσει πάρα πολύ
να βρέχει έξω,
να του φέρνει ο μπαμπάς του
ένα νόστιμο τυράκι
και η μαμά να του παίζει θέατρο.

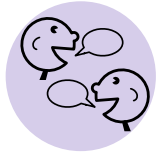
Ο Ρωμαίος δεν έχει πάει σχολείο.
Όμως, έχει μάθει πολλά πράγματα
από τα βιβλία
που υπάρχουν στο ράφι
δίπλα στο σπίτι τους.
Στα βιβλία ο Ρωμαίος έχει δει
σε φωτογραφίες τα **ζώα του δάσους**,
τα **ζώα του αγροκτήματος**,
τα **ζώα του Βόρειου Πόλου**.

Λέμε ότι ξέρω κάτι
απέξω κι ανακατωτά,
όταν το έχω μάθει πάρα πολύ καλά.

Ζώα του δάσους λέμε όλα
τα ζώα που ζουν στο δάσος.

Πολλά από τα σπίτια στα χωριά
έχουν το αγρόκτημά τους,
δηλαδή, το μέρος όπου ζουν ζώα όπως,
η αγελάδα, το πρόβατο, οι κότες
και πολλά άλλα.
Από τα ζώα αυτά παίρνουμε το κρέας,
το γάλα, τα αυγά και άλλα.
Αυτά είναι τα **ζώα του αγροκτήματος**.

Ζώα του Βόρειου Πόλου λέμε
όλα τα ζώα που ζουν στον Βόρειο Πόλο.
Ο Βόρειος Πόλος είναι ένα μέρος της γης
που έχει πάντα χιόνια.

1. Για να γνωρίσουμε καλύτερα την ποντικοοικογένεια που αγαπάει πολύ το θέατρο, απαντάμε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Πώς είναι το σπίτι του κυρίου Όμηρου;
- Το σπίτι του κυρίου Όμηρου μοιάζει με το δικό σας;

Κύκλωσε μόνο την απάντηση που δείχνει ότι ο κύριος Όμηρος **λατρεύει** το θέατρο.

Λατρεύει σημαίνει αγαπάει πάρα πολύ.

- Ο κύριος Όμηρος ήθελε μια μέρα να φτιάξει το δικό του ποντικόσπιτο.
- Όταν ο κύριος Όμηρος λέει ιστορίες για το θέατρο, ξεχνάει να φάει και να κοιμηθεί.
- Ο κύριος Όμηρος είναι ο μπαμπάς του Ρωμαίου.

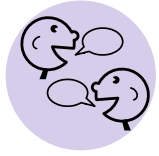
Κύκλωσε μόνο
την απάντηση που λέει
ότι η Λαβίνια λατρεύει το θέατρο.

- Η Λαβίνια, η μαμά του Ρωμαίου,
είναι μια όμορφη ποντικίνα.
- Η Λαβίνια ξέρει όλα τα έργα
απέξω κι ανακατωτά.
- Η Λαβίνια είναι η γυναίκα του κυρίου Όμηρου.

Κύκλωσε μόνο την
απάντηση που λέει
ότι ο Ρωμαίος λατρεύει το θέατρο.

- Ο Ρωμαίος ξέρει πάρα πολλά πράγματα για το θέατρο.
- Ο Ρωμαίος δεν έχει πάει σχολείο.
- Ο Ρωμαίος έχει δει σε φωτογραφίες τα ζώα του δάσους.

Συζητάμε στην τάξη.

- Τι ήθελε να κάνει από μικρός ο κύριος Όμηρος;
- Τι ήθελε πολύ να κάνει η Λαβίνια;
- Ποιος από τους δύο κατάφερε να ζήσει στα αλήθεια το όνειρό του;
- Τι άρεσε πάρα πολύ στον Ρωμαίο;

Βρες έναν άλλον **τίτλο**

για το κείμενο

Μια περιπέτεια για τον Ρωμαίο
και γράψε τον εδώ.

.....

.....

.....

.....

Ο **τίτλος** μας λέει
με λίγα λόγια
όλα όσα διαβάζουμε
σε ένα κείμενο.

Ο Άλκης είναι μαθητής της Δ΄ τάξης.
Θέλει να γράψει την ιστορία του Ρωμαίου
στη φίλη του, την Ισμήνη.
Η Ισμήνη θέλει
να γίνει ηθοποιός
και αγαπάει και εκείνη το θέατρο,
όπως ο Ρωμαίος.

Βοήθησε τον Άλκη
να γράψει με λίγα λόγια την ιστορία του Ρωμαίου.

- Βάλε αριθμούς σε κάθε παράγραφο
στο κείμενο **Μια περιπέτεια για τον Ρωμαίο**
στο βιβλίο σου.
- Γράψε δίπλα σε κάθε παράγραφο
έναν τίτλο που ταιριάζει.
- Κύκλωσε σε κάθε παράγραφο
κάποιες λέξεις και φράσεις
που είναι σημαντικές.
- Χρησιμοποίησε
 - τους τίτλους των παραγράφων
 - τις λέξεις και τις φράσεις που κύκλωσεςκαι γράψε στο τετράδιό σου
την **περίληψη** της ιστορίας του Ρωμαίου.

Στην **περίληψη** γράφουμε
με λίγα λόγια μια ιστορία
ή ένα κείμενο που διαβάσαμε.

Μαθαίνω τη γραμματική

Ο κύριος Όμηρος **έχει πει**
πολλές ιστορίες για το θέατρο
στον μικρό Ρωμαίο.
Ο Ρωμαίος, όμως,
δεν **έχει παρακολουθήσει**
ακόμη καμιά παράσταση.

Τα ρήματα **έχει πει**
και **έχει παρακολουθήσει**
είναι σε χρόνο **παρακείμενο**.

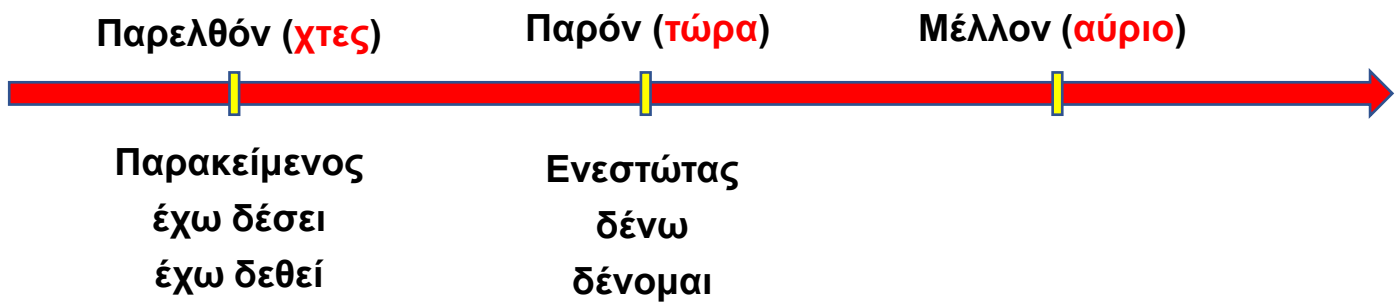
Τα ρήματα στον παρακείμενο δείχνουν
ότι άρχισα να κάνω κάτι στο **παρελθόν**
και τώρα έχει τελειώσει.

Παράδειγμα:

Ο Ρωμαίος **έχει δει** σε φωτογραφίες
ζώα του δάσους.

Παρελθόν είναι το χτες.
Παρόν είναι το τώρα.
Μέλλον είναι το αύριο.

Η γραμμή του χρόνου

Παρατήρησε πώς κλίνεται
ο **παρακείμενος** της **ενεργητικής φωνής**
στην **οριστική έγκλιση**.

Παρακείμενος
Ενεργητική φωνή
εγώ έχω δέσει
εσύ έχεις δέσει
αυτός έχει δέσει αυτή έχει δέσει αυτό έχει δέσει
εμείς έχουμε δέσει
εσείς έχετε δέσει
αυτοί έχουν δέσει αυτές έχουν δέσει αυτά έχουν δέσει

Τα ρήματα τα χωρίζουμε σε δύο μεγάλες κατηγορίες ανάλογα με την κατάληξή τους (δηλαδή, αν τελειώνουν σε -ω, ή σε -ώ, ή σε -μαι).

Τις κατηγορίες αυτές τις ονομάζουμε **φωνές**.

Όσα ρήματα τελειώνουν στο α' πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα σε -ω ή σε -ώ, ανήκουν στην **ενεργητική φωνή**.

Παράδειγμα: εγώ τρέχω, αγαπώ, σφυρίζω, ανεβαίνω.

Όσα ρήματα τελειώνουν στο α' πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα σε -μαι ανήκουν στην **παθητική φωνή**.

Παράδειγμα: εγώ δένομαι, έρχομαι, κοιμάμαι, ντύνομαι, φιλιέμαι, είμαι, γίνομαι.

Παρατήρησε

πώς κλίνεται ο **παρακείμενος** της **παθητικής φωνής** στην **οριστική έγκλιση**.

Παρακείμενος
Παθητική φωνή
εγώ έχω δε θεί
εσύ έχεις δε θεί
αυτός έχει δε θεί αυτή έχει δε θεί αυτό έχει δε θεί
εμείς έχουμε δε θεί
εσείς έχετε δε θεί
αυτοί έχουν δε θεί αυτές έχουν δε θεί αυτά έχουν δε θεί

Όταν κλίνω ένα ρήμα ενεργητικής φωνής σε κάποιον χρόνο σε όλα τα πρόσωπα, παρατηρώ ότι αυτό αλλάζει μορφή.

Παράδειγμα: εγώ τρέχω, εσύ τρέχεις, αυτός/αυτή/αυτό τρέχει.

Το ίδιο συμβαίνει και όταν κλίνω ένα ρήμα **παθητικής φωνής** σε κάποιον χρόνο σε όλα τα πρόσωπα.

Παράδειγμα: εγώ γίνομαι, εσύ γίνεσαι, αυτός/αυτή/αυτό γίνεται.

Για να δεις

πόσο αγαπάει η οικογένεια του Ρωμαίου το θέατρο,
γράψε στα κενά των προτάσεων
τα ρήματα που είναι στην παρένθεση
σε χρόνο Παρακείμενο.

Δες το παράδειγμα.

Οι γονείς του Ρωμαίου (επισκέπτομαι) **έχουν επισκεφθεί**

πολλά θέατρα και

(παρακολουθώ)

αρκετές παραστάσεις.

Ο κύριος Όμηρος

(συναντώ)

πολλούς ανθρώπους του θεάτρου

και (συζητώ)

μαζί τους.

Σήμερα το θέατρο που μένουν

έχει **πρεμιέρα**.

Η Λαβίνια (ετοιμάζομαι)

από νωρίς

και (ντύνομαι)

με ωραία ρούχα.

Ο Ρωμαίος που δεν (βλέπω)

ακόμη καμία θεατρική παράσταση

τους παρακάλεσε

να τον πάρουν μαζί τους.

Πρεμιέρα λέμε την
πρώτη παράσταση ενός
καινούργιου έργου που
παίζεται στο θέατρο.

Κύκλωσε τα **επίθετα**
στις παρακάτω προτάσεις.

Ο κύριος Όμηρος θυμάται
την πιο λαμπερή πρεμιέρα.

Ήταν μικρός τότε
και έμενε στην αποθήκη
με τους γονείς του.

Ο κύριος Όμηρος μεγαλώνει
σε μια όμορφη τρύπα.

Επίθετα είναι οι λέξεις
που μας δείχνουν
πώς είναι τα ουσιαστικά.

Παραδείγματα:

Ο Νίκος είναι **ψηλός**.

Η τσάντα είναι **κόκκινη**.

Το σχολείο είναι **πέτρινο**.

Το επίθετο **όπως και το ουσιαστικό**
έχει **3 γένη**:

- αρσενικό: ο μεγάλος
- θηλυκό: η μεγάλη
- ουδέτερο: το μεγάλο.

Τα επίθετα κλίνονται
όπως και τα ουσιαστικά.

Παράδειγμα:

Η μαμά του Ρωμαίου είναι
μια όμορφη ποντικίνα.

Ένας Αρλεκίνος από χαρτί

Η παράσταση **Υπηρέτης δύο αφεντάδων**

άρεσε πολύ στα δύο παιδιά.

Στην Ισμήνη άρεσε πολύ

η στολή του Αρλεκίνου.

Ο Αρλεκίνος ήταν ο πρωταγωνιστής
σε αυτήν την παράσταση.

Μετά από λίγες μέρες

σε ένα παιδικό περιοδικό

διάβασε πώς μπορούμε να φτιάξουμε

έναν Αρλεκίνο από χαρτί.

Για να φτιάξουμε

έναν Αρλεκίνο από χαρτί

θα χρειαστούμε τα εξής υλικά:

- χρωματιστά χαρτόνια
- κόλλα
- κομφετί
- πούλιες
- ψαλίδι

Αρλεκίνος από χαρτόνι

Εκτέλεση,

δηλαδή, τι κάνουμε για να φτιάξουμε τον Αρλεκίνο από χαρτί.

1. Κόβουμε 7 σχήματα

από τα χρωματιστά χαρτόνια:

- 1 κύκλο για το κεφάλι του Αρλεκίνου
- 2 τρίγωνα **ισόπλευρα**, ένα μικρό και ένα μεγάλο.
- 4 τρίγωνα **ισοσκελή**, 2 μικρά και δύο μεγαλύτερα.

Ισόπλευρα είναι τα τρίγωνα που έχουν όλες τις πλευρές τους ίσες.

Ισοσκελή είναι τα τρίγωνα που έχουν ίσες δύο πλευρές.

2. Πρώτα

κολλάμε τον κύκλο πάνω σε ένα χαρτόνι, για να φτιάξουμε το κεφάλι του Αρλεκίνου.

3. Μετά κολλάμε το μικρό ισόπλευρο τρίγωνο, για να φτιάξουμε το καπέλο του.

4. Ύστερα κολλάμε:

- το μεγάλο ισόπλευρο τρίγωνο, για να φτιάξουμε το σώμα του
- τα δύο μικρά ισοσκελή τρίγωνα, για να φτιάξουμε τα χέρια του
- τα δύο μεγάλα ισοσκελή τρίγωνα, για να φτιάξουμε τα πόδια του.

Αρλεκίνος από χαρτόνι

5. Μετά κολλάμε πούλιες,
για να φτιάξουμε
τα μάτια του Αρλεκίνου
και τα κουμπιά της στολής του.

6. Τέλος, σχεδιάζουμε κύκλους
πάνω από το κεφάλι του Αρλεκίνου
και τους γεμίζουμε με κομφετί.
Έτσι ο Αρλεκίνος φαίνεται
να παίζει με μικρές μπάλες.

Αρλεκίνος από χαρτόνι

Ο Αρλεκίνος είναι έτοιμος.
Μπορεί να γίνει κάρτα
ή μεγάλη **αφίσα** για την τάξη.

Κωνσταντίνα Νικολούλια,
Περιοδικό Παράθυρο στην εκπαίδευση του παιδιού (διασκευή).

Η **αφίσα** είναι ένα μεγάλο χαρτί.
Πάνω της μια αφίσα μπορεί να
έχει μια ζωγραφιά ή να γράφει
μια πληροφορία για μια
εκδήλωση ή για μια γιορτή που
πρόκειται να γίνει.

1. Στην τάξη αποφασίσαμε να φτιάξουμε μια αφίσα με τον Αρλεκίνο.

Συζητάμε στην τάξη και απαντάμε στις παρακάτω ερωτήσεις, για να είμαστε σίγουροι ότι έχουμε καταλάβει τις **οδηγίες κατασκευής** του.

Στις **οδηγίες κατασκευής** διαβάζουμε τι πρέπει να κάνουμε, για να φτιάξουμε κάτι σωστά.

- Ποια υλικά χρειαζόμαστε, για να φτιάξουμε τον Αρλεκίνο;
- Πόσα σχήματα από χαρτόνι πρέπει να κόψουμε;
- Ποια σχήματα πρέπει να κόψουμε;
- Τι σχήμα έχει το σώμα του Αρλεκίνου;
- Με τι σχήματα θα φτιάξουμε τα πόδια του Αρλεκίνου;
- Τι κάνουμε στο τέλος;

Αρλεκίνος από χαρτόνι

Μαθαίνω τη γραμματική

Στις οδηγίες κατασκευής του Αρλεκίνου
στις προηγούμενες σελίδες
διάβασες τα ρήματα:

- κόβουμε
- κολλάμε
- σχεδιάζουμε
- γεμίζουμε.

Αυτά τα ρήματα μας δείχνουν
πώς να φτιάξουμε τον Αρλεκίνο.
Βρες και **κύκλωσε** αυτά τα ρήματα
στο κείμενο με τίτλο
Ένας Αρλεκίνος από χαρτί.

Συζητάμε στην τάξη.
Σε ποια έγκλιση βρίσκονται
αυτά τα ρήματα;
Σε ποιο πρόσωπο βρίσκονται
και σε ποιον αριθμό;

Θυμάμαι τις εγκλίσεις ενός ρήματος

Οι εγκλίσεις ενός ρήματος είναι 3:

1. η **οριστική**
2. η **υποτακτική**
3. η **προστακτική**.

1. Η **οριστική** **έγκλιση**

Χρησιμοποιούμε την οριστική,
όταν θέλουμε να μιλήσουμε
για κάτι που είναι σίγουρο ή πραγματικό.

Παράδειγμα:

Κάθε εβδομάδα ο Σωτήρης
διαβάζει ένα βιβλίο.

2. Η **εξακολουθητική υποτακτική** **έγκλιση**

Χρησιμοποιούμε την εξακολουθητική
υποτακτική,
όταν θέλουμε να μιλήσουμε
για κάτι που θέλουμε να γίνει,
αλλά δεν έχει γίνει ακόμη.

Παράδειγμα:

Ο Σωτήρης θα ήθελε κάθε μέρα
να διαβάζει ένα βιβλίο.

3. Η **εξακολουθητική προστακτική** **έγκλιση**

Χρησιμοποιούμε την εξακολουθητική
προστακτική,
όταν θέλουμε να παρακαλέσουμε ή
να διατάξουμε κάποιον
να κάνει κάτι.

Παράδειγμα:

Διάβαζε, παιδί μου, και άλλα βιβλία.

Προσέχω:

Η εξακολουθητική προστακτική έγκλιση
κλίνεται μόνο σε 2 πρόσωπα,
στο β' ενικό και στο β' πληθυντικό πρόσωπο.

Μπορούμε να δώσουμε οδηγίες
με 3 διαφορετικούς τρόπους.

Παράδειγμα:

- **Κόβουμε** 7 σχήματα.
- **Κόψτε** 7 σχήματα.
- Πρέπει **να κόψετε** 7 σχήματα.

Αλλάζουμε τις παρακάτω προτάσεις
και βάζουμε τα ρήματα
σε **προστακτική Αορίστου**.

Παράδειγμα:

Κόβουμε 7 σχήματα. —→ Κόψτε 7 σχήματα.

Συνεχίζουμε τώρα με τον ίδιο τρόπο.

Διαβάζουμε στην τάξη

τις παρακάτω προτάσεις

λέγοντας τα ρήματα

στην προστακτική του αορίστου.

Φροντίζουμε τις γωνίες του τριγώνου.

Κολλάμε τον κύκλο για κεφάλι.

Σχεδιάζουμε κύκλους

πάνω από το κεφάλι του Αρλεκίνου.

Γεμίζουμε τους κύκλους με κομφετί.

Γράψε τις παρακάτω προτάσεις
αλλάζοντας τα ρήματα
στην **υποτακτική** του αορίστου.

Παράδειγμα:

Κόβουμε 7 σχήματα.

Πρέπει **να κόψετε** 7 σχήματα.

Η **υποτακτική**
έχει μπροστά τη
λέξη **να**.

- α) Κολλάμε τον κύκλο,
για να φτιάξουμε το κεφάλι.
Πρέπει να τον κύκλο,
για να φτιάξετε το κεφάλι.
- β) Φροντίζουμε τις γωνίες του τριγώνου.
Πρέπει να
.....
- γ) Σχεδιάζουμε κύκλους
πάνω από το κεφάλι του Αρλεκίνου.
Πρέπει
.....
- δ) Γεμίζουμε τους κύκλους με κομφετί.
Πρέπει
.....

2. Γράψε την παρακάτω οδηγία
με τους διαφορετικούς
τρόπους που έμαθες.

Διάλεξε από το πίνακάκι δίπλα
το σωστό ρήμα.

Δες το παράδειγμα.

Κολλάμε έναν κύκλο,
για να φτιάξουμε το κεφάλι.

Πρέπει

.....

.....

.....

.....

.....

~~Κολλάμε~~
Κολλήστε
να κολλήσετε

Μαθαίνω το λεξιλόγιο και την ορθογραφία

3. Ξέρουμε ότι ένα τρίγωνο έχει 3 γωνίες.

Από τη λέξη **γωνία** δημιουργούμε τις λέξεις:

- **γωνιά**
- **τετράγωνο**
- **γωνίτσα**
- **γωνιακός**.

Όλες οι λέξεις που δημιουργούμε από την ίδια λέξη ανήκουν σε μια **οικογένεια λέξεων**.

Συμπλήρωσε τις παρακάτω προτάσεις με τις λέξεις στο διπλανό κουτί.

Όλοι οι ηθοποιοί είπαν κάτι για τα **κοστούμια** της παράστασης. Μόνο η πρωταγωνίστρια **κάθισε στη** **της** και δε μίλησε καθόλου. Ο Ρωμαίος, όταν άρχισε η παράσταση, κρύφτηκε σε μια της σκηνής. Ο κύριος Όμηρος ψωνίζει από το μαγαζί απέναντι από το θέατρο.

Ο Ρωμαίος δεν πρόσεξε τις οδηγίες κατασκευής και έφτιαξε το καπέλο του Αρλεκίνου

Γωνίτσα λέμε μια μικρή γωνιά.

Γωνιακός είναι αυτός που βρίσκεται σε μια γωνιά.

Παράδειγμα: Ο γωνιακός καναπές βρίσκεται στο σαλόνι.

γωνιά
τετράγωνο
γωνίτσα
γωνιακός

Κάθομαι στη γωνιά μου σημαίνει δεν ανακατεύομαι, δηλαδή, δε μιλάω.

Μαθαίνω τη γραμματική

4. Συμπλήρωσε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις με τις λέξεις:

πρώτα

μετά

ύστερα

τέλος.

Οι λέξεις αυτές μας δείχνουν τη **σειρά** που πρέπει να ακολουθήσουμε, για να κατασκευάσουμε τον Αρλεκίνο.
..... κολλάμε τον κύκλο, για να φτιάξουμε το κεφάλι.
..... κολλάμε το μεγάλο τρίγωνο, για να φτιάξουμε το σώμα.
..... κολλάμε τις πουλίες, για τα μάτια του Αρλεκίνου και για τα κουμπιά της στολής του.
..... σχεδιάζουμε πάνω από το κεφάλι του Αρλεκίνου κύκλους και τους γεμίζουμε με κομφετί.

Τι δείχνουν οι λέξεις **πρώτα μετά ύστερα τέλος** που συμπλήρωσες παραπάνω;

Κύκλωσε το σωστό.

- Δείχνουν το **πότε**;
- Δείχνουν το **πού**;
- Δείχνουν το **πώς**;
- Δείχνουν το **πόσο**;

Μαθαίνω τα επιρρήματα

Επιρρήματα είναι οι λέξεις που μας δείχνουν:

- **τόπο**, δηλαδή, πού έγινε κάτι,
όπως οι λέξεις: εδώ, εκεί
- **χρόνο**, δηλαδή, πότε έγινε κάτι,
όπως οι λέξεις: χτες, σήμερα
- **τρόπο**, δηλαδή, πώς έγινε κάτι,
όπως οι λέξεις: καλά, έτσι, μαζί
- **ποσό**, δηλαδή, πόσο έγινε κάτι,
όπως οι λέξεις: λίγο, πολύ.

Τα **επιρρήματα** βρίσκονται δίπλα σε ρήματα.

Παραδείγματα:

Μαρία, έλα **εδώ**.

Ο Πέτρος ήρθε **χτες**.

Περπατούσαμε **μαζί**.

Κουράστηκα **λίγο**.

Τα επιρρήματα
που μας δείχνουν **πότε έγινε κάτι**
λέγονται **χρονικά** επιρρήματα.

Χρονικά επιρρήματα είναι οι λέξεις:
πριν, χτες, πέρσι,
τώρα, φέτος,
μετά, ύστερα, κατόπιν, αύριο,
κάποτε, κάπου κάπου, ποτέ,
στην αρχή, τέλος
και άλλες λέξεις.

Για να βρούμε τα χρονικά επιρρήματα
απαντάμε στην ερώτηση
πότε;

Παράδειγμα:

Χτες πήγα στο θέατρο.

Πότε πήγες στο θέατρο;

Χτες.

Η λέξη **χτες** είναι ένα **χρονικό επίρρημα**.

Η Ηλέκτρα παρακολούθησε
το θεατρικό έργο του **Τζιάνι Ροντάρι**
Μια ιστορία με ιστορίες.

Διάβασε παρακάτω
τι έγραψε η Ηλέκτρα
στο ημερολόγιό της
και κύκλωσε τα **επιρρήματα**
που δείχνουν **χρόνο**.

Χτες το απόγευμα πήγαμε στο θέατρο,
για να παρακολουθήσουμε
το έργο: **Μια ιστορία με ιστορίες.**

Ήταν η πρώτη φορά
που φτάναμε στο θέατρο,
πριν αρχίσει η παράσταση.
Για αυτό
και όταν καθίσαμε στις θέσεις μας,
ήμουν πολύ ευχαριστημένη.
Κάπου κάπου
κοίταζα τους άλλους **θεατές**,
μήπως δω κάποια φίλη μου.

Ξαφνικά έσβησαν όλα τα φώτα.

Ο **Τζιάνι Ροντάρι** είναι συγγραφέας.
Έχει γράψει πολλά παιδικά βιβλία.

Θεατή λέμε
αυτόν που παρακολουθεί.
Παράδειγμα:
Τα παιδιά που βλέπουν μια θεατρική
παράσταση είναι θεατές.

Αμέσως μετά φωτίστηκε μόνο η σκηνή.

Πάνω στη σκηνή βρίσκονταν

5 πολύ μεγάλα άσπρα αυγά.

Ύστερα από λίγο

τα αυγά άρχισαν να κουνιούνται

και να ανοίγουν.

Από το πρώτο αυγό

βγήκε ο Πουλτσινέλα!

Μετά ο στρογγυλός Μπαλαντσόνε.

Ύστερα η χαριτωμένη Κολομπίνα.

Και τέλος, ο αστείος Αρλεκίνος.

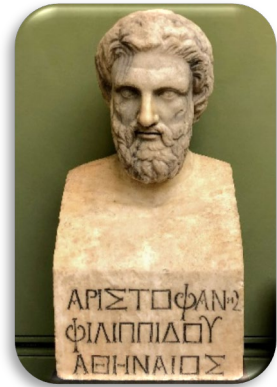
Το πέμπτο αυγό, όμως,

δεν άνοιξε ποτέ.

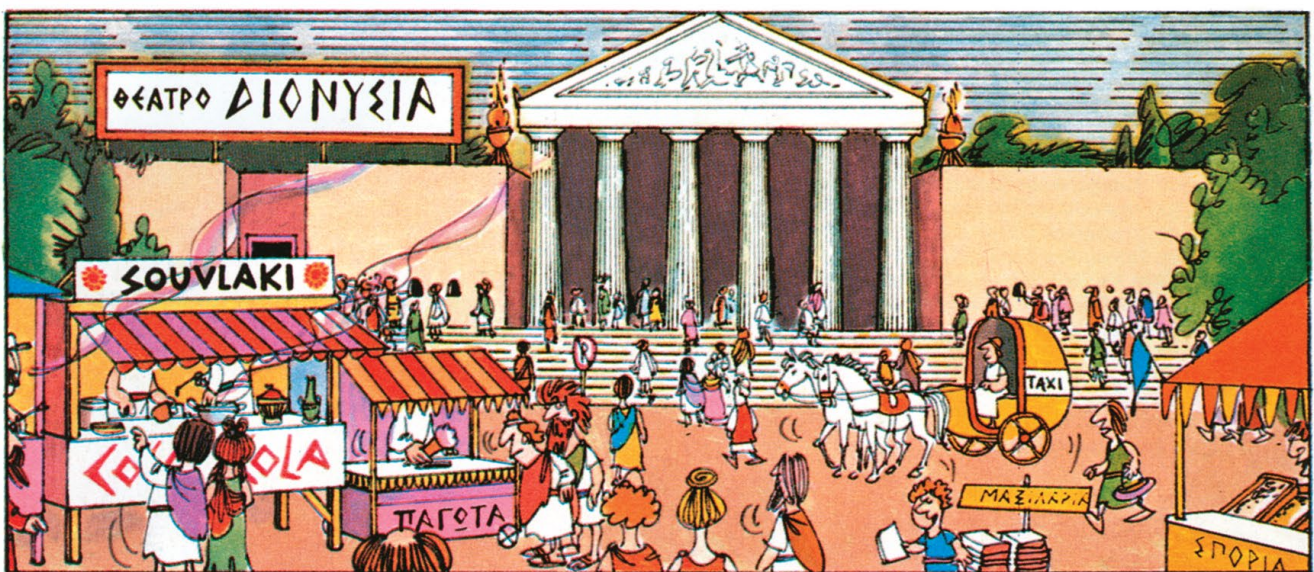
Όρνιθες

Οι Όρνιθες είναι μια κωμωδία που έγραψε ο μεγάλος κωμικός ποιητής της αρχαιότητας, ο Αριστοφάνης. Όρνιθες στα αρχαία ελληνικά σημαίνει πουλιά.

Στις επόμενες σελίδες βλέπουμε ένα τμήμα από την κωμωδία Όρνιθες σε κόμικ.

Ο Αριστοφάνης

Το κόμικ είναι μια ιστορία με εικόνες χωρισμένη σε τετραγωνάκια. Σε κάθε τετραγωνάκι υπάρχουν σκίτσα και συνήθως κείμενα μέσα σε πλαίσια.

Τα κείμενα αυτά είναι ο **διάλογος** που γίνεται ανάμεσα σε 2 ή περισσότερους ήρωες της ιστορίας.

Διάλογος είναι μια συζήτηση ανάμεσα σε 2 ή περισσότερους ανθρώπους.

Τα σκίτσα είναι πολύ σημαντικά, γιατί μας δείχνουν τον χώρο και τον χρόνο, δηλαδή, το πού και το πότε γίνεται η ιστορία. Μας δείχνουν, επίσης, τα συναισθήματα και τις σκέψεις των ηρώων.

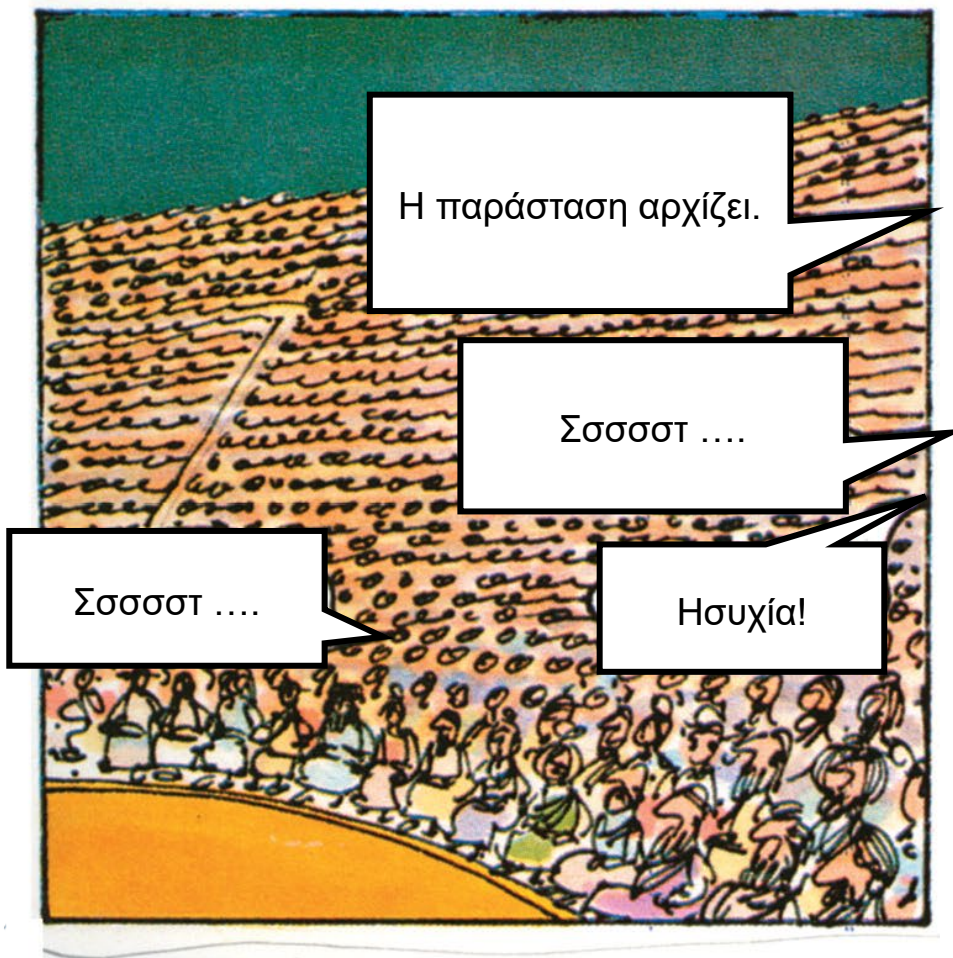
Έπρεπε να έχουν αρχίσει εδώ
και 10 λεπτά.
Τι κάνουν τόση ώρα;

ΗΡΘΑΝ
ΚΙ ΟΙ ΕΠΙΣΗΜΟΙ...!

Συγγνώμη!

**Μαθαίνω το λεξιλόγιο
και την ορθογραφία**

Το **πρόγραμμα** στο θέατρο
είναι ένα βιβλιαράκι
που έχει πληροφορίες για την παράσταση.
Για παράδειγμα, έχει τα ονόματα των ηθοποιών
που παίζουν στην παράσταση.

Το **κατοστάρικο** ήταν ένα κέρμα
ή ένα χαρτονόμισμα
που χρησιμοποιούσαν τα παλιά χρόνια.

Φιλοδώρημα είναι τα χρήματα
που δίνουμε σε κάποιον,
γιατί μας βοήθησε σε κάτι.

Οι **επίσημοι** είναι γνωστά και σημαντικά πρόσωπα,
όπως: ο δήμαρχος και άλλοι.

Κατοστάρικο χαρτονόμισμα

Κατοστάρικο κέρμα

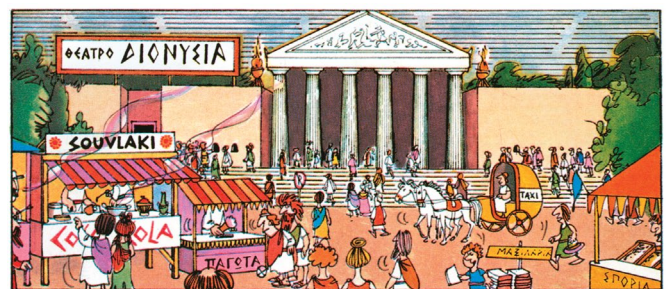
Ο Ρωμαίος έχει μάθει
να διαβάζει.
Μια μέρα βρήκε ένα κόμικ.
Το διάβασε,
αλλά είχε μερικές απορίες.
Βοηθάμε τον Ρωμαίο
να λύσει τις απορίες του.

Συζητάμε στην τάξη.

- Από πού πήρε το όνομά του το **θέατρο Διονύσια** στο κόμικ;
- Τι έπρεπε να έχει κάποιος, για να παρακολουθήσει τη θεατρική παράσταση;
- Τι μπορούσε να αγοράσει κάποιος στην είσοδο του θεάτρου;
- Γιατί έκαναν παράπονα οι θεατές;
- Ο Ρωμαίος βρήκε στο κόμικ κάποια πράγματα που τον έκαναν να γελάσει.
Ποια νομίζεις ότι είναι αυτά;

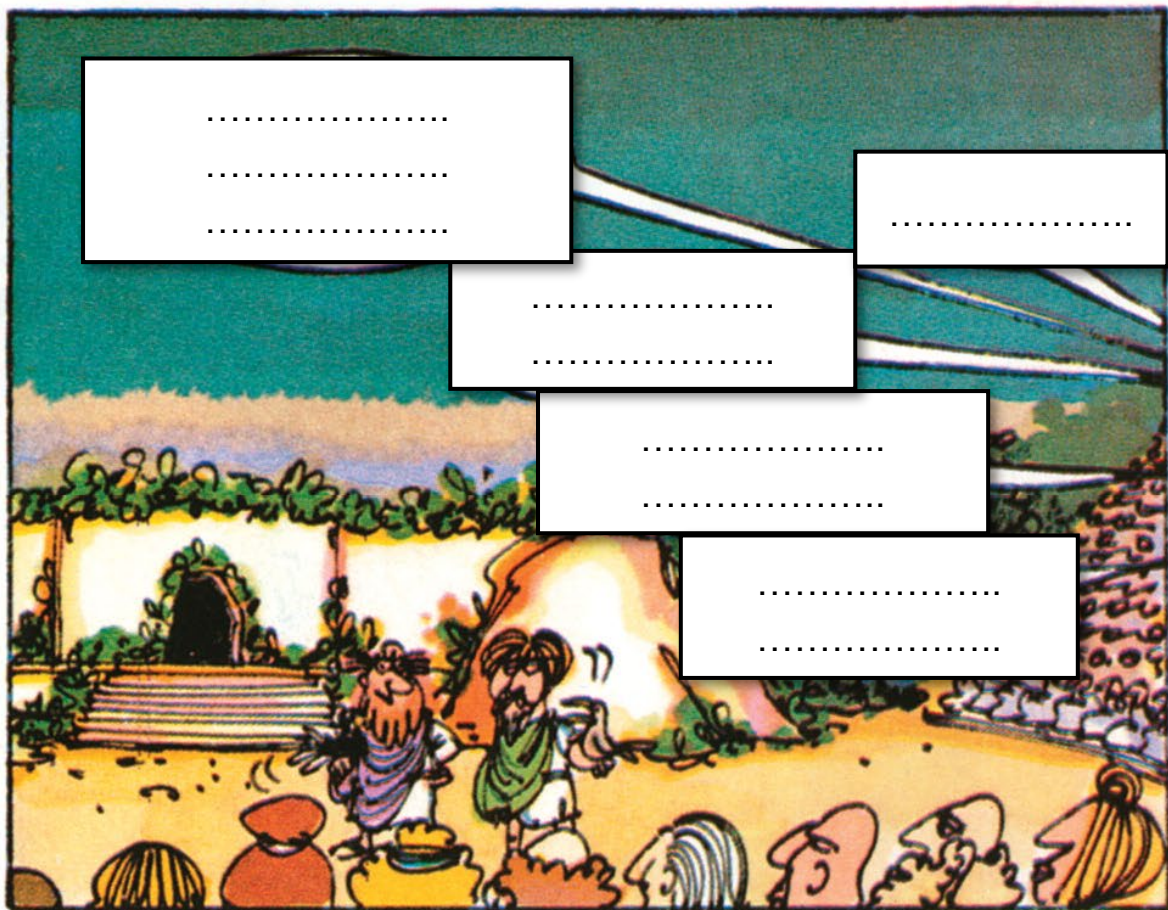
Το **θέατρο Διονύσια** στο κόμικ έχει πάρει το όνομά του από τον θεό Διόνυσο, που ήταν ο θεός του κρασιού και της διασκέδασης.

Η παράσταση αρχίζει,
αλλά οι θεατές συνεχίζουν
να κάνουν παράπονα.

Συζητάμε στην τάξη
τι μπορεί να λένε οι θεατές.

Συμπληρώνουμε
αυτά που μπορεί να λένε οι θεατές
στα τετραγωνάκια
στην παρακάτω εικόνα του κόμικ.

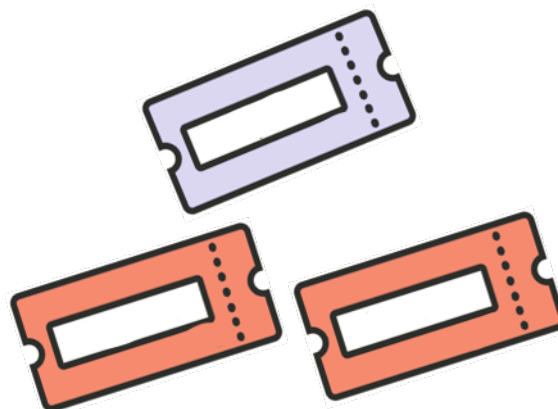

Μαθαίνω τη γραμματική

Η Καλλιόπη και η μεγαλύτερη αδερφή της,
η Παυλίνα,
πήγαν για πρώτη φορά
μόνες τους στο θέατρο.
Στο θέατρο έγινε κάτι
και ένιωσαν άσχημα.
Όταν επέστρεψαν στο σπίτι τους,
η Καλλιόπη διηγήθηκε,
δηλαδή, είπε στον πατέρα της τι έγινε:

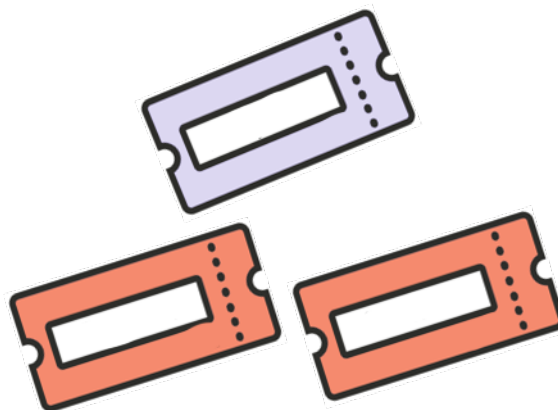
- Τα εισιτήριά σας, παρακαλώ,
μας είπε ο κύριος
που έλεγχε τα εισιτήρια
στην είσοδο του θεάτρου.
- Ορίστε, του είπα
και του έδωσα το δικό μου.
- Δεν μπορώ
να βρω πουθενά το δικό μου,
είπε τότε η Παυλίνα.
Μάλλον το ξέχασα στο σπίτι.
- Τώρα τι μπορούμε
να κάνουμε;
- Λυπάμαι, αλλά δε γίνεται
να περάσει κάποιος χωρίς εισιτήριο,
μας απάντησε ο κύριος.
- Μην ανησυχείς, είπε η Παυλίνα.
Έχω χρήματα,
για να αγοράσουμε ένα εισιτήριο
ακόμα.

εισιτήρια

Η Καλλιόπη διηγήθηκε τι έγινε στο θέατρο
και στη μητέρα της,
αλλά με διαφορετικό τρόπο.

Στην είσοδο του θεάτρου
ο κύριος που έλεγχε τα εισιτήρια
μας είπε:
Τα εισιτήριά σας, παρακαλώ.
Εγώ του έδωσα το δικό μου,
αλλά η Παυλίνα δεν έβρισκε το δικό της.
Μάλλον το είχε ξεχάσει στο σπίτι.
Τότε εγώ ρώτησα τον κύριο
τι θα μπορούσαμε να κάνουμε.
Αυτός μας είπε,
ότι δεν μπορούσε να περάσει κανείς,
χωρίς εισιτήριο.
Τότε η Παυλίνα μου είπε
να μην ανησυχώ,
γιατί είχε χρήματα,
για να αγοράσει ένα εισιτήριο ακόμα.

Χρωμάτισε με μπλε χρώμα
τα λόγια του κυρίου
που ελέγχει τα εισιτήρια:

- στη διήγηση της Καλλιόπης στον πατέρα της
- στη διήγηση της Καλλιόπης στη μητέρα της.

Τι παρατηρείς στις προτάσεις
που χρωμάτισες με μπλε
και στις δύο διηγήσεις;
Μοιάζουν σε κάτι;
Είναι διαφορετικές σε κάτι;

Μαθαίνουμε για τον ευθύ λόγο
και τον πλάγιο λόγο.

Στον **ευθύ λόγο**

ακούμε ή διαβάζουμε
τα λόγια κάποιου
έτσι όπως ακριβώς τα λέει.

Ξεχωρίζω τον **ευθύ λόγο** από την
παύλα διαλόγου που έχει μπροστά.

Παράδειγμα:

Ο κύριος
που έλεγχε τα εισιτήρια στην είσοδο
του θεάτρου μας είπε:

- Τα εισιτήριά σας, παρακαλώ.

Η παραπάνω πρόταση
με την παύλα
είναι μια πρόταση σε **ευθύ λόγο**.
Στην πρόταση αυτή, δηλαδή,
διαβάζουμε τα λόγια του κυρίου
που ελέγχει τα εισιτήρια
έτσι όπως ακριβώς τα είπε.

Από τον ευθύ λόγο
φτιάχνω τον πλάγιο λόγο.

Στον **πλάγιο λόγο**,
χωρίς να έχουμε ακούσει ή διαβάσει
τα λόγια κάποιου (ευθύς λόγος),
μαθαίνουμε τα λόγια του
από ένα άλλο πρόσωπο.

Παράδειγμα:

Ευθύς λόγος

Ο κύριος
που έλεγχε τα εισιτήρια στην είσοδο
του θεάτρου μας είπε:

- Τα εισιτήριά σας, παρακαλώ.

Πλάγιος λόγος:

Ο κύριος που έλεγχε τα εισιτήρια
στην είσοδο του θεάτρου
μας ζήτησε τα εισιτήριά μας.

Η παραπάνω πρόταση
είναι μία πρόταση σε **πλάγιο λόγο**.
Στην πρόταση αυτή, δηλαδή,
ένα άλλο πρόσωπο μας λέει
τα λόγια που είχε πει
ο κύριος που έλεγχε τα εισιτήρια.

Κύκλωσε την απάντηση
που νομίζεις ότι είναι σωστή.

α) Η διήγηση της Καλλιόπης στον πατέρα της:

1. είναι σε ευθύ λόγο
2. είναι σε πλάγιο λόγο.

β) Η διήγηση της Καλλιόπης στη μητέρα της:

1. είναι σε ευθύ λόγο
2. είναι σε πλάγιο λόγο.

Η Μαρία και η Ελένη είναι φίλες.

Συζητούν πότε να πάνε στο θέατρο.

- Πάμε στο θέατρο το Σάββατο το απόγευμα;
ρώτησε η Μαρία.

- Όχι, δεν μπορώ,
γιατί έχω πολύ διάβασμα,
απάντησε η Ελένη.

Κύκλωσε την απάντηση
που νομίζεις ότι είναι σωστή.

Στο κείμενο της προηγούμενης σελίδας
η συζήτηση των δύο κοριτσιών:

1. είναι στον ευθύ λόγο
2. είναι στον πλάγιο λόγο.

Γράψε τη συζήτηση των κοριτσιών
στον πλάγιο λόγο
στις παρακάτω γραμμές.

Η Μαρία ρώτησε την
.....
.....
.....
.....

**Μαθαίνω το λεξιλόγιο
και την ορθογραφία**

Βρες στην εικονογραφημένη ιστορία **Όρνιθες**
που διάβασες στις προηγούμενες σελίδες
λέξεις που έχουν σχέση με το θέατρο.

Γράψε αυτές τις λέξεις εδώ.

Δες το παράδειγμα.

1. ...Θέατρο.....
2.
3.
4.
5.
6.

Στο θέατρο ένας θεατής
παραπονέθηκε για το πρόγραμμα:
ΤΟ ΠΛΗΡΩΝΕΙΣ ΕΝΑ ΚΑΤΟΣΤΑΡΙΚΟ
ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΓΕΜΑΤΟ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ.

Γράψε την παραπάνω πρόταση
με μικρά γράμματα.
Βάλε τους τόνους, όπου χρειάζεται.

.....

.....

.....

.....

Πρώτη φορά στο θέατρο

Η Ελευθερία είναι ένα κορίτσι 10 χρόνων.

Ζει με τους γονείς της
και τα δίδυμα αδέρφια της
στο Μαρούσι.

Ένα καλοκαίρι πριν από πολλά χρόνια
ο κύριος Μαρσέλ
με τον ανιψιό του, τον Μπενουά,
ήρθαν

να μείνουν στον πάνω όροφο
του σπιτιού της Ελευθερίας.

Τα παιδιά έγιναν πολύ καλοί φίλοι.

Σε αυτήν την ιστορία

ο κύριος Μαρσέλ,

η Ελευθερία και ο Μπενουά

πηγαίνουν στο θέατρο.

Η Ελευθερία

Η Ελευθερία μετά από καιρό
θυμόταν αυτήν τη συνάντηση
και σκεφτόταν:

Δε με ένοιαζε για το φουστάνι μου
που δεν ήταν και πολύ καινούργιο.

Το μόνο που σκεφτόμουν ήταν το θέατρο.

Ο κύριος Μαρσέλ

με τον Μπενουά κατέβηκαν,
για να με πάρουν.

Όταν, όμως, είδα ντυμένους και τους δυο
με μπλε σακάκια και **παπιγιόν**,
ένιωσα πολύ άσχημα.

Εγώ φορούσα ένα άσπρο φουστανάκι,
που είχε ένα σημάδι στο **στρίφωμα**.

Παπιγιόν

Στρίφωμα είναι το γυρισμένο
και ραμμένο ύφασμα στο κάτω
μέρους ενός ρούχου.

Τα δίδυμα βάλανε τα γέλια,
όταν είδαν τον Μπενουά με παπιγιόν.

- Βρε Μπενουδάκο,
μοιάζεις με **τζιτζιφιόγκο**.

- Τι θα πει τζιτζιφιόγκος;
με ρώτησε ο Μπενουά.

- Πολύ όμορφα ντυμένος,
του απάντησα στα ψέματα.
Και κοίταξα με άγριο τρόπο
τα αδέρφια μου.
Ήθελα να καταλάβουν έτσι,
ότι δεν είναι σωστό
να κοροϊδεύουμε τους άλλους.

Πήραμε το τρένο
και μετά το **τραμ**,
για να φτάσουμε στο θέατρο.
Στον δρόμο
ο κύριος Μαρσέλ μας εξηγούσε
ότι θα πάμε στο **Ηρώδειο**.
Θα βλέπαμε μια θεατρική παράσταση,
την Αντιγόνη,
που την έγραψε
ο αρχαίος ποιητής Σοφοκλής.

Το **τραμ** είναι ένα μέσο μεταφοράς,
όπως είναι το λεωφορείο, το τρένο,
το αεροπλάνο και άλλα.

Το **Ηρώδειο** είναι ένα αρχαίο
θέατρο στην Αθήνα
κοντά στην Ακρόπολη.

Ο κύριος Μαρσέλ
έδειξε τις **προσκλήσεις**
στον κύριο που στεκόταν στην είσοδο.
Εκεί του είπε ότι είμαστε Γάλλοι.
Όμως, δεν κατάλαβα,
γιατί το είπε αυτό.
Αργότερα ρώτησα τον κύριο Μαρσέλ.

Πρόσκληση λέμε το χαρτί που
μας δίνουν όταν μας καλούν να
πάμε κάπου.

Η πρόσκληση μπορεί να είναι
για ένα πάρτι γενεθλίων,
για μια βάφτιση,
για μια γιορτή στο σχολείο
και άλλα.

Με την πρόσκληση
πηγαίνουμε στο θέατρο,
χωρίς να πληρώσουμε εισιτήριο.

Μου απάντησε πως φοβήθηκε
μήπως δεν άφηναν
εμένα και τον Μπενουά
να περάσουμε,
επειδή ήμαστε παιδιά.
Είχαμε φτάσει αρκετά νωρίς
και το θέατρο ήταν σχεδόν άδειο.
Φανταζόμουν
πως θα είχε **ψάθινες** καρέκλες,
όπως ένας κινηματογράφος
που είχα πάει πριν από καιρό.
Αλλά, το θέατρο είχε καθίσματα
από **μάρμαρο**.
Στην πρώτη σειρά
τα καθίσματα είχανε πλάτη
και μοιάζανε με **θρόνους**.

Ψάθινη καρέκλα

Μαρμάρινος
θρόνος

Καθίσματα από
μάρμαρο

Μια γυναίκα με μπλε φόρεμα
πήρε τις προσκλήσεις μας
και μας είπε
να την ακολουθήσουμε.

Αυτή μπροστά και εμείς από πίσω της
ανεβαίναμε τα μαρμάρινα σκαλοπάτια.
Είχαμε ανέβει αρκετά
και τότε η γυναίκα σταμάτησε
και μας έδειξε τη σειρά
που έπρεπε να καθίσουμε.
Φοβήθηκα
πως δε θα ακούγαμε
τόσο ψηλά που ήμαστε.

Σκαλοπάτια και καθίσματα
στο Ηρώδειο

Ο κύριος Μαρσέλ, όμως, είπε
πως τα παλιά χρόνια ξέρανε
και φτιάχνανε τα θέατρα έτσι
ώστε να ακούνε όλοι,
όπου και αν κάθονται.

Όταν κάθισαμε στις θέσεις μας,
πρόσεξα πως δεν υπήρχε
κανένα άλλο παιδί
σε όλο το θέατρο
εκτός από μας.

Το Ηρώδειο

Σιγά σιγά το θέατρο άρχισε
να γεμίζει κόσμο.
Χαρήκαμε τότε με τον Μπενουά,
επειδή καθόμασταν ψηλά.
Ήταν πολύ διασκεδαστικό
να βλέπουμε τον κόσμο
που έμπαινε.
Πολλοί περνούσαν μπροστά
από την πρώτη σειρά
και χαιρετούσαν αυτούς
που είχαν καθίσει εκεί.
Ο κύριος Μαρσέλ μας είπε
πως αυτοί είναι οι επίσημοι.
Σηκωθήκαμε με τον Μπενουά όρθιοι,
για να δούμε πιο καλά τους επισήμους.
Μοιάζανε σαν όλο τον κόσμο
και δεν καταλάβαινα
πώς τους ξεχώριζαν.

Τα φώτα έσβησαν.
Αμέσως μετά ακούστηκε
τρεις φορές ένας ήχος
που έμοιαζε με καμπάνα.

Αρχίζει, μας είπε σιγά ο κύριος Μαρσέλ.

Άλκη Ζέη, Η μοβ ομπρέλα (διασκευή).

Το Ηρώδειο

Κύκλωσε την απάντηση
που νομίζεις ότι είναι σωστή:

- α) Η Ελευθερία ένιωσε άσχημα, γιατί:
1. άργησε να ετοιμαστεί για το θέατρο
 2. φορούσε ένα άσπρο φουστανάκι,
που είχε ένα σημάδι στο στρίφωμα.
- β) Για ποιο λόγο η Ελευθερία
κοίταξε άγρια τα αδέρφια της;
1. Γιατί είπαν τον Μπενουά
τζιτζιφιόγκο.
 2. Γιατί δεν ήθελαν να πάνε στο θέατρο.
- γ) Τι είδε η Ελευθερία,
όταν μπήκε στο θέατρο;
1. Είδε ψάθινα καθίσματα έως επάνω.
 2. Είδε μαρμάρινα καθίσματα έως
επάνω.
- δ) Η Ελευθερία:
1. χάρηκε, επειδή κάθισαν τόσο ψηλά
και έβλεπαν τον κόσμο που έμπαινε
 2. στενοχωρήθηκε,
επειδή κάθισαν τόσο ψηλά
και δεν άκουγαν.

Μαθαίνω τη γραμματική

Η Ελευθερία αργότερα μας είπε
τι είδαν,
όταν έφτασαν στο θέατρο.

Είχαμε φτάσει αρκετά νωρίς
και βρήκαμε εύκολα τις θέσεις μας.

Οι λίγοι θεατές
που **είχαν φτάσει** νωρίτερα
κάθονταν στις δικές τους θέσεις.

Είχαμε φοβηθεί
μήπως αργήσουμε
και δεν προλάβουμε την παράσταση.
Τελικά χαρήκαμε,
μόλις ξεκίνησε η παράσταση.

Τα χρωματισμένα ρήματα δείχνουν
κάτι που άρχισε στο παρελθόν
και τέλειωσε πριν γίνει κάτι άλλο.

Τα ρήματα αυτά λέμε
ότι βρίσκονται
σε χρόνο **υπερσυντέλικο**.

Προσέχω:

Ο Υπερσυντέλικος έχει μπροστά
πάντα τη λέξη **είχα**.

Παράδειγμα:

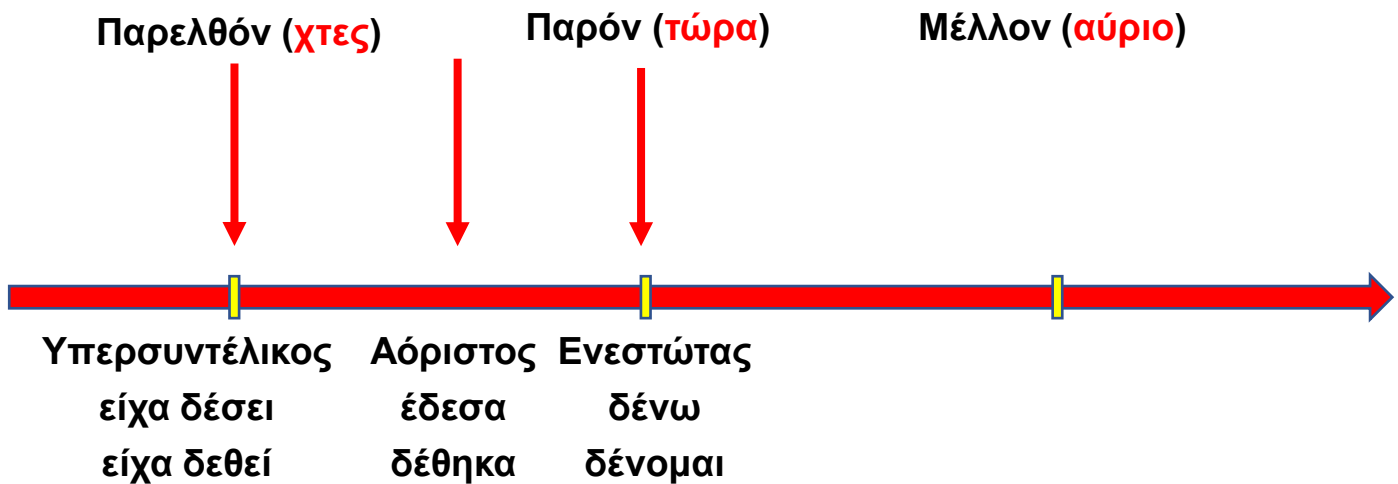
Ενεστώτας: φτάνω

Υπερσυντέλικος: **είχα** φτάσει

Ενεστώτας: φοβάμαι

Υπερσυντέλικος: **είχα** φοβηθεί

Η γραμμή του χρόνου

Παρατήρησε πώς κλίνεται
το ρήμα δένω στον υπερσυντέλικο
στην ενεργητική και στην παθητική φωνή
στην οριστική έγκλιση.

Υπερσυντέλικος	
Ενεργητική φωνή	Παθητική φωνή
εγώ είχα δέσει	εγώ είχα δεθεί
εσύ είχες δέσει	εσύ είχες δεθεί
αυτός είχε δέσει αυτή είχε δέσει αυτό είχε δέσει	αυτός είχε δεθεί αυτή είχε δεθεί αυτό είχε δεθεί
εμείς είχαμε δέσει	εμείς είχαμε δεθεί
εσείς είχατε δέσει	εσείς είχατε δεθεί
αυτοί είχαν δέσει αυτές είχαν δέσει αυτά είχαν δέσει	αυτοί είχαν δεθεί αυτές είχαν δεθεί αυτά είχαν δεθεί

Μαθαίνω τη γραμματική

Γράψε στα κενά των προτάσεων
τα ρήματα που είναι στις παρενθέσεις
σε χρόνο υπερσυντέλικο,
όπως στο παράδειγμα.

Έτσι θα διαβάσεις τι έγινε,
όταν τελείωσε η θεατρική παράσταση.

Ο κόσμος (σηκώνομαι)είχε σηκωθεί
όρθιος και χειροκροτούσε.

Οι ηθοποιοί (βγαίνω).....
όλοι στη σκηνή
και χαιρετούσαν τους θεατές.
(Αρχίζω).....

να κατεβαίνουμε τα σκαλιά,
όταν χάσαμε τον κύριο Μαρσέλ.

Νομίσαμε ότι ο κύριος Μαρσέλ
(φεύγω).....
χωρίς εμάς.

- Και εγώ σας έχασα!

Νόμισα ότι (μένω) πίσω,
είπε ο κύριος Μαρσέλ.

Μέσα στο τρένο

πήρα το πρόγραμμα

που μου (δίνω)..... ο κύριος Μαρσέλ
και άρχισα να το διαβάζω.

Βρες στις προηγούμενες σελίδες
και χρωμάτισε στο κείμενο με τίτλο

Πρώτη φορά στο θέατρο

τις 5 τελευταίες γραμμές του.

Ύστερα αντίγραψε

αυτές τις προτάσεις παρακάτω.

Έτσι θα θυμηθείς τι έγινε,

πριν ξεκινήσει η παράσταση.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ο Κεραμιδοτρέχαλος

Ο Μπόμπιρας είναι ένα αγοράκι που ζει σε μια μεγάλη πόλη. Ο Μπόμπιρας παίζει με τον **φανταστικό του σκύλο**, τον Μπόμπο. Αυτό το κάνει γιατί ο αδερφός του, ο Κίκο, δεν παίζει ποτέ μαζί του. Η μητέρα του δουλεύει πολλές ώρες.

Ο πατέρας του λείπει πολύ συχνά από το σπίτι. Μια μέρα από το παράθυρο του δωματίου του μπαίνει ξαφνικά ένα παράξενο ανθρωπάκι. Φοράει περίεργα ρούχα και έχει έναν **έλικα** στην πλάτη. Είναι ο Στίκης ο Κεραμιδοτρέχαλος. Ο Στίκης γίνεται ο καλύτερος φίλος του Μπόμπιρα.

Ο **φανταστικός σκύλος** είναι ένας σκύλος που δεν υπάρχει στα αλήθεια. Τον φαντάζεται το παιδί.

Ο **έλικας** είναι ένα **όργανο** που χρησιμοποιούν τα ελικόπτερα και τα αεροπλάνα για να πετάνε. Ο έλικας έχει φτερά που γυρίζουν γύρω-γύρω.

Το παρακάτω κείμενο
είναι ένα μικρό μέρος
από ένα θεατρικό έργο
με τίτλο **Ο Κεραμιδοτρέχαλος**.

Στο κείμενο υπάρχουν φράσεις
που είναι μέσα σε **παρενθέσεις**.
Οι παρενθέσεις αυτές μας πληροφορούν
για το τι κάνει ο ηθοποιός
την ώρα που παίζει τον ρόλο του.

Τα πρόσωπα του έργου

- Μπόμπιρας
- Στίκης
- Μαμά
- Κίκος
- Λίζα
- Κυρία Μηδεγκάνη

Σε αυτό το μέρος του έργου
ο Στίκης βοηθάει τον Μπόμπιρα
να καθαρίσει το δωμάτιό του
με την ηλεκτρική σκούπα.

Στίκης:

- Ας μαζέψουμε τώρα αυτά τα σκουπίδια.
(Παίρνει τη σκούπα.
Η σκούπα ρουφάει τα φυλλάδια του Κίκου).

Μπόμπιρας:

- Μη. Θα με δείρει ο Κίκος.

Στίκης:

(Δεν δίνει σημασία σε αυτό που του λέει ο Μπόμπιρας).

- Τάξη και καθαριότητα.

(Πάει προς ένα γραφειάκι.

Εκεί όλα τα πράγματα είναι ανακατεμένα).

- Όλα τα ρουφάω, όλα τα μασάω.

Μπόμπιρας:

- Οι ζωγραφιές μου.

Στίκης:

- Σιγά τις ζωγραφιές.

Ας τις μάζευσες.

Μπόμπιρας:

- Τα γραμματόσημά μου.

Στίκης:

- Σιγά τα γραμματόσημα.

Ας τα μάζευσες.

Μπόμπιρας:

- Η καλύτερή μου ζωγραφιά.

Η Κοκκινোসκουφίτσα.

Στίκης:

- Σιγά την Κοκκινোসκουφίτσα.

Άντε! Μη θυμώνεις.

Μάντεψε τι θα παίξουμε τώρα.

Την Κοκκινোসκουφίτσα με τον κακό λύκο.

Μπόμπιρας:

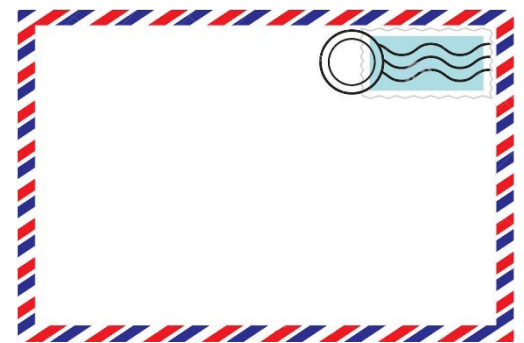
(Αρχίζει να του αρέσει αυτό το παιχνίδι με τον Στίκη).

- Μαζί σου δε βαριέται ποτέ κανείς, Στίκη.

Στίκης:

- Ξέρεις ποιος είναι ο μεγαλύτερος

ξεβαρετής στον κόσμο;

Το γραμματόσημο
το κολλάμε
σε ένα γράμμα.

Ξεβαρετή λέμε
αυτόν που σε κάνει
να μη βαριέσαι ποτέ.

Μπόμπιρας:

- Ξέρω, ξέρω.

Ας ξεκινήσουμε το παιχνίδι,
γιατί θα έρθει η κυρία Μηδεγκάνη
και τότε θα πρέπει
να σταματήσουμε το παιχνίδι.

Στίκης:

- Λοιπόν, η σκούπα
είναι ο κακός λύκος
που τα καταπίνει όλα.
Έτσι όταν θέλεις
να καθαρίσεις με την ηλεκτρική σκούπα,
για να μη βαριέσαι,
θα παίζεις το παραμύθι.
Εγώ τώρα είμαι ο κυνηγός.
Θα ανοίξω την κοιλιά του λύκου.
Φέρε ένα κατσαβίδι.

Ηλεκτρική σκούπα

Μπόμπιρας:

- Πάρε το.
Έλα να ξεβιδώσουμε τη σκούπα.

Στίκης:

(Φωνάζει μέσα στον σωλήνα της σκούπας).
- Κοκκινοσκουφίτσα παιδί μου, βγες έξω.
(Ξεβιδώνει τη σκούπα
και αδειάζει στο πάτωμα
όσα έχει μέσα η σκούπα).

Μπόμπιρας:

- Έπρεπε να τα αδειάσεις
πάνω σε μια εφημερίδα.

Στίκης:

- Στην εφημερίδα;

Γιατί;

Μήπως στο παραμύθι

ο κυνηγός έστρωσε κάτω εφημερίδα,

πριν ανοίξει την κοιλιά του λύκου;

Όχι, πες μου.

Παίζουμε το παραμύθι

ή όχι;

Αψού. (Φτερνίζεται).

Μπόμπιρας:

- Ποπό!

Σκορπίστηκε όλη η σκόνη,

όλα τα χαρτάκια.

Έγινε χάλια το δωμάτιο.

Άλκη Ζέη, Ο Κεραμιδοτρέχαλος, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 2000 (διασκευή).

1. Συζητάμε στην τάξη μας
τις παρακάτω ερωτήσεις,
για να θυμηθούμε
τι έγινε με την ηλεκτρική σκούπα
στο θεατρικό έργο με τίτλο **Ο Κεραμιδοτρέχαλος**:

- Γιατί γκρινιάζει συνέχεια ο Μπόμπιρας στον Στίκη;
- Πώς σκέφτηκαν την ιδέα να παίξουν το παραμύθι της Κοκκινোসκουφίτσας;
- Πώς παίζουν το παραμύθι της Κοκκινোসκουφίτσας;
- Ποια σημεία μας έκαναν να γελάσουμε;

2. Συζητάμε στην τάξη μας πώς είναι γραμμένο ένα θεατρικό κείμενο:

- Πώς είναι γραμμένοι οι **διάλογοι**;
- Γιατί είναι γραμμένοι με αυτόν τον τρόπο;
- Γιατί υπάρχουν παρενθέσεις ανάμεσα στα λόγια των ηρώων;
- Ποια είναι τα πρόσωπα του θεατρικού έργου;
- Ποια είναι τα πρόσωπα στο μέρος του έργου που διαβάσαμε;

Ο **διάλογος** είναι μια συζήτηση ανάμεσα σε 2 ή περισσότερα πρόσωπα.

Κοιτάζουμε ξανά στις προηγούμενες σελίδες το κείμενο με τίτλο **Πρώτη φορά στο θέατρο**.

Συζητάμε στην τάξη μας σε τι διαφέρουν τα 2 κείμενα:

- **Πρώτη φορά στο θέατρο**
- **Ο Κεραμιδοτρέχαλος**.

3. Κοιτάζουμε ξανά στις προηγούμενες σελίδες το θεατρικό έργο με τίτλο **Ο Κεραμιδοτρέχαλος** και μαντεύουμε τι ρώτησε ο Στίκης τον Μπόμπιρα μετά το παιχνίδι τους.

Η απάντηση του Μπόμπιρα θα μας βοηθήσει να βρούμε την ερώτηση που του έκανε ο Στίκης.

Γράψε στις παρακάτω γραμμές τι είπε ο Στίκης στον Μπόμπιρα.

Στίκης:
.....

Μπόμπιρας: Εσύ είσαι ο καλύτερος φίλος μου.

Οι λέξεις που χρησιμοποιούμε
όταν ρωτάμε
λέγονται **ερωτηματικές αντωνυμίες**.

Οι ερωτηματικές αντωνυμίες είναι οι παρακάτω λέξεις:

- **Τι**

Παράδειγμα:

Τι κάνεις;

Τι ώρα είναι;

- **Ποιος, ποια, ποιο**

Παράδειγμα:

Ποιος θα παίξει στην παράσταση;

Ποιο τραγούδι σου αρέσει;

Η ερωτηματική αντωνυμία

ποιος, ποια, ποιο δεν τονίζεται.

- **Πόσος, πόση, πόσο.**

Παράδειγμα:

Πόσοι ηθοποιοί παίζουν στην παράσταση;

Πόσο κάνει το εισιτήριο για το θέατρο;

Παρατήρησε
πώς κλίνεται η ερωτηματική αντωνυμία
ΠΟΙΟΣ, ΠΟΙΑ, ΠΟΙΟ.

	Ενικός αριθμός		
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	ΠΟΙΟΣ	ΠΟΙΑ	ΠΟΙΟ
Γενική	ΠΟΙΟΥ ή ΠΟΙΑΝΟΥ	ΠΟΙΑΣ ή ΠΟΙΑΝΗΣ	ΠΟΙΟΥ ή ΠΟΙΑΝΟΥ
Αιτιατική	ΠΟΙΟΝ	ΠΟΙΑ	ΠΟΙΟ

	Πληθυντικός αριθμός		
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	ΠΟΙΟΙ	ΠΟΙΕΣ	ΠΟΙΑ
Γενική	ΠΟΙΩΝ ή ΠΟΙΑΝΩΝ	ΠΟΙΩΝ ή ΠΟΙΑΝΩΝ	ΠΟΙΩΝ ή ΠΟΙΑΝΩΝ
Αιτιατική	ΠΟΙΟΥΣ	ΠΟΙΕΣ	ΠΟΙΑ

Πολλές φορές αντί για τις λέξεις:

ποιου και **ποιανού**

χρησιμοποιούμε τη λέξη **τίνος**.

Παράδειγμα:

Ποιανού είναι το βιβλίο;

ή αλλιώς

Τίνος είναι το βιβλίο;

Γράψε στα κενά παρακάτω

τι ρωτάει ο Στίκης τον Μπόμπιρα.

Θα σε βοηθήσουν οι απαντήσεις του Μπόμπιρα.

Χρησιμοποίησε την κατάλληλη

ερωτηματική αντωνυμία:

ΤΙ, ΠΟΙΑ, ΠΟΣΕΣ

Στίκης:

-
.....

Μπόμπιρας:

- Μου αρέσει
να διαβάζω βιβλία με **περιπέτειες** και ταξίδια.

Στίκης:

-
.....

Μπόμπιρας:

- Δε χρειάζομαι πολλές μέρες,
για να διαβάσω ένα βιβλίο.

Στίκης:

-
.....

Μπόμπιρας:

- Όταν τελειώνω ένα βιβλίο,
ζωγραφίζω κάτι από το βιβλίο
που μου άρεσε.

Περιπέτεια λέμε κάτι που μπορεί να μας συμβεί, χωρίς να το περιμένουμε. Περιπέτειες ακόμα λέμε τις δυσκολίες που μπορεί να περάσουμε, για να καταφέρουμε κάτι.

Μαθαίνω τη γραμματική

4. Η Ραλλού πρόσεξε ότι πολλές φορές τα παιδιά μπερδεύουν την ερωτηματική αντωνυμία **ποιο** με το **επίρρημα πιο**. Για αυτό και μας εξηγεί πότε χρησιμοποιούμε **ποιο** και πότε **πιο**.

Επιρρήματα είναι οι λέξεις που μας δείχνουν:

- **τόπο**, δηλαδή, πού έγινε κάτι, όπως οι λέξεις: εδώ, εκεί
- **χρόνο**, δηλαδή, πότε έγινε κάτι, όπως οι λέξεις: χτες, σήμερα
- **τρόπο**, δηλαδή, πώς έγινε κάτι, όπως οι λέξεις: καλά, έτσι, μαζί
- **ποσό**, δηλαδή, πόσο έγινε κάτι, όπως οι λέξεις: λίγο, πολύ.

Τα επιρρήματα βρίσκονται δίπλα σε ρήματα.

Όταν ρωτάμε, χρησιμοποιούμε την ερωτηματική αντωνυμία **ποιο**.

Παράδειγμα:

Σε **ποιο** θέατρο θα πάμε;

Όταν **συγκρίνουμε**, δηλαδή, όταν θέλουμε να δείξουμε το **περισσότερο**, χρησιμοποιούμε το επίρρημα **πιο**.

Παράδειγμα:

Ο Μπόμπιρας είναι **πιο** ψηλός από τον Στίκη.

Συμπλήρωσε τις παρακάτω προτάσεις
με τη λέξη: ποιο ή πιο.

Αν θέλεις να προλάβουμε την παράσταση,
περπάτα γρήγορα.

Με χρώμα ανακάτεψες το μαύρο
και έβαψες τον γκρι τοίχο;

Ξέρεις είναι
το μεγάλο αρχαίο θέατρο
στην Ελλάδα;

..... από τα αρχαία θέατρα
είναι κοντά στην περιοχή σου;

Θυμάμαι και προσέχω

5. Τις λέξεις τις φτιάχνουμε με **συλλαβές**.

Όταν χωρίζουμε μια λέξη σε συλλαβές,
λέμε ότι **συλλαβίζουμε** τη λέξη.

Ο συλλαβισμός στις λέξεις
γίνεται με κάποιους κανόνες:

- 2 ίδια σύμφωνα τα χωρίζουμε πάντα:
γραμματοσήμο → γραμ-μα-τό-ση-μο
- 2 ή 3 σύμφωνα δεν τα χωρίζουμε,
όταν από τα γράμματα αυτά
αρχίζουν ελληνικές λέξεις:
ζω**γραφ**ιά → ζω-**γρα**-φιά
Δε χωρίζω το **γρ**,
γιατί από **γρ**
αρχίζουν ελληνικές λέξεις,
όπως η λέξη **γράφω**.
- 2 ή 3 σύμφωνα τα χωρίζουμε,
όταν από τα γράμματα αυτά
δεν αρχίζουν ελληνικές λέξεις:
χα**ρτά**κια → χα**ρ**-τά-κια
Το **ρτ** το χωρίζω,
γιατί δεν υπάρχουν ελληνικές λέξεις
που να αρχίζουν από **ρτ**.

Μαθαίνω το λεξιλόγιο και την ορθογραφία

Συλλάβισε τις παρακάτω λέξεις
που δείχνουν τα πράγματα
που ρούφηξε η ηλεκτρική σκούπα
από το γραφείο του Μπόμπιρα.

Γραμματόσημα ..γραμ-μα-τό-ση-μα.....

Συνδετήρες

Εφημερίδα

Μολύβια

Φυλλάδια

Συνδετήρας

6. Το παραμύθι της Κοκκινোসκουφίτσας
το ξέρουν όλα τα παιδιά.

Στο τετράδιο σου
γράψε ξανά το παραμύθι
της Κοκκινোসκουφίτσας.
Κάνε τον λύκο καλό
και την Κοκκινোসκουφίτσα
κακό κορίτσι.

Οι ερωτήσεις της Ραλλούς μέσα στα συννεφάκια
θα σε βοηθήσουν
να κρατήσεις σημειώσεις,
για να φτιάξεις το παραμύθι σου.

Θυμήσου
να γράψεις ακόμα
τι σκέφτονταν και πώς αισθάνονταν
τα πρόσωπα του παραμυθιού.

1. Πότε;

Ξεκίνα έτσι: Μια φορά κι έναν καιρό

2. Πού;

Σκέψου έναν τόπο για
το παραμύθι σου.

3. Ποιοι είναι οι βασικοί ήρωες;

Δηλαδή, ποιοι είναι οι
πρωταγωνιστές του παραμυθιού;

4. Ποια άλλα πρόσωπα εμφανίζονται στο παραμύθι;

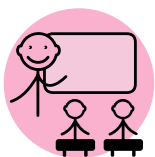
5. Τι έγινε στην αρχή;

6. Ποιες δυσκολίες είχε ο ήρωας;

7. Τι έκανε ο ήρωας,
για να ξεπεράσει τις δυσκολίες;

8. Τι γίνεται στο τέλος;

7. Διαβάζουμε στην τάξη μας
τα παραμύθια που γράψαμε.
Διαλέγουμε το πιο αστείο.

Παίζουμε το παραμύθι
που διαλέξαμε στην τάξη.

Διαλέγουμε ποιον ρόλο
θα παίξει ο καθένας.

Φτιάχνουμε τα **σκηνικά**
και τα κουστούμια μας.

Διαλέγουμε τη μουσική
που μας αρέσει.

Καλή μας διασκέδαση!

Η σκηνή ενός θεάτρου
είναι το μέρος όπου ανεβαίνουν
οι ηθοποιοί και παίζουν
τον ρόλο τους.

Τα **σκηνικά** είναι κάθε πράγμα
που υπάρχει πάνω στη σκηνή
του θεάτρου.

Παράδειγμα:

- Σκηνικά μπορεί να είναι
μια καρέκλα, ένα τραπέζι,
μια κουρτίνα και άλλα πολλά.
- Σκηνικά ακόμα είναι
και πράγματα που φτιάχνουμε,
όπως: ένα δέντρο,
ένα ζώο φτιαγμένο από χαρτί
ή μια ζωγραφιά που
φτιάχνουμε και τη βάζουμε
στη σκηνή του θεάτρου.

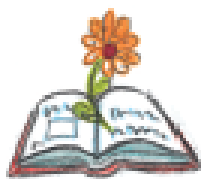

Βάζω ✓ στο κουτάκι,
για να δείξω
πόσο καλά έμαθα κάτι.

Σε αυτήν την ενότητα έμαθα	Έμαθα πολύ καλά	Χρειάζομαι λίγη βοήθεια
Να ξεχωρίζω ένα θεατρικό κείμενο από άλλα κείμενα.		
Να χρησιμοποιώ λέξεις που έχουν σχέση με το θέατρο, όπως: ηθοποιός, παράσταση, εισιτήριο και άλλες λέξεις.		
Να χρησιμοποιώ τον παρακείμενο και τον υπερσυντέλικο της ενεργητικής και της παθητικής φωνής.		
Να κάνω τον ευθύ λόγο πλάγιο λόγο. Να κάνω τον πλάγιο λόγο ευθύ λόγο.		
Να δίνω οδηγίες με διαφορετικό τρόπο.		
Να χρησιμοποιώ τα χρονικά επιρρήματα.		
Να χρησιμοποιώ σωστά τις ερωτηματικές αντωνυμίες.		

Συζητάμε στην τάξη με τον δάσκαλο
ή τη δασκάλα μας
ποια βιβλία θα μπορούσαμε να διαβάσουμε.

Ανθολόγιο: Γιώργος Μ. Μαρίνος, *Το τραγούδι του κλόουν*

Σε αυτήν την ενότητα

θα παίξουμε παιχνίδια με τις λέξεις

θα μάθουμε:

- λέξεις και εκφράσεις που έχουν σχέση με τη λέξη **γλώσσα** και τη λέξη **γράμματα**
- πώς λέγεται μια λέξη ή μια φράση, όταν τη χρησιμοποιούμε **κυριολεκτικά**
- πώς λέγεται μια λέξη ή μια φράση, όταν τη χρησιμοποιούμε **μεταφορικά**.

Λέξεις φτερουγίζουν πέρα, ταξιδεύουν στον αγέρα.

Σημαίνει ότι, όπως τα πουλιά πετούν και ταξιδεύουν στον αέρα, έτσι φαίνεται να κάνουν και οι λέξεις.

Όταν χρησιμοποιούμε λέξεις ή φράσεις που μπορούν να γίνουν στα αλήθεια, λέμε ότι αυτές τις λέξεις ή αυτές τις φράσεις τις χρησιμοποιούμε **κυριολεκτικά**.

Παράδειγμα:

Ο αετός πετάει.

Όταν χρησιμοποιούμε λέξεις ή φράσεις που δεν μπορούν να γίνουν στα αλήθεια, λέμε ότι αυτές τις λέξεις ή αυτές τις φράσεις τις χρησιμοποιούμε **μεταφορικά**.

Παράδειγμα: Πετάει η ομάδα.

θα μάθουμε:

- πώς λέγονται οι προτάσεις που ξεκινούν με κάποιες λέξεις όπως: πριν, όταν, αφού και άλλες
- να χρησιμοποιούμε τις **αόριστες αντωνυμίες**.

Ακόμα θα μάθουμε:

- την ιστορία της ελληνικής γλώσσας και της ελληνικής γραφής
- τη σημασία της ελληνικής γλώσσας και της ελληνικής γραφής
- πώς λέγεται η γλώσσα που μιλούν οι κωφοί άνθρωποι.

... και όλα αυτά
παίζοντας παιχνίδια με τις λέξεις!

Οι **αντωνυμίες** είναι οι λέξεις που χρησιμοποιούμε αντί για ονόματα, δηλαδή, αντί για ουσιαστικά ή επίθετα.

Παράδειγμα:

Ο δάσκαλος διαβάζει.

Αυτός διαβάζει.

Οι **αόριστες αντωνυμίες**

είναι οι αντωνυμίες που δε μας δείχνουν ακριβώς για ποιον άνθρωπο, ποιο ζώο ή ποιο πράγμα μιλάμε.

Παράδειγμα:

Κάποιος διαβάζει.

Η λέξη κάποιος είναι αόριστη αντωνυμία.

Παιχνίδια με τις λέξεις

Παίζουν ο Κωστής και ο Αλέξης
το παιχνίδι με τις λέξεις.

Γρύλος, γρίφος και **γρι γρι**,
να 3 λέξεις από γρι.

Και άλλες που τελειώνουν σε -άνι;
Πάει η γλώσσα τους ροδάνι.

Ο Αλέξης ή ο Κωστής
θα είναι τώρα ο νικητής;

Γρίφος είναι μια φράση
που πρέπει να σκεφτούμε πολύ,
για να καταλάβουμε τι σημαίνει.

Γρι γρι είναι:

- μία βάρκα για ψάρεμα
- ένα μεγάλο δίχτυ για ψάρεμα.

Γρύλος είναι ένα **έντομο**
που μοιάζει με την ακρίδα.

Ροδάνι είναι ένα εργαλείο
με το οποίο οι άνθρωποι
τυλίζουν γρήγορα τις κλωστές.
Πάει η γλώσσα τους ροδάνι
σημαίνει ότι μιλάνε πολύ και
γρήγορα.

Παιχνίδια με τις λέξεις (συνέχεια)

Λέξεις **φτερουγίζουν** πέρα,
ταξιδεύουν στον αγέρα.

Πες ο ένας, πες ο άλλος,
πο, πο, **σαματάς** μεγάλος.

Τόσες λέξεις από ρο
πού τις βρήκαν; **Απορώ**.

Να και ο Φάνης, να και η Υβόννη.
Το παιχνίδι πια **φουντώνει**.

Κρυφά ακούει η **αμυγδαλιά**.
Να! γελάνε τα πουλιά.

Στον ουρανό πάνε ψηλά
και η γειτονιά όλη γελά.

(Διασκευή από τη Νεότερη Σχολική Ανθολογία
του Θεόδωρου Α. Γιαννόπουλου,
Εκδ. Ν.Δ. ΝΙΚΑΣ Α.Ε., Αθήνα, 1983)

Φτερουγίζω σημαίνει
ανοίγω τα φτερά μου
και πετάω.

Απορώ για κάτι,
όταν δεν μπορώ
να το εξηγήσω.

Φουντώνει το παιχνίδι
σημαίνει
ότι γίνεται όλο και πιο ζωντανό.

Για να θυμηθούμε το παιχνίδι που έπαιζαν τα παιδιά, συζητάμε στην τάξη μας.

- Τι παιχνίδι έπαιζαν τα παιδιά;
- Με ποιον τρόπο έπαιζαν αυτό το παιχνίδι τα παιδιά;
- Γιατί γινόταν μεγάλη φασαρία;

Στις παρακάτω ερωτήσεις γράψε την απάντηση στο διπλανό κουτάκι.

Πόσες στροφές έχει το ποίημα;

Πόσους στίχους έχει κάθε στροφή;

Στις προηγούμενες σελίδες στο κείμενο με τίτλο **Παιχνίδια με τις λέξεις** κύκλωσε τις λέξεις του ποιήματος που κάνουν **ομοιοκαταληξία**.

Όταν στις τελευταίες λέξεις των στίχων ενός ποιήματος το τελευταίο κομματάκι τους ακούγεται το ίδιο, τότε έχουμε **ομοιοκαταληξία**.

Παράδειγμα:

Ο Αλέξης ή ο Κωστής
θα είναι τώρα ο νικητής;

Μαθαίνω τη γραμματική

Στο ποίημα διαβάζουμε:

**Λέξεις φτερουγίζουν πέρα,
ταξιδεύουν στον αγέρα.**

Στους παραπάνω στίχους του ποιήματος
οι **λέξεις** φαίνεται **να φτερουγίζουν**
και **να ταξιδεύουν**,
όπως και τα πουλιά.

Συζητάμε στην τάξη μας.

Φτερουγίζουν
και ταξιδεύουν στα αλήθεια οι λέξεις;

Μερικές φορές λέμε λόγια (λέξεις και φράσεις)
που δεν μπορούν να γίνουν στα αλήθεια.

Παράδειγμα:

Λέξεις φτερουγίζουν πέρα,
ταξιδεύουν στον αγέρα.

Στους παραπάνω στίχους
οι λέξεις φτερουγίζουν
και ταξιδεύουν στον αγέρα.
Συμβαίνει στα αλήθεια αυτό;
Δηλαδή, φτερουγίζουν στα αλήθεια οι λέξεις;
Ταξιδεύουν στα αλήθεια οι λέξεις στον αγέρα;

Όταν χρησιμοποιούμε λέξεις ή φράσεις
που δεν μπορούν να γίνουν στα αλήθεια,
λέμε ότι αυτές τις λέξεις ή αυτές τις φράσεις
τις χρησιμοποιούμε **μεταφορικά**.

Όταν χρησιμοποιούμε λέξεις ή φράσεις
που μπορούν να γίνουν στα αλήθεια,
λέμε ότι αυτές τις λέξεις ή αυτές τις φράσεις
τις χρησιμοποιούμε **κυριολεκτικά**.

Παράδειγμα:

Τα πουλιά φτερουγίζουν στον αέρα.
Στην παραπάνω φράση τα πουλιά φτερουγίζουν,
δηλαδή πετάνε, στον αέρα.
Συμβαίνει στα αλήθεια αυτό;
Δηλαδή, τα πουλιά στα αλήθεια
φτερουγίζουν στον αέρα;
Ναι, τα πουλιά στα αλήθεια
φτερουγίζουν στον αέρα.
Τη φράση αυτή
τη χρησιμοποιούμε κυριολεκτικά,
γιατί στα αλήθεια τα πουλιά
φτερουγίζουν στον αέρα.

Φράσεις που τις χρησιμοποιούμε κυριολεκτικά .	Φράσεις που τις χρησιμοποιούμε μεταφορικά .
Έχει χρυσό δαχτυλίδι.	Έχει χρυσή καρδιά (σημαίνει ότι είναι καλό παιδί).
Ο αετός πετάει.	Η ομάδα πετάει (σημαίνει ότι είναι μια πολύ καλή ομάδα).
Κόβει το ψωμί σε φέτες.	Κόβει το μυαλό του (σημαίνει ότι είναι πολύ έξυπνος).

Αντίγραψε τους παρακάτω στίχους από το ποίημα.

Εδώ τις λέξεις τις χρησιμοποιούμε μεταφορικά.

Το παιχνίδι πια φουντώνει.

Λέξεις φτερουγίζουν πέρα.

Πάει η γλώσσα τους ροδάνι.

.....

.....

.....

.....

Μαθαίνω το λεξιλόγιο και την ορθογραφία

Πάει η γλώσσα τους ροδάνι σημαίνει
ότι μιλάνε γρήγορα και πολύ.
Η **γλώσσα** τους, δηλαδή,
μοιάζει με το **ροδάνι**.
Το ροδάνι είναι ένα εργαλείο
που τυλίγει γρήγορα τις κλωστές.

Ροδάνι

Υπάρχουν και άλλες φράσεις που
τη λέξη **γλώσσα** τη χρησιμοποιούμε
μεταφορικά, όπως:

Αυτός βγάζει γλώσσα.
Σημαίνει ότι μιλάει άσχημα.

Η γλώσσα του στάζει μέλι.
Σημαίνει ότι μιλάει όμορφα.

Λύθηκε η γλώσσα του.
Σημαίνει ότι μιλάει συνέχεια.

Φάε τη γλώσσα σου.
Σημαίνει μην το ξαναπείς.

Μιλάμε άλλη γλώσσα.
Σημαίνει ότι δεν καταλαβαίνει
ο ένας τον άλλον.

Με τη βοήθεια από τη Ραλλού στην προηγούμενη σελίδα ένωσε με μια γραμμή τις μεταφορικές φράσεις της στήλης Α με τη σημασία τους στη στήλη Β.

Στήλη Α

Στήλη Β

Αυτός βγάζει γλώσσα .	●	● Μιλάει όμορφα.
Η γλώσσα του στάζει μέλι.	●	● Μιλάει άσχημα.
Λύθηκε η γλώσσα του.	●	● Μιλάει συνέχεια.
Φάε τη γλώσσα σου.	●	● Δεν καταλαβαίνει ο ένας τον άλλον.
Μιλάμε άλλη γλώσσα .	●	● Μην το ξαναπείς.

Διάλεξε 2 από τις παραπάνω μεταφορικές φράσεις και γράψε μια πρόταση για κάθε φράση στο τετράδιό σου.

**Μαθαίνω το λεξιλόγιο
και την ορθογραφία**

Συμπλήρωσε τα γράμματα
που λείπουν στις παρακάτω λέξεις
που βρίσκονται στο ποίημα.

π _ _ χ ν ί δ _

λ _ ξ _ _ ς

γ ρ _ φ _ ς

τ ε λ ε ι _ ν _ _ ν

α π _ ρ _

γ λ ώ _ _ α

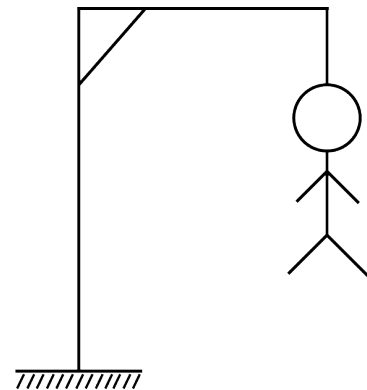
**Μαθαίνω το λεξιλόγιο
και την ορθογραφία**

Ώρα για παιχνίδι!

Παίζουμε το παιχνίδι της κρεμάλας
στην τάξη μας.

Διαλέγουμε λέξεις από το ποίημα.

Ο δάσκαλος ή η δασκάλα σου
θα σου εξηγήσει
πώς παίζεται η κρεμάλα.

Γλωσσική αυτοβιογραφία

Δε θυμάμαι καλά
πότε κατάλαβα
τι είναι η γλώσσα
που μιλούν οι άνθρωποι.
Όταν άρχισα
να λέω τα πρώτα μου λόγια,
δεν ήξερα
πως αυτό λέγεται: **γλώσσα**.
Έμαθα να μιλώ,
όπως έμαθα να τρώω,
να περπατώ
και να τραβώ τα γένια του πατέρα μου.
Όλοι μιλούσαν γύρω μου.

Δεν καταλάβαινα, όμως,
γιατί η γάτα μας δε μιλούσε
όπως εγώ.
Έκανα ό,τι μπορούσα,
για να κάνω τη γάτα μου
να μιλήσει,
όπως μιλάω εγώ.
Την τσίμπησα,
της έσφιξα τον λαιμό,
τις τράβηξα τις τρίχες της.
Όμως, αυτή δε μιλούσε.

Όταν ένας άνθρωπος γράφει
για αυτά που έχει ζήσει,
λέμε ότι γράφει την
αυτοβιογραφία του.

Η γάτα μου

Τότε η μητέρα μου
μου είπε
πως η γάτα μας είχε τη δική της γλώσσα.
Ήταν η πρώτη φορά που κατάλαβα
ότι εγώ μιλούσα άλλη γλώσσα
και η γάτα μας άλλη.

Ύστερα άκουσα και άλλους ανθρώπους
που δεν καταλάβαινα τα λόγια τους,
όταν μιλούσαν.

Ήταν ένας ψαράς από μια άλλη χώρα,
την Ιταλία.

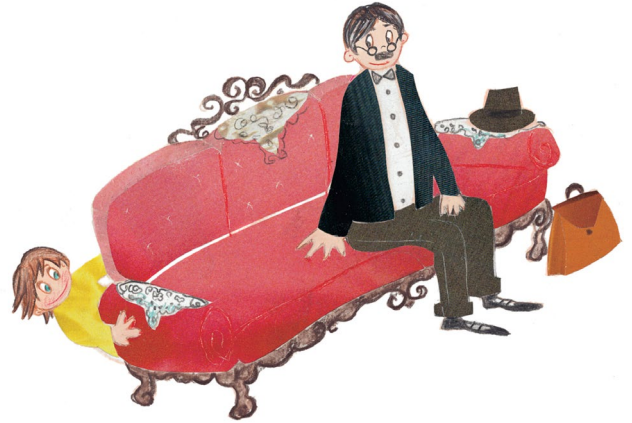
Ήταν και μια ξανθή δασκάλα
και ο γιατρός του σπιτιού μας.

Όταν τους άκουγα να μιλάνε,
γελούσα.
Είχαν και αυτοί τη δική τους γλώσσα.

Για εμένα όλες αυτές
οι άλλες γλώσσες,
οι ξένες γλώσσες, δηλαδή,
μου φαίνονταν ίδιες.

Έτσι νόμιζα ότι και η γάτα μας
καταλάβαινε τι έλεγαν.

Ύστερα η μητέρα μου
μου είπε
ότι ο ψαράς μιλούσε ιταλικά,
η δασκάλα γερμανικά
και ο γιατρός στην **καθαρεύουσα**.

Ο γιατρός του σπιτιού μας.

Καθαρεύουσα είναι
η ελληνική γλώσσα
όπως τη μιλούσαν
στην Ελλάδα
πριν πολλά χρόνια.
Παράδειγμα:
Η λέξη παιδί στην
καθαρεύουσα ήταν: παῖς

Έπειτα τα συνήθισα όλα αυτά.

Όταν έβλεπα τον ψαρά,
έλεγα γελώντας μια ιταλική λέξη:
πέσι, πέσι.

Όταν έβλεπα τη δασκάλα,
φώναζα τη γερμανική λέξη:
φροϊλάιν, φροϊλάιν.

Και όταν έβλεπα τον γιατρό,
φώναζα μια λέξη στην καθαρεύουσα:
φέψη, φέψη.

Και περνούσα ωραία τον χρόνο μου.

Όταν μεγάλωσα,
ο πατέρας μου με έβαλε στα γόνατά του
και μου είπε
ότι ήρθε η στιγμή
να αρχίσω να μαθαίνω γράμματα.

Την άλλη μέρα ήρθε ο δάσκαλος
και μου έφερε μερικά τετράδια
και μολύβια.

Δεν τα είχα ξαναδεί.

Τα πήρα στα χέρια μου
και τα κοίταζα με χαρά.

Ο δάσκαλος πήρε δύο καρέκλες
και τις έβαλε κοντά στο τραπέζι,
δίπλα δίπλα.

Κάθισε κοντά μου
και μου είπε κάποια λόγια
που δεν τα θυμάμαι.

Πέσι στα ιταλικά σημαίνει **ψάρι**.

Φροϊλάιν στα γερμανικά σημαίνει
δεσποινίς.

Ο συγγραφέας, όταν ήταν μικρός,
δεν έλεγε καθαρά κάποιες λέξεις.
Έτσι, όταν ήθελε να πει
στην καθαρεύουσα τη λέξη **αφέψημα**,
φώναζε **φέψη**.

Όταν βράζουμε στο νερό τσάι
ή χαμομήλι, για να τα πιούμε,
φτιάχνουμε ένα αφέψημα.

Δεν ξέρω γιατί,
αλλά όταν άρχισε
να μου μιλάει,
θυμήθηκα τον Ιταλό ψαρά
και άρχισα να γελάω.

Ο δάσκαλος με χάιδεψε στην πλάτη,
ενώ η μητέρα μου με μάλωσε.

Τότε ο δάσκαλος της είπε:
- Μην το μαλώνετε το παιδί.
Έτσι είναι όλα τα παιδάκια.
Όταν αρχίσουν να μαθαίνουν ελληνικά,
τους φαίνεται παράξενο και γελάνε.
Ύστερα συνηθίζουν.

Ο δάσκαλος είχε δίκιο.
Σε λίγο καιρό συνήθισα.
Έμαθα τον παρατατικό, τον υπερσυντέλικο,
τους μέλλοντες και πολλά πράγματα
που τώρα δεν τα θυμάμαι.
Άρχισα να γίνομαι **σοφός**.

Σοφός είναι ο άνθρωπος
που ξέρει πολλά πράγματα
και σκέφτεται σωστά.

Π. Νιρβάνας, Τα Άπαντα, 3ος τόμος, έκδ. Χρήστου Γιοβάνη,
Αθήνα, 1968 (διασκευή).

Συζητάμε στην τάξη μας:

- Πώς έμαθε ο συγγραφέας να μιλάει;
- Πώς κατάλαβε ο συγγραφέας ότι μόνο οι άνθρωποι μπορούν να μιλάνε;
- Πώς έμαθε ότι υπάρχουν διαφορετικές ξένες γλώσσες;
- Γιατί τον έπιαναν τα γέλια κάθε φορά που μιλούσε ο γιατρός;
- Γιατί θυμήθηκε τον Ιταλό ψαρά, όταν άρχισε να του μιλάει ο δάσκαλος;

Στο κείμενο, στις προηγούμενες σελίδες, διαβάζουμε:

Όταν άρχισε να μου μιλάει ο δάσκαλος, άρχισα να γελάω.
Ο δάσκαλος με χαίδεψε στην πλάτη, ενώ η μητέρα μου με μάλωσε.

Συζήτησε με τον διπλανό σου ή την διπλανή σου, γιατί γέλαγε ο συγγραφέας.

Στο κείμενο, στις προηγούμενες σελίδες, διαβάζουμε:
Η γάτα μας έχει τη δική της γλώσσα.

Συζητάμε στην τάξη μας.

Τα ζώα έχουν δική τους γλώσσα;

Ο μικρός έγραψε μία **έκθεση** στην καθαρεύουσα.

Προσπάθησε

να διαβάσεις μια πρόταση
από την έκθεση που έγραψε:

Ώραϊαν τινά πρωϊαν έβαδίζομεν παρά θίν' άλός.

Υπογράμμισε στην παραπάνω πρόταση
τις λέξεις που δεν καταλαβαίνεις.

Το πινακάκι παρακάτω έχει λέξεις στην καθαρεύουσα.

τά ὦτα	ὁ ὀφθαλμός	ἡ ῥίς	οἱ ὀδόντες	ἡ χεὶρ	ὁ παῖς
--------	------------	-------	------------	--------	--------

Οι λέξεις στο πινακάκι μοιάζουν κάπως
με τις λέξεις που χρησιμοποιούμε σήμερα.

Με τη βοήθεια του δασκάλου ή της δασκάλας σου
γράψε δίπλα σε κάθε λέξη
αυτή που έχει την ίδια σημασία.

Τα δόντια:

Το χέρι:

Τα αυτιά

Η μύτη

Το μάτι

Το παιδί

Ο συγγραφέας γέλασε,
όταν άκουσε για πρώτη φορά
τον δάσκαλο να του μιλάει
στην καθαρεύουσα.
Η μητέρα του θύμωσε για αυτό.
Ο δάσκαλος, όμως, δε θύμωσε.

Κύκλωσε στο κείμενο
τι είπε ο δάσκαλος στη μητέρα του.

Γράψε τα λόγια που κύκλωσες:

.....

.....

.....

.....

Μαθαίνω το λεξιλόγιο και την ορθογραφία

Στις προηγούμενες σελίδες
στο κείμενο με τίτλο
Γλωσσική αυτοβιογραφία
διαβάζουμε:

Όταν άρχισα να λέω τα πρώτα μου λόγια,
δεν ήξερα πως αυτό λέγεται: **γλώσσα**.

Τι σημαίνει η λέξη **γλώσσα**
στην παραπάνω πρόταση;
Κύκλωσε την απάντηση
που νομίζεις ότι είναι σωστή.

- α) Η **γλώσσα** βρίσκεται
μέσα στο στόμα μας.
Χρησιμοποιούμε τη γλώσσα
για να τρώμε
και να μιλάμε.
- β) **Γλώσσα** είναι όλες οι λέξεις
που χρησιμοποιούμε,
για να μιλάμε και να γράφουμε.
- γ) **Γλώσσα** είναι ένα ψάρι.

Μαθαίνω τη γραμματική

Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί πολλές αόριστες αντωνυμίες.

Θυμάμαι τις αντωνυμίες

Οι **αντωνυμίες** είναι οι λέξεις που χρησιμοποιούμε αντί για ονόματα, δηλαδή, αντί για ουσιαστικά ή επίθετα.

Παράδειγμα:

Ο δάσκαλος διαβάζει.

Αυτός διαβάζει.

Η λέξη αυτός είναι αντωνυμία.

Οι **αόριστες αντωνυμίες** είναι οι αντωνυμίες που δε μας δείχνουν ακριβώς για ποιον άνθρωπο, ποιο ζώο ή ποιο πράγμα μιλάμε.

Παράδειγμα:

Κάποιος διαβάζει.

Η λέξη κάποιος είναι αόριστη αντωνυμία.

Οι αόριστες αντωνυμίες είναι:

- ένας – μία – ένα
- κάποιος – κάποια – κάποιον
- κάθε, καθένας
καθεμία ή καθεμιά – καθένα
- κανένας – καμία ή καμιά – κανένα
- τίποτα
- μερικοί – μερικές – μερικά
- άλλος – άλλη – άλλο
- κάτι
- κάμποσος – κάμποση – **κάμποσο**.

Κάμποσο σημαίνει αρκετό.

Συμπλήρωσε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με τις **αόριστες αντωνυμίες** που είναι στην παρένθεση.

(κάμποσο, άλλη, άλλους, ένας, μια, μερικά, άλλη)

Ήταν η πρώτη φορά που κατάλαβα
ότι γλώσσα μιλούσα εγώ
και γλώσσα η γάτα μας.

Ύστερα άκουσα και ανθρώπους
που δεν καταλάβαινα τι λέγανε,
όταν μιλούσαν.

Ήταν Ιταλός ψαράς,
..... ξανθή δασκάλα
και ο γιατρός του σπιτιού μας.

Ύστερα από καιρό
ο πατέρας μου μου είπε πως ήρθε η στιγμή
να αρχίσω να μαθαίνω γράμματα.

Την άλλη μέρα ήρθε ο δάσκαλος
και μου έφερε τετράδια και μολύβια.

Μαθαίνω το λεξιλόγιο και την ορθογραφία

Να μερικές λέξεις
που έγραψε ο συγγραφέας,
όταν ήταν μικρός,
σε κάποια έκθεσή του:
**ενθυμούμαι, ιατρός, πατήρ, ομιλώ,
διδάσκαλος, διασκέδασις, οικία, μήτηρ**

Με τη βοήθεια του διπλανού πίνακα
γράψε στις παρακάτω γραμμές
τη σημασία της κάθε λέξης.

Ενθυμούμαι
Ιατρός
Πατήρ
Ομιλώ
Διδάσκαλος
Διασκέδασις
Οικία
Μήτηρ

γιατρός
πατέρας
μητέρα
δάσκαλος
διασκέδαση
μιλώ
σπίτι
θυμάμαι

Χορεύοντας με... ανήκουστους ήχους

Ανήκουστους ήχους λέμε τους ήχους που δεν μπορούμε να τους ακούσουμε με τα αυτιά μας.

Η Ευγενία είναι ένα κορίτσι 10 χρόνων.
Είναι ένα έξυπνο κορίτσι
που δεν ακούει τους ήχους.
Είναι **κωφή**.

Μιλάει τη **Νοηματική Γλώσσα**
που είναι η **επίσημη γλώσσα**
των κωφών.

Επίσης, μπορεί να καταλάβει
αυτά που της λέμε
προσέχοντας τις κινήσεις
που κάνουν τα χείλη μας.

Νοηματική γλώσσα είναι η γλώσσα
που μιλούν οι κωφοί άνθρωποι.
Χρησιμοποιούν τα χέρια τους
για να δείξουν τι θέλουν να πουν
και για να επικοινωνήσουν με τους άλλους.

Νοηματική γλώσσα

Η Ευγενία κάνει παρέα
και με κωφά παιδιά
και με παιδιά που ακούνε.

Η Στεφανία είναι η καλύτερη φίλη της Ευγενίας.
Η Στεφανία ακούει.
Έμαθε από την Ευγενία
να καταλαβαίνει αρκετά τη Νοηματική Γλώσσα.
Έτσι μπορούν
και μιλάνε μεταξύ τους.

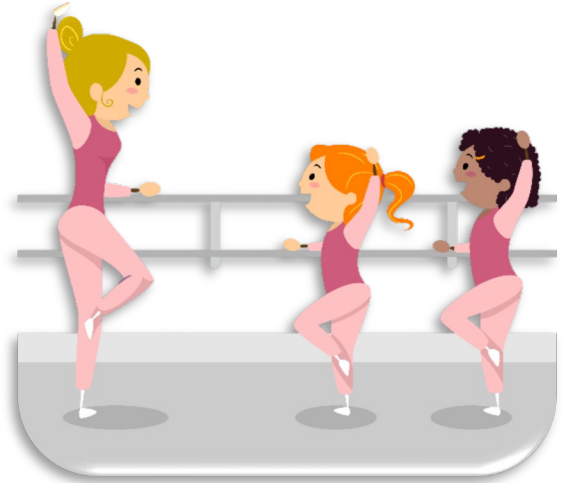
Η Στεφανία είναι από την Κρήτη.
Το προηγούμενο καλοκαίρι
η Στεφανία και η Ευγενία
έκαναν μαζί διακοπές
στην Κρήτη.

Η Στεφανία έκανε **μπαλέτο**.
Είπε στην Ευγενία
ότι χορεύοντας
νιώθει χαρούμενη.

Το **Μπαλέτο**
είναι ένας χορός.

Η Ευγενία είπε στη Στεφανία
ότι θέλει και αυτή
να χορεύει και να είναι χαρούμενη.

Όταν η Ευγενία γύρισε στην Αθήνα,
πήγε να μάθει χορό
σε μια σχολή μπαλέτου.
Η δασκάλα του μπαλέτου
εξήγησε στα άλλα παιδιά
ότι η Ευγενία δεν ακούει τη μουσική,
αλλά θα την καταλαβαίνει με το σώμα της.

Στην αρχή η Ευγενία δυσκολεύτηκε
και φοβήθηκε
ότι δε θα τα καταφέρει.
Ο μπαμπάς της και η δασκάλα της
τη βοήθησαν.
Χρειάζεται **θάρος** και προσπάθεια,
είπε ο μπαμπάς της.

Θάρρος είναι η δύναμη
που δείχνει κάποιος
για να κάνει κάτι
ακόμα και όταν φοβάται.

Η Ευγενία έκανε μπαλέτο για ένα χρόνο
και σιγά σιγά τα κατάφερε.
Έμαθε να χορεύει,
χωρίς να ακούει τη μουσική.
Καταλαβαίνει τη μουσική,
επειδή το ξύλινο πάτωμα κουνιέται.

Εγώ γνώρισα την Ευγενία **τυχαία**
σε ένα πάρτι κωφών.
Ήταν λίγο αγχωμένη,
γιατί την άλλη μέρα χόρευε στο θέατρο.
Εκεί θα πήγαιναν να τη δουν
και άλλοι κωφοί άνθρωποι.
Για αυτό θα υπήρχε και ένας **διερμηνέας**
για τη Νοηματική Γλώσσα.

Διερμηνέας είναι αυτός
που εξηγεί όσα λέγονται
στη Νοηματική Γλώσσα
για τους ανθρώπους
που δεν ακούν.

Όταν έφυγα από το πάρτι,
χαιρέτησα την Ευγενία
και της είπα: Καλή Επιτυχία!

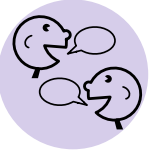
Γκαζμέντ Καπλάνι, εφημερίδα Τα Νέα, 23/06/2003 (διασκευή).

Για να θυμηθείς την προσπάθεια της Ευγενίας
να μάθει μπαλέτο,
γράψε δίπλα σε κάθε πρόταση τον σωστό αριθμό.
Δες το παράδειγμα.

Η Ευγενία αποφάσισε να μάθει μπαλέτο.	
Η Ευγενία είναι κωφή.	1
Η Ευγενία μιλάει τη Νοηματική Γλώσσα.	
Στην αρχή φοβόταν ότι δε θα τα καταφέρει.	
Στο τέλος η Ευγενία κατάφερε και χόρεψε στο θέατρο.	
Με θάρρος και προσπάθεια η Ευγενία κατάφερε να χορέψει.	

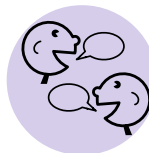
Η δασκάλα του μπαλέτου εξήγησε στα άλλα παιδιά
ότι η Ευγενία δεν ακούει τη μουσική,
αλλά θα την καταλαβαίνει με το σώμα της.

Συζητάμε στην τάξη μας.

Με ποιον τρόπο
καταλαβαίνει η Ευγενία τη μουσική;

Παρατήρησε καλά
το δαχτυλικό αλφάβητο.

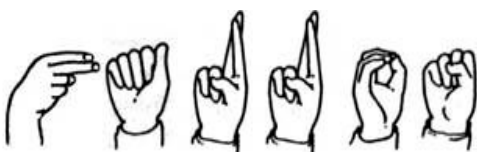
Με τη βοήθεια
από τον δάσκαλό σου ή τη δασκάλα σου
σχημάτισε το όνομά σου
στη Νοηματική Γλώσσα.

Δαχτυλικό αλφάβητο

Γράψε κάθε γράμμα της Νοηματικής Γλώσσας,
για να μάθεις τι χρειάζεται η Ευγενία
για να τα καταφέρει.

— — — — — και — — — — —

Μαθαίνω τη γραμματική

Στις παρακάτω προτάσεις
κύκλωσε τις χρωματισμένες λέξεις.
Ύστερα χρησιμοποίησε τη λέξη που κύκλωσες,
για να απαντήσεις σωστά
στις ερωτήσεις που ακολουθούν.

Η Στεφανία εξήγησε στην Ευγενία
πως **χορεύοντας** νιώθει σαν να πετάει.

Με ποιον τρόπο νιώθει η Στεφανία
σαν να πετάει;

Η δασκάλα του μπαλέτου δέχθηκε την Ευγενία
με χαρά.

Πώς δέχτηκε την Ευγενία
η δασκάλα του μπαλέτου;

Οι φράσεις **χορεύοντας** και **με χαρά**
είναι φράσεις που δείχνουν τον **τρόπο**
που κάνουμε κάτι.

Τα **τροπικά επιρρήματα**
είναι λέξεις
που δείχνουν
πώς κάνουμε κάτι,
δηλαδή, τον **τρόπο**
που κάνουμε κάτι.

Μαθαίνω τα τροπικά επιρρήματα

Για να δείξουμε τον **τρόπο**,
δηλαδή, να απαντήσουμε στην ερώτηση **πώς**,
μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε:

- **τροπικά επιρρήματα**,
όπως: **έτσι, μαζί, αλλιώς** και άλλα
- **φράσεις που δείχνουν τον τρόπο**,
όπως: **σιγά σιγά, έτσι κι έτσι**
και άλλες
- **μετοχές**, δηλαδή, λέξεις που τελειώνουν
σε **–οντας ή –ώντας**
Παράδειγμα:
Έφτασα στο σπίτι **χορεύοντας** και **τραγουδώντας**.
- **φράσεις με προθέσεις**.
Παράδειγμα:
Πέρασε τον δρόμο **με προσοχή**.
Έκοψε το ψωμί **χωρίς μαχαίρι**.

Μαθαίνω τις προθέσεις

Οι **προθέσεις** είναι μικρές λέξεις που μπαίνουν μπροστά από άλλες λέξεις.

Τέτοιες λέξεις είναι οι:

αντί, από, για, δίχως, εναντίον, εξαιτίας, έως, κατά, με, μετά, μεταξύ, μέχρι, παρά, πριν, προς, σαν, σε, χωρίς, ως και πολλές άλλες.

Η πρόθεση μαζί με τη λέξη που ακολουθεί μπορεί να μας δείχνει:

- τον **τρόπο**

Παράδειγμα:

Πέρασε τον δρόμο **με προσοχή**.

- τον **τόπο**

Παράδειγμα:

Πηγαίνω **προς το σχολείο**.

- τον **χρόνο**

Παράδειγμα:

Έμεινε στο σχολείο **μέχρι το απόγευμα**.

Παραδείγματα:

Ήρθε **μαζί με τη μαμά του**.

Σε λίγο θα βγούμε διάλειμμα.

Η σχολική γιορτή έγινε **από τους μαθητές**.

Έκοψε το ψωμί **χωρίς μαχαίρι**.

Μαθαίνω τις μετοχές

Μετοχές είναι οι λέξεις που φτιάχνουμε από τα ρήματα και τελειώνουν σε **–οντας** ή **–ώντας**.

Κανόνες ορθογραφίας

- Οι μετοχές γράφονται με **ο**, όταν το **ο** δεν τονίζεται.

Παράδειγμα:

γράφω γράφ**ον**τας

- Οι μετοχές γράφονται με **ω**, όταν το **ο** τονίζεται.

Παράδειγμα:

τραγουδ**ώ** τραγουδ**ών**τας

Συμπλήρωσε τα κενά των προτάσεων με τις **μετοχές** της παρένθεσης.

(προσέχοντας, παίζοντας, γελώντας, προσπαθώντας)

Η Ευγενία κατάφερε να χορέψει
με προσπάθεια.

Η Ευγενία κατάφερε να χορέψει

Η Ευγενία κινείται **με προσοχή**.

Η Ευγενία κινείται

Πέρασα πολύ ωραία
με παιχνίδι και **γέλιο**.

Πέρασα πολύ ωραία
..... και

Μαθαίνω το λεξιλόγιο και την ορθογραφία

Η Ευγενία ξέρει καλά
την Ελληνική Νοηματική Γλώσσα
που είναι η **επίσημη** γλώσσα
των κωφών στην Ελλάδα.

Το **επίθετο**
ο επίσημος – η επίσημη – το επίσημο
δεν έχει μόνο μια σημασία.

Συμπλήρωσε τα κενά
στις παρακάτω προτάσεις
με το επίθετο **ο επίσημος, η επίσημη, το επίσημο**,
για να δεις τις διαφορετικές σημασίες του.

Στις 25 Μαρτίου
κανένας άνθρωπος δεν εργάζεται.
Λέμε ότι είναι αργία του κράτους.

Στον γάμο
οι καλεσμένοι φορούν ρούχα.

Στη σχολική γιορτή
οι καλεσμένοι
κάθονται στην πρώτη σειρά.

Συζητάμε στην τάξη μας
τις διαφορετικές σημασίες του επιθέτου
ο επίσημος, η επίσημη, το επίσημο.

Επίθετα είναι οι λέξεις
που μας δείχνουν
πώς είναι τα ουσιαστικά.

Παραδείγματα:

Ο Νίκος είναι **ψηλός**.

Η τσάντα είναι **κόκκινη**.

Το σχολείο είναι **πέτρινο**.

Το επίθετο όπως και το
ουσιαστικό έχει **3 γένη**:

- αρσενικό: ο μεγάλος
- θηλυκό: η μεγάλη
- ουδέτερο: το μεγάλο.

Στις προηγούμενες σελίδες
στο κείμενο με τίτλο
Χορεύοντας με... ανήκουστους ήχους
βρες και αντίγραψε
στις παρακάτω γραμμές τα λόγια
που είπε στην Ευγενία ο πατέρας της,
όταν αυτή φοβήθηκε
ότι δε θα τα καταφέρει στον χορό.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Γραφή, η μνήμη των ανθρώπων

Πριν οι άνθρωποι μάθουν να γράφουν,
έπρεπε να θυμούνται όλες τις πληροφορίες.
Όμως, είναι δύσκολο
να θυμόμαστε τα πάντα
και να τα λέμε μετά
στους άλλους ανθρώπους
έτσι ακριβώς, όπως έγιναν.

Η γραφή είναι ένας τρόπος,
για να θυμόμαστε πληροφορίες και
να τις μεταφέρουμε
σε άλλους ανθρώπους.

Με τη γραφή ακόμα μπορούμε
να διαβάζουμε σήμερα
αυτά που έγιναν τα πολύ παλιά χρόνια.

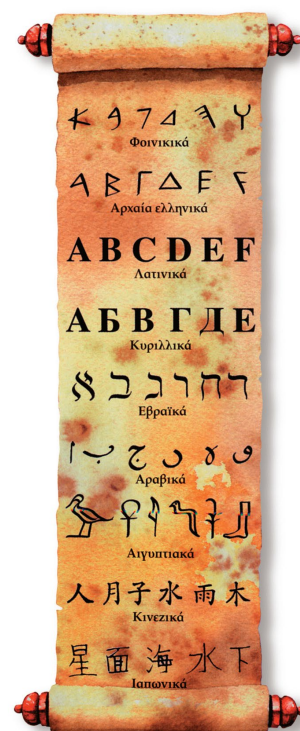
Τη γραφή δεν τη σκέφτηκε
ένας μόνο άνθρωπος
ή μια ομάδα ανθρώπων.

Η γραφή **εξελίχθηκε** σιγά σιγά,
με τα χρόνια που περνούσαν.

Οι άνθρωποι άρχισαν να γράφουν,
για να μπορούν να θυμούνται:

- όσα έγιναν στην εποχή τους
- πληροφορίες που ήταν χρήσιμες για αυτούς.

Η **μνήμη** είναι
η ικανότητα που έχει
ο άνθρωπος να θυμάται.

Γράμματα και σύμβολα

Εξελίχθηκε η **γραφή** σημαίνει
ότι σιγά σιγά άλλαξε
και έγινε καλύτερη.

Οι άνθρωποι γράφουν με πολλούς τρόπους.
Μπορούν να χρησιμοποιήσουν
από εικόνες μέχρι γράμματα.
Σήμερα οι άνθρωποι γράφουν καθημερινά.

Ιστορία της Γραφής, εκδ. Ερευνητές, Αθήνα, 1997 (διασκευή).

Ο Δίσκος της Φαιστού

Ο Δίσκος της Φαιστού βρέθηκε στη Φαιστό,
μια περιοχή της Κρήτης,
στις αρχές του **εικοστού αιώνα**.
Είναι φτιαγμένος από **κεραμικό υλικό**.
Ο δίσκος είναι γραμμένος
και στις δυο μεριές του.

Το κείμενό του το έγραψαν
παλιά οι άνθρωποι
σε **σπειροειδή μορφή**.
Αυτό σημαίνει
ότι το έγραψαν
από το κέντρο
προς τα έξω
κάνοντας κύκλους.

Οι επιστήμονες πιστεύουν
ότι τον δίσκο της Φαιστού
τον έφτιαξαν
από δύο δίσκους από πηλό
που τους ένωσαν.

Ο Δίσκος της Φαιστού

Κεραμικό υλικό λέμε το υλικό
που είναι φτιαγμένο από
ψημένο πηλό.
Ο πηλός είναι ένα είδος λάσπης.

Η **σπειροειδής μορφή**
έχει σχήμα σπείρας.

Σπείρα

Στον δίσκο υπάρχουν
45 διαφορετικές **σφραγίδες**.
Οι σφραγίδες χωρίζονται
μεταξύ τους με γραμμές.
Οι σφραγίδες
στον δίσκο της Φαιστού
είναι πολλές.
Από αυτό καταλαβαίνουμε
ότι δεν είναι
ούτε γράμματα
ούτε **ιδεογράμματα**.
Καταλαβαίνουμε
ότι κάθε σφραγίδα
είναι μάλλον μια ξεχωριστή συλλαβή.

Η **σφραγίδα** είναι **αντικείμενο**
που στο κάτω μέρος του
έχει κάποια σχέδια.
Όταν πιέζουμε τη σφραγίδα
πάνω σε κάτι μαλακό,
αφήνει σημάδια
από τα σχέδιά της.

Το **ιδεόγραμμα** είναι ένα σχέδιο
που μπορεί να δείχνει μια λέξη,
μια πρόταση και άλλα.

Οι κινέζικοι χαρακτήρες

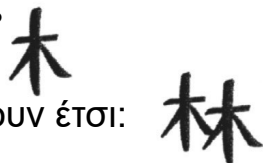
Οι Κινέζοι δε γράφουν
με γράμματα, αλλά γράφουν με σχέδια.
Αυτά τα σχέδια λέγονται **χαρακτήρες**.
Μερικές φορές
κάθε χαρακτήρας έχει το σχήμα
του πράγματος που δείχνει.

Παράδειγμα:

Για να γράψουν τη λέξη δέντρο
φτιάχνουν το παρακάτω σχήμα
που μοιάζει κάπως
με δέντρο.

Το δάσος το γράφουν έτσι:

Τα Κινεζάκια μαθαίνουν
να γράφουν με αυτόν τον τρόπο.
Όμως, οι περισσότεροι χαρακτήρες
δε μοιάζουν με το σχήμα
κάποιου πράγματος.

Βάλε ✓ στις προτάσεις
που νομίζεις ότι είναι σωστές.

Όταν οι άνθρωποι έμαθαν να γράφουν,
σταμάτησαν να θυμούνται τις πληροφορίες
με το μυαλό τους.

☐

Όταν οι άνθρωποι έμαθαν να γράφουν,
βρήκαν έναν τρόπο για να θυμούνται
και να μεταφέρουν πληροφορίες.

☐

Ο Δίσκος της Φαιστού είναι γραμμένος
και στις δύο πλευρές του.

☐

Τα σχέδια στον Δίσκο της Φαιστού
τα έχουν γράψει με το χέρι.

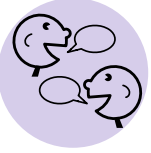
☐

Όλοι οι χαρακτήρες της κινέζικης γραφής
έχουν το σχήμα των πραγμάτων
που δείχνουν.

☐

Οι Κινέζοι γράφουν ζωγραφίζοντας.

☐

Στα αρχαία χρόνια
οι άνθρωποι έγραφαν πάνω σε:

- κεραμικά
- μάρμαρα
- βράχους
- πλάκες από μέταλλο.

Αργότερα οι άνθρωποι έγραφαν πάνω σε:

- δέρματα από ζώα
- **πάπυρο**
- χαρτί.

Ο **πάπυρος** είναι ένα
φυτό.

Με αυτό το φυτό
έφτιαχναν ένα είδος
χαρτιού πάνω στο οποίο
έγραφαν.

Συζητάμε στην τάξη μας.

α) Πού έγραφαν οι άνθρωποι στα αρχαία χρόνια
και πού γράφουν σήμερα;

β) Πώς μπορούμε να γράψουμε πάνω:

- στο ξύλο
- στο δέρμα
- στο ύφασμα
- στην τούρτα γενεθλίων;

Μαθαίνω το λεξιλόγιο και την ορθογραφία

Θυμάμαι τις συλλαβές

Οι λέξεις αποτελούνται από **συλλαβές**.

Ο χωρισμός μιας λέξης σε συλλαβές
λέγεται **συλλαβισμός**.

Παράδειγμα:

γάτα: γά-τα

Ο συλλαβισμός στις λέξεις
γίνεται με κάποιους κανόνες,
όπως είναι οι παρακάτω:

- 2 όμοια σύμφωνα τα χωρίζουμε πάντα:
γρα**μμ**ατόσημο $\implies$ γρα**μ**-**μ**α-τό-ση-μο
- 2 ή 3 σύμφωνα δεν τα χωρίζουμε,
όταν από τα γράμματα αυτά
αρχίζει ελληνική λέξη:
ζω**γ**ραφιά $\implies$ ζω-**γ**ρα-φιά
Δε χωρίζω το **γρ**,
γιατί από **γρ** αρχίζει ελληνική λέξη,
όπως η λέξη **γρ**άφω.
- 2 ή 3 σύμφωνα τα χωρίζουμε,
όταν από τα γράμματα αυτά
δεν αρχίζει ελληνική λέξη:
χα**ρ**τάκια $\implies$ χα**ρ**-**τ**ά-κια
Το **ρτ** το χωρίζω,
γιατί δεν υπάρχει ελληνική λέξη
που να αρχίζει από **ρτ**.

Προσπάθησε

να χωρίσεις τις λέξεις του δίσκου σε συλλαβές.

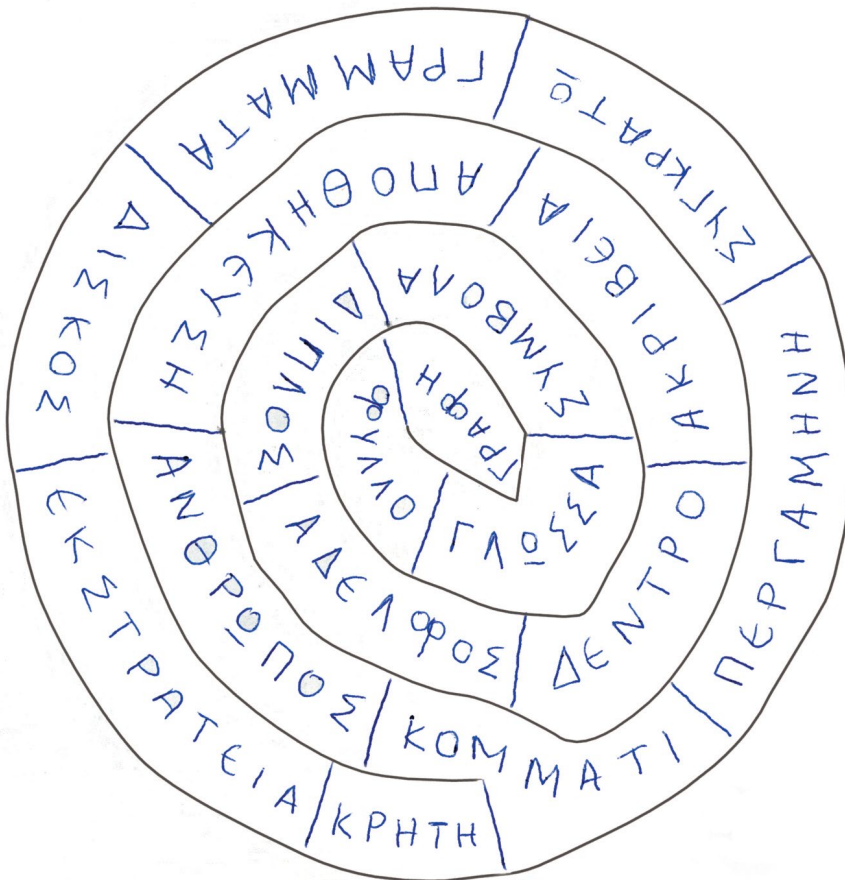

Βάλε μια γραμμή

ανάμεσα στην κάθε συλλαβή.

Παράδειγμα:

Γράμματα: γράμ | μα | τα

Διάλεξε από τον δίσκο
στην προηγούμενη σελίδα 5 λέξεις
και γράψε αυτές τις λέξεις
με μικρά γράμματα.
Βάλε τόνους στις λέξεις.

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Στις προηγούμενες σελίδες
στο κείμενο με τίτλο
Γραφή, η μνήμη των ανθρώπων
διαβάσαμε:

Πριν οι άνθρωποι μάθουν να γράφουν,
έπρεπε να θυμούνται όλες τις πληροφορίες
με το μυαλό τους.

Στην παραπάνω πρόταση
η λέξη **πριν** δείχνει
πότε έγινε κάτι.

Η λέξη **πριν** είναι ένας
χρονικός σύνδεσμος.

Η πρόταση
που ξεκινάει από έναν χρονικό σύνδεσμο
λέγεται **χρονική πρόταση**.

Παράδειγμα:

Πριν οι άνθρωποι μάθουν να γράφουν,
έπρεπε να θυμούνται
όλες τις πληροφορίες
με το μυαλό τους.

Άλλοι χρονικοί σύνδεσμοι είναι:
όταν, αφού, μόλις, καθώς, όποτε

Σύνδεσμοι είναι οι λέξεις
με τις οποίες ενώνω:

- λέξεις
- φράσεις
- προτάσεις.

Ένωσε με μια γραμμή

τις **χρονικές προτάσεις** της στήλης Α
με τις προτάσεις της στήλης Β.

Στήλη Α

Στήλη Β

Μόλις του εξήγησα τι έγινε,	●	● έφυγε για ταξίδι.
Όταν ζωγραφίζει,	●	● άλλαξε γνώμη.
Αφού μας χαιρέτησε όλους,	●	● χαίρεται.

**Μαθαίνω το λεξιλόγιο
και την ορθογραφία**

Η λέξη γράμματα έχει πολλές σημασίες.
Στον πίνακα παρακάτω θα μάθεις
τις διαφορετικές σημασίες της λέξης **γράμματα**

Κάνω ωραία **γράμματα** = Γράφω όμορφα.

Παίρνω **τα γράμματα** = Μαθαίνω εύκολα.

Παίρνω **γράμματα** = Παίρνω επιστολές
με το ταχυδρομείο.

Μαθαίνω **γράμματα** = Μαθαίνω να διαβάζω
και να γράφω.

Διαβάζουμε τις παρακάτω προτάσεις.

Μετά από πολλές προσπάθειες,
ο Μιχάλης κατάφερε τελικά
να κάνει ωραία **γράμματα**.

Η Αρετή παίρνει **τα γράμματα** πολύ εύκολα.

Ο τραγουδιστής παίρνει πολλά **γράμματα**
κάθε μέρα από ανθρώπους
που τον θαυμάζουν.

Η γιαγιά μου δεν έμαθε πολλά **γράμματα**,
αλλά είναι σοφός άνθρωπος.

Συζητάμε στην τάξη μας
τι σημαίνει η λέξη **γράμματα**
στις παραπάνω προτάσεις.

Γράψε στις παρακάτω γραμμές
τι σημαίνουν οι φράσεις:

Μαθαίνω γράμματα σημαίνει:

.....

Παίρνω τα γράμματα σημαίνει:

.....

Παίρνω γράμματα σημαίνει:

.....

Κάνω ωραία γράμματα σημαίνει:

.....

Λεξιλόγιο της ενότητας

Συμπλήρωσε τον παρακάτω πίνακα, όπως στο παράδειγμα:

ΛΕΞΕΙΣ	ΣΥΛΛΑΒΙΣΜΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΛΛΑΒΩΝ
απορώ	α – πο – ρώ	3
κωφός		
μπαλέτο		
προσπάθεια		
πληροφορία		
γλώσσα		
ροδάνι		
χαρτί		
χαρακτήρας		

Τώρα χώρισε τις παραπάνω λέξεις ανάλογα με το πόσες συλλαβές έχει κάθε μία:

Δισύλλαβες (οι λέξεις με 2 συλλαβές)	Τρισύλλαβες (οι λέξεις με 3 συλλαβές)	Πολυσύλλαβες (οι λέξεις με πάνω από 3 συλλαβές)
	απορώ	

Βάζω ✓ στο κουτάκι,
για να δείξω
πόσο καλά έμαθα κάτι.

Σε αυτήν την ενότητα έμαθα τα παρακάτω	Έμαθα πολύ καλά	Χρειάζομαι λίγη βοήθεια
Να αναγνωρίζω φράσεις που τις χρησιμοποιούμε κυριολεκτικά.		
Να αναγνωρίζω φράσεις που τις χρησιμοποιούμε μεταφορικά.		
Να χρησιμοποιώ σωστά τις αόριστες αντωνυμίες.		
Λέξεις και εκφράσεις που έχουν σχέση με τη λέξη γλώσσα.		
Τους χρονικούς συνδέσμους. Να φτιάχνω χρονικές προτάσεις.		
Λέξεις και φράσεις που δείχνουν με ποιο τρόπο κάνουμε κάτι.		
Να συλλαβίζω σωστά τις λέξεις.		
Τις διαφορετικές σημασίες της λέξης γράμματα .		

Συζητάμε στην τάξη με τον δάσκαλο
ή τη δασκάλα μας
ποια βιβλία θα μπορούσαμε να διαβάσουμε.

Ανθολόγιο: **Νανά Νικολάου**, Γλωσσαδέτης.
Λαγοπαίχνιδο

Πηγές εικόνων

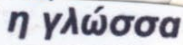
- Σχολείο Σύμης, ανακτήθηκε 15/4/2022, από <http://europeanschoolradio.eu/el/archives/school/9100032>
- Μητέρα φιλάει παιδί, ανακτήθηκε 15/4/2022, από <https://wdrfree.com/stock-vector/mother-kissing-baby>
- Απόδειξη νερού, ανακτήθηκε 15/4/2022, από <https://www.eyath.gr/plirofories-gia-to-timologio/>
- Μαίανδρος, ανάκτηση 15/4/2022 από <https://www.skgalanos.gr/blog/maiandros-sumvolo.html>
- 28^η Οκτωβρίου, ανακτήθηκε 15/4/2022 από <https://www.papyroc.gr/blog/28%CE%B7-%CE%BF%CE%BA%CF%84%CF%89%CE%B2%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85-1940-%CF%84%CE%B9-%CE%B3%CE%B9%CE%BF%CF%81%CF%84%CE%AC%CE%B6%CE%BF%CF%85%CE%BC%CE%B5-%CF%83%CE%AE%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B1-%CE%BC%CE%B1/>
- Κεφαλονιά, ανακτήθηκε 15/4/2022 από <https://www.skyexpress.gr/el/discover/destinations/kefalonias>
- Βροχοσταλίδες, ανακτήθηκε 15/4/2022 από <https://www.dreamstime.com/illustration/raindrop-droplet-rain-drop-cute-cartoon-gradient-smooth-shaded-style-speech-bubble-balloon-talking-speaking-drawing-illustration-gradient-smooth-shaded-doodle-freehand-free-hand-drawn-quirky-art-artwork-funny-character.html>
- Τσούχτρα, ανακτήθηκε 15/4/2022 από <https://en.wikipedia.org/wiki/Jellyfish>
- Πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής, ανακτήθηκε 15/4/2022 από https://www.dytikeattiki.gr/dytiki_attiki/%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%BA%CE%BB%CE%B7%CF%81%CF%8E%CE%B8%CE%B7%CE%BA%CE%B5-%CE%B7-3%CE%AE%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%BF%CF%81%CF%84%CE%AE-%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B6%CF%89-%CE%BA%CE%B1/
- Κ.Ο.Κ., ανακτήθηκε 15/4/2022 από <https://www.sakkoulas.gr/el/editions/kodikas-odikis-kykloforias-2i-ekd-2020/>

- Παιδάκια στο δρόμο, ανακτήθηκε 15/4/2022, από [παιδαγωγικό υλικό οδικής ασφάλειας «ο δρόμος και γω» Renault και MAVA A.E., 2002](#)
- Κυκλοφορία, ανακτήθηκε 15/4/2022, από [https://www.nrso.ntua.gr/european-commission-road-safety-in-the-eu-march-2022/](#)
- Κοχύλια, ανακτήθηκε 15/4/2022, από [https://www.stigmes-xaras.gr/categories/76/eidi-diakosmisis-koxylia-asteries-/](#)
- Βότσαλα, ανακτήθηκε 15/4/2022, από [https://pangea.gr/votsala/](#)
- Καρέκλα, ανακτήθηκε 15/4/2022, από [https://www.google.com/search?q=ancient+chair&tbm=isch&ved=2ahUKEwiPzNrt7975AhWKvaQKHRacCv4Q2-cCegQIABAA&oeq=ancient+chair&gs_lcp=CgNpbWcQAzIFCAAQgAQyBQgAEIAEMgUIABCABDIFCAAQgAQyBQgAEIAEMgYIABAeEAUyBggAEB4QBTIGCAAQHhAFMgYIABAeEAUyBggAEB4QBToECAAQE1CsA1jLNWCSN2glcAB4AIA9wGIAbYUkgEGMS4yMC4xmAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWewAQDAAQE&scient=img&ei=cMgFY4_UHor7kgWWuKrwDw&bih=801&biw=1164&rlz=1C1CHBD_enGR767GR767#imgsrc=0hpl9mc4eViojM&imgdii=ErYlwxtZ-Tr5FM](#)
- Ποτάμι, ανακτήθηκε 15/4/2022, από [https://www.collinsdictionary.com/ko/dictionary/english/river](#)
- Ποτάμι 2, ανακτήθηκε 15/4/2022, από [https://unsplash.com/s/photos/rivers](#)
- Σιντριβάνι, ανακτήθηκε 15/4/2022, από [https://www.designingbuildings.co.uk/wiki/Fountain](#)
- Οδυσσέας Ελύτης, ανακτήθηκε 15/4/2022, από [https://www.in.gr/2020/11/16/life/stories/odysseas-elytis-ellada-deyteri-tou-epano-kosmou-2/](#)
- Σημαδούρα, ανακτήθηκε 15/4/2022, από [https://www.evima.gr/koinonia/karystos-se-exelixi-oi-erevnes-gia-ton-psarontoufeka-i-poreia-tis-simadouras-tou/](#)
- Πηγή με νερό, ανακτήθηκε 4/8/2022, από [https://gr.askmen.com/deutere-matia/1120865/article/oi-peges-tes-epeirou-me-to-krustallino-nero](#)

- Νερουλάς, ανακτήθηκε 4/8/2022, από
https://gr.pinterest.com/pin/541698661403675560/?nic_v3=1a13ey4jJ
- Βράχος της Ακρόπολης, ανακτήθηκε 4/8/2022, από
<https://www.protothema.gr/culture/article/1059051/kleisto-simera-to-platoma-tou-ierou-vrahou-tis-akropolis/>
- Ο Αριστοφάνης, ανακτήθηκε 4/8/2022, από
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%86%CE%AC%CE%BD%CE%B7%CF%82>
- Φλογέρα, ανακτήθηκε 4/8/2022, από
<https://www.zaranikas.gr/alla/klasika-pneysta/flogeres/jdr-c-flogera-plastiki-mparok-detail>
- Ψάθινη καρέκλα, ανακτήθηκε 4/8/2022, από
https://www.homemarkt.gr/el/epipla-esoterikou-chorou/epipla-tavernas-kafeneiou/karekles-kafeneiou/homemarkt-karekla-epilochia-karydi-hm10369.01_181600/?=14&gclid=CjwKCAjw-L-ZBhB4EiwA76YzOaYixLKb6CzK_HB1G0aajhjebvomZNSdVzBDYw6eIPwuSDR0bDHzbBoCbG0QAvD_BwE
- Μαρμάρινο κάθισμα, ανακτήθηκε 4/8/2022, από
<https://gr.dreamstime.com/%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BA-%CF%86%CF%89%CF%84%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AF%CE%B5%CF%82-%CE%BC%CE%B5-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%AF%CF%89%CE%BC%CE%B1-%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%8D%CE%B8%CE%B5%CF%81%CE%B7%CF%82-%CF%87%CF%81%CE%AE%CF%83%CE%B7%CF%82-%CE%BC%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%AC%CF%81%CE%B9%CE%BD%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B8%CE%AF%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-image34110498>
- Ο Διονύσιος Σολωμός, ανακτήθηκε 4/8/2022, από
<https://www.ellines.com/myths/19800-o-ethnikos-poiitis-tis-elladas/>
- Θαλάσσια σπηλιά, ανακτήθηκε 4/8/2022, από
https://medium.com/@cultour_gr/the-top-10-sea-caves-in-greece-46cb8bd20436

- Αχινός, ανακτήθηκε 26/8/2022, από
<https://news.cnrs.fr/slideshows/sea-urchins-under-threat>
- Γραμμική Β, ανακτήθηκε 26/8/2022, από
<https://www.ellinismosonline.gr/el/tradition/grammiki-v-proto-systima-grafis-tis-ellinikis-glossas>
- Χριστουγεννιάτικη κάρτα, ανακτήθηκε 26/8/2022, από
<https://copy-expert.gr/product/christoygenniatiki-karta-9x11-kart1173x/>
- Εκατοστάρικο χαρτονόμισμα, ανακτήθηκε 26/8/2022, από
https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.newsplanet09.info%2F2019%2F01%2Fblog-post_104.html&psig=AOvVaw3CnM8PMq9-ra20riQf8R_w&ust=1664783181533000&source=images&cd=vfe&ved=0CAwQjRxqFwoTCPjDmuWGwfoCFQAAAAAdAAAAABAD
- Εκατοστάρικο κέρμα, ανακτήθηκε 26/8/2022, από
<https://www.stoxos.gr/2018/11/3000.html>
- Μαρμάρινος θρόνος, ανακτήθηκε 26/8/2022, από
https://www.google.com/imgres?imgurl=https%3A%2F%2Fwww.mixanitouxronou.gr%2Fwp-content%2Fuploads%2F2018%2F05%2Fthronos-elgin.jpg&imgrefurl=https%3A%2F%2Fwww.mixanitouxronou.gr%2Fquot-o-thronos-toy-elgin-quot-ena-akomi-aristoyrgima-poy-arpaxe-o-vretanos-archaiokapilos-apo-tin-athina-apeikonizei-ton-thisea-kai-toys-tyrannoktonoys-kai-poylithike-sto-moyseio-getty%2F&tbnid=TqPnoMIYUv0zpM&vet=12ahUKEwjbl4fBsr76AhUN9IUKHelMDSQQMygCegUIARChAQ..i&docid=C_SSY2jcNJTE3M&w=1200&h=960&q=%CE%BC%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%AC%CF%81%CE%B9%CE%BD%CE%BF%CF%82%20%CE%B8%CF%81%CF%8C%CE%BD%CE%BF%CF%82&ved=2ahUKEwjbl4fBsr76AhUN9IUKHelMDSQQMygCegUIARChAQ
- Το Ηρώδειο, ανακτήθηκε 26/8/2022, από
<https://m.naftemporiki.gr/story/1877699/irodeio-to-programma-ton-fthinoporinon-ekdiloseon>
- Σκαλοπάτια και καθίσματα στο Ηρώδειο, ανακτήθηκε 26/8/2022, από
<https://www.protothema.gr/culture/article/1025117/irodeio-epidauros-anoigoun-me-maskes-apostaseis-kai-horis-kulikeia/>

- Έλικας, ανακτήθηκε 26/8/2022, από
<https://www.michanikos.gr/forums/topic/22076-%CE%AD%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CF%82-%CE%B1%CE%B5%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%BB%CE%AC%CE%BD%CF%89%CE%BD/>
 - Το αλφάβητο προέρχεται από το έργο ΣΕΠΠΕ του Π.Ι.:
 «Νόημα στην Εκπαίδευση»
 - Τσόκαρα, ανακτήθηκε 26/8/2022, από
<https://gr.depositphotos.com/stockphotos/%CF%84%CF%83%CF%8C%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%B1.html>
 - Πρώτο τηλέφωνο, ανακτήθηκε 26/8/2022, από
<https://schoolpress.sch.gr/mousikokaterinis/?p=65>
 - Αλεξάντερ Γκράχαμ Μπέλ, ανακτήθηκε 26/8/2022, από
<https://www.o-klooun.com/time-machine/aleksanter-graxam-bel-tha-erthei-i-mera-pou-ta-tilefona-den-tha-exoun-katholou-kalodia>
 - Γκοφρέ χαρτί, ανακτήθηκε 26/8/2022, από
<https://www.orionbooks.gr/xartia/xartia-gofre/xarti-gkofre-00368>
 - Παπαγάλος, ανακτήθηκε 26/8/2022, από
<https://allaboutpets.gr/papagaloi/>
 - Ιππότης, ανακτήθηκε 26/8/2022, από
<http://historyjk.blogspot.com/2012/09/people-in-history-medieval-knights.html>
 - Δίκτυο υπολογιστών, ανακτήθηκε 26/8/2022, από
https://bournetocode.com/projects/GCSE_Computing_Fundamentals/pages/3-5-1-comp_net.html
 - Ανάσταση, ανακτήθηκε 26/8/2022, από
<https://www.ekklisiaonline.gr/tag/anastasi/>
 - Ναός Ποσειδώνα, ανακτήθηκε 26/8/2022, από
<http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/Sounio/Sounio.Poseidon.2.htm>
- Λοιπές εικόνες, από
 Γλώσσα Δ΄ Δημοτικού, ΥΠ.Π.Θ.- Ι.Ε.Π., Ι.Τ.Υ.Ε, Αθήνα – Βιβλίο μαθητή

μαθαίνω P19, P14β

γράφω P4 (κ. γράφων Μκα¹ u
(λόγ.) να/θα γραφώ) 1 (α)
ματα κ.λπ.) σε επιφάνει
ευανάγνωστα / στο τετρ
γράφεις το όνομά σου; ||
γράφει ο πίνακας; (= τ
ΦΡ. **γράφω (κάποιον)** σ
απαξιώ να ασχοληθώ μα
χτες έγραψα στους δικού
γράφει μου δεν πρόκειται
μας γράφεις (ειρων. απο

το). στο καλό και ~!; η
εφημερίδα (= αρθρο
ρία σημειώσα μεγάλη
ουσιακή): ο Μπετόβεν
(γιε **δ**υο λέξης τάξι
μάν λέω απε για να
~ (νο) δεν μέλος: ~
στο ~ώπασε (ε)μαι σε
~ περιπτώσε ~κό μέσο: ~
~ επικαλύπτετο στίσι σ
~σιών που μπ **φ**. **ό**, **π** **γ**ρ
~ **ε**α ενότητα να γίνει δεν
να δυαδικά

λω, ι = λέω. ι (ii) (μτφ.) κοι
 δεν βάζω γλώσσα στο στόμ
 γλώσσα μου πάει ροδάνι / ψα
 (γ) η γλώσσα (κάποιοι) στάζει
 καλοσύνη / κακεντρέχεια για κ
 νεται η γλώσσα μου γίνομαι ι
 νος (για ξαφνικό λόγο) (ε) (παροιμ
 α δεν έχει κα κόκαλα τσάκιζε για
 τη που έχουν τα λόγια (στ) κακές γλ
 αιδούν αρνητικά κατ' ουσαρέδο μην τ
 (η) γλώσσα λανθα- νουσα τ' αληθή λέγει
 νθάνουσα τ' αληθή αμύρεττικα προς κατο
 σω γιά αυτόν

μήνες, με ρώ-^{ναρ-}

ΕΚΕΙΝΗ, ΙΣΩΣ ΝΑ

ΕΙ ΧΟΝΤΡ

οὐδὲν ἄλλο ἐκείνῳ ἔμελλε γίνεσθαι· ὁ δὲ

ορασιμό: «ΣΟΥ ΕΙ- λω ΣΤΗ ΨΙΛΗ ΙΝΙΑΓΔΟ

ΛΟ ΠΡΟΣΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕ

Φή 013 1 (α) η αποτύπωση
νεια με τη χρήση γραπτά
ανάγνωση (β) το γράψιμο
ΦΡ. **στο κάτω-κάτω της**
σύστημα γραφής (σημ. α)
~ || Γραμμική (γραφική) Α /
ή το προσωπικό ύφος στ
μα γραφής βλ. λ. δείγμα
λέξει ακριβώς έτσι: μο^{του}
ο!» (β) **με μια λέξη** / μ^ν
εν βγάζω λέξη (i) δεινόν
δυσανάγνωστο κείμε^{το}
(δ) **μην πεις λέξη!** τ^η θ^α
απ' το στόμα) για
δεν μιλάει ή δεν ο^s βλ
θία δυαδικών ψηφ^{ύς}
πολογιστής ως μ^ίους.
8, 16, 32 ή και 64 ^{να}
04 κ. **Λεξίδιο** 028: ^η

α) κατανοώ γραπτά
β) κατανοώ ομιλία
γ) ξέρω ανάγνωση
δ) ξέρω γραφή
ε) ξέρω ομιλία
στ) ξέρω ανάγνωση και γραφή
ζ) ξέρω ομιλία και γραφή
η) ξέρω ανάγνωση, ομιλία και γραφή

γ.) ... σης

οτελη
και στ
και μετά
διαβάζω κάτ
πο νόημα ὅσον οὐ
για μετάφραση στη
του πρωτοτύπου χωρ
α (β) **λέξη προς λέξη**
η κειμένου ~ (γ) **λέξη**
για την κατανόησ
οτε λέγεται κουβι
νο ~ ΦΡ. (α) (λόγ
ν θα σε ανεχτώ
ς με λίγα λόγια
λύτως τίποτε (ii)
πορώ να διαβάσω
, λίγες **δεν του παίρνεις**
νο ο ιδίς στις οποίες κά
~ κάτι 3 ΠΛΗΡΟΦ

... στις οποίες κά-
... κάτι 3 ΠΛΗΡΟΦ.
... έχει τοση σημασία.

... χρόνια μετά» διαρκί

A close-up photograph of a pile of Greek newspaper clippings. The text is fragmented and overlapping, showing various headlines and snippets of news articles in Greek. Some visible words include "χρόνια μετά", "Λούκας Α.", "Βασιλείς", "Πέν", "shop", "lors C", "274", "Cen", "le Bo", "218", "Bo", "20", "Sho", "the B", "195", "Nitro", "This so", "Thano", "S", "1993", "SIG", "mus", "2003", "2006", "2008", "2009", "2010", "2011", "2012", "2013", "2014", "2015", "2016", "2017", "2018", "2019", "2020", "2021", "2022", "2023", "2024", "2025", "2026", "2027", "2028", "2029", "2030", "2031", "2032", "2033", "2034", "2035", "2036", "2037", "2038", "2039", "2040", "2041", "2042", "2043", "2044", "2045", "2046", "2047", "2048", "2049", "2050", "2051", "2052", "2053", "2054", "2055", "2056", "2057", "2058", "2059", "2060", "2061", "2062", "2063", "2064", "2065", "2066", "2067", "2068", "2069", "2070", "2071", "2072", "2073", "2074", "2075", "2076", "2077", "2078", "2079", "2080", "2081", "2082", "2083", "2084", "2085", "2086", "2087", "2088", "2089", "2090", "2091", "2092", "2093", "2094", "2095", "2096", "2097", "2098", "2099", "2100".